

**T.C.
SIVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**ULUSAL TELEVİZYON KANALLARINDA YER ALAN KADINA YÖNELİK
ŞİDDET HABERLERİNİN İNCELENMESİ VE SOSYAL BİLGİLER
ÖĞRETMENLERİNİN KONUYA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

Şeyda ATEŞ

Yüksek Lisans Tezi

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Selman ABLAK**

Sivas-2024

**ULUSAL TELEVİZYON KANALLARINDA YER ALAN KADINA YÖNELİK
ŞİDDET HABERLERİNİN İNCELENMESİ VE SOSYAL BİLGİLER
ÖĞRETMENLERİNİN KONUYA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

Şeyda ATEŞ

**Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin Türkçe ve Sosyal Bilimler
Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı İçin Öngördüğü**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Olarak Hazırlanmıştır.**

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Selman ABLAK**

**SİVAS
Ekim 2024**

KABUL VE ONAY

Şeyda ATEŞ tarafından hazırlanan“Ulusal Televizyon Kanallarında Yer Alan Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin İncelenmesi ve Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Konuya İlişkin Görüşleri” başlıklı bu çalışma, 29.08.2024. tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından, “Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr.Turhan ÇETİN

(Jüri Başkanı)

Doç. Dr. Selman ABLAK

(Danışman)

Prof.Dr.Erkan YEŞİLTAS

(Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Murat BURSAL

Enstitü Müdürü

ETİK SÖZÜ

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez Yazım Kılavuzu (Yönerge)'nda belirtilen kurallara uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

✓ Bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
✓ Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,

✓ Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere, bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu ve atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,

✓ Bütün bilgilerin doğru ve tam olduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,

✓ Tezin herhangi bir bölümünü, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi veya bir başka üniversitede bir başka tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

.../.../2024

Şeyda ATEŞ

ÖZET

ATEŞ, Şeyda, Ulusal Televizyon Kanallarında Yer Alan Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin İncelenmesi ve Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Konuya İlişkin Görüşleri, Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2024.

Bu çalışma, Türkiye’deki sosyal bilgiler dersi öğretim programı bağlamında ulusal televizyon kanallarında yayınlanan kadına yönelik şiddet haberlerini değerlendirmeyi ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin bu haberlere yönelik görüşlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın ilk aşamasında, betimsel tarama modeli kullanılarak Medya Takip Merkezi’nden elde edilen veriler analiz edilmiş ve şiddet haberlerinin içerik, yayın süreleri, türleri ve kanallara göre dağılımı incelenmiştir. İkinci aşamada ise derinlemesine mülakat yöntemi ile sosyal bilgiler dersi öğretmenleriyle yapılan görüşmeler neticesinde öğretmenlerin bu haberlere yönelik bakış açıları, ders içi kullanımı ve değerlendirmeleri detaylı olarak ele alınmıştır.

Araştırma, ulusal televizyon kanallarında yayınlanan kadına yönelik şiddet haberlerinin çeşitli yönlerini incelemekte ve sosyal bilgiler dersi öğretmenlerinin bu haberlere yaklaşımlarını değerlendirmektedir. Araştırma sonucunda TV 100 kanalının 554 haber ile en fazla kadına yönelik şiddet haberini sunduğu, Ülke TV’nin ise sadece 16 haber ile en az haber yayınlayan kanal olduğu belirlenmiştir. Haberlerin aylara göre dağılımı incelendiğinde ise mart ayının 2292 haber ile en yoğun dönem olduğu görülmüştür. Öğretmenler, bu haberleri insan hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği gibi konuları öğretmek için değerli bir kaynak olarak görmekte ancak bazıları haberlerin öğrenciler üzerindeki olası olumsuz etkilerinden endişe duymaktadır. Medya stratejileri açısından, haberlerin toplumsal bilinç oluşturacak şekilde ve kadınların başarılarına vurgu yapacak şekilde sunulması önerilmiştir. Bu bulgular, medya kuruluşlarının kadına yönelik şiddet konusunu ele alırken izlemeleri gereken dengeli bir yaklaşımı göstermektedir.

Anahtar Kavramlar: Şiddet, Kadın, Medya, Ulusal Kanal, Sosyal Bilgiler.

ABSTRACT

ATEŞ, Şeyda. Examination of News on Violence Against Women on National Television Channels and Opinions of Social Studies Teachers on the Subject. Master's Thesis, Sivas, 2024.

This study aims to evaluate violence against women news broadcasted on national television channels in Turkey within the context of the social studies teaching program and to examine teachers' opinions on these news. In the first stage of the research, descriptive survey model was used to analyze data obtained from the Media Monitoring Center, focusing on the content, broadcasting durations, types, and distribution across channels of these news reports. In the second stage, in-depth interviews were conducted with social studies teachers to explore their perspectives, classroom use, and evaluations of these news reports in depth.

The study examines various aspects of violence against women news on national television channels and evaluates social studies teachers' approaches to these news reports. It was found that TV 100 channel broadcasted the highest number of violence against women news reports, with 554 reports, while Ülke TV aired the least, with only 16 reports. March was identified as the peak period with 2292 reports. Teachers generally view these news reports as valuable resources for teaching topics such as human rights and gender equality, although some express concerns about their potential negative impact on students. From a media strategy standpoint, it is recommended that these news reports should be presented in ways that promote societal awareness and highlight women's achievements. These findings underscore the need for media organizations to adopt a balanced approach when addressing issues of violence against women.

Key Words: Violence, Women, Media, National Channels Social Studies.

ÖNSÖZ

Bu araştırma, ulusal televizyon kanallarında yer alan kadına yönelik şiddet haberlerinin içeriğinin incelenmesi ve bu haberlerin topluma yansıyan etkilerine ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini ele almak amacıyla hazırlanmıştır. Kadına yönelik şiddet, toplumumuzun en önemli ve hassas sorunlarından biridir. Bu sorunun medya aracılığıyla nasıl aktarıldığı, toplumda farkındalık oluşturma, bilgilendirme ve yönlendirme açısından büyük bir öneme sahiptir. Özellikle genç bireylerin eğitimi ve toplumsal konularda bilinçlenmesi açısından, öğretmenlerin bu konudaki rolü oldukça kritiktir.

Tez çalışmam sürecinde sağladığı bilgi birikimiyle bana katkıda bulunan değerli danışmanım sayın Doç. Dr. Selman ABLAK'a, lisans eğitimimden bu yana varlığını en yakından hissettiğim Değerli hocam Prof.Dr.Turhan ÇETİN'e ve araştırma esnasında ankete katılan tüm katılımcılara en içten teşekkürlerimi sunmak isterim. Ayrıca, tez çalışmam sırasında benden desteklerini esirgemeyen aileme minnettarım. Bu çalışmayı rahmetli babam Turan YİĞİT' e ithaf ediyorum.

Bu araştırmanın, kadına yönelik şiddetle mücadele ve toplumsal farkındalık oluşturma konularına katkı sağlamasını umuyorum.

Şeyda ATEŞ

Sivas, 2024

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	
ETİK SÖZÜ.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ.....	xi
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu.....	1
1.2.Araştırmanın Amacı	5
1.3.Araştırmanın Önemi.....	6
1.4.Problem Cümlesi ve Alt Problem Cümleleri	7
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	8
1.6.Varsayımlar	8
1.7. Tanımlar	8
BÖLÜM II	10
MEDYA VE KADINA YÖNELİK ŞİDDET'E YÖNELİK KURAMSAL ÇERÇEVE.....	10
2.1.Medya Kavramı.....	10
2.1.1. Medyanın Tarihsel Süreçteki Gelişimi.....	10
2.1.2.Medyanın Görev ve Sorumluluğu	11
2.1.3.Medya ve Toplumsal Etkileri	12
2.1.3.1.Medyanın toplum yapısı-kültürel yapı açısından etkileri	12
2.1.3.2.Medyanın sosyalizasyona etkisi	13

2.1.3.3.Medyanın kamuoyu oluşturma yönünden etkisi.....	14
2.1.4.Medya Okuryazarlığı.....	15
2.2.Şiddet Kavramı.....	16
2.2.1.Kadına Yönelik Şiddet	18
2.2.2.Kadına Yönelik Şiddetin Türleri	20
2.2.2.1.Kadına yönelik fiziksel şiddet	20
2.2.2.2.Kadına yönelik cinsel şiddet.....	21
2.2.2.3.Kadına yönelik ekonomik şiddet	22
2.2.2.4.Kadına yönelik duygusal/psikolojik şiddet.....	23
2.2.2.5.Kadına yönelik dijital şiddet.....	23
2.4.Kadının Türk Tarih ve Kültüründeki Yeri	23
2.4. Aile, Kadın ve Şiddet	26
2.5.Şiddetin Aile ve Davranış Üzerindeki Etkisi	28
2.6.Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri	31
2.7. Kadının Medyada Temsili.....	34
2.7.1.Medyada Kadına Yönelik Şiddet	35
2.7.2.Kadına Yönelik Şiddetin Medyada Temsil Biçimleri	37
2.8. Sosyal Bilgiler Kavramının Tanımı ve Kapsamı	40
2.8.1.Sosyal Bilgilerde Toplumsal Cinsiyetin Yeri.....	42
2.8.2. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Değerler	43
2.9.Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Alan Değerlerin Kadına Yönelik Şiddetle İlişkisi	45
2.9.1.Adalet	46
2.9.2. Aile Birliğine Önem Verme	47
2.9.3.Duyarlılık.....	48
2.9.4.Eşitlik.....	48
2.9.5.Saygı.....	48

2.9.6. Sevgi	49
2.10. İlgili Çalışmalar	50
BÖLÜM III	53
YÖNTEM	53
3.1. Araştırma Modeli	53
3.2. Çalışma Grubu	53
3.3. Veri Toplama Araçları	54
3.4. Verilerin Analizi	54
BÖLÜM IV	55
BULGULAR	55
4.1. Ulusal Televizyon Kanallarında Yayınlanan Kadına Yönelik Şiddet Haberlerine İlişkin Bulgular	55
4.2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ulusal Televizyon Kanallarında Yayınlanan Kadına Yönelik Şiddet Haberlerine Yönelik Değerlendirmelerine İlişkin Bulgular	63
4.2.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ulusal Televizyon Kanallarında Yayınlanan Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Kavram ve Değer İlişkisine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular	65
4.2.2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ulusal Televizyon Kanallarında Yayınlanan Kadına Yönelik Şiddet Haberlerine Yönelik Görüşleri	67
4.2.3. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımlarını Gerçekleştirirken Yayınlanan Kadına Yönelik Şiddet Haberlerini Kullanma Konusundaki Düşüncelerine İlişkin Bulgular	69
4.2.4. Ulusal Televizyon Kanalında Yayınlanan Kadın İle İlgili Haberlerin Sunumuna İlişkin Öğretmenlerin Önerileri	74
4.2.5. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmenlerinin Ulusal Televizyon Kanallarında Yayınlanacak Kadına Yönelik Örnek Haber Önerilerine İlişkin Bulgular	75

BÖLÜM V	79
SONUÇLAR, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	79
5.1 Sonuç ve Tartışma.....	79
5.2.Öneriler	85
KAYNAKÇA.....	86
EKLER	102
Ek 1.Etik Kurul Kararı	102
Ek 2.Anket	103

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Ulusal Televizyon Kanallarında 2021 YılındaYayınlanan Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Dağılımına İlişkin Bulgular	55
Tablo 2.Ulusal Televizyon Kanallarında 2021 Yılında Yayınlanan Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Yayın Süreleri	57
Tablo 3.Ulusal Televizyon Kanallarında 2021 Yılında Yayınlanan Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Yayın Türleri.....	59
Tablo 4.Ulusal Televizyon Kanallarında 2021 Yılında Yayınlanan Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Aylık Bazda Haber Türleri	61
Tablo 5.Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmenlerinin Kişisel Demografik Bilgilerine İlişkin Veriler.....	63
Tablo 6.Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ulusal Televizyon Kanallarında Yayınlanan Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Kavram ve Değer İlişkisine Yönelik Görüşleri	66
Tablo 7.Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmenlerinin Ulusal Televizyon Kanallarında Yayınlanan Kadına Yönelik Şiddet Haberlerine Yönelik Düşüncelerine İlişkin Bulgular.....	68
Tablo 8.Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmenlerinin Ulusal Televizyon Kanallarında Yayınlanacak Kadına Yönelik Örnek Haber Önerilerine İlişkin Bulgular	75

BÖLÜM I

GİRİŞ

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmaya ilişkin problem durumu, araştırmanın önemi, problem cümlesi, alt problemler, sayılılar, sınırlılık ve tanımlar sunulmuştur.

1.1. Problem Durumu

Medya, toplumsal yapılarla iç içe geçmiş ve bu yapıların ideoloji ve değerlerini sürekli olarak ileten bir araçtır. Kitle iletişim sürecinin anlaşılabilmesi, medyanın bu yapılarla olan bağlantılarının açıklanmasıyla mümkündür (Erdoğan ve Alemdar, 2002: 381). Medya, egemen yapılarla bağlantılı olarak bu yapıların ideolojisini ve değerlerini sürekli ileterek, sistemin çıkarlarıyla çatışan olguları görmezden gelir, çarpıtır ve geri plana atar. Temel sorun, medyanın ‘yanlılığı’nın, liberal yaklaşımın iddia ettiğinin aksine, sadece bir siyasi partiye karşı olma eğiliminde olmamasıdır. Medyanın yanlılığı, medya kuruluşlarının çıkarlarının mevcut siyasi ve ekonomik güç merkezleriyle iç içe geçmiş bir yapısal yanlılık olarak değerlendirilmelidir (İnal, 2013: 72).

Kadınların medyadaki temsili, genellikle yok sayma, önemsizleştirme, olumsuzlama, kurbanlaştırma veya suçlama şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bu yanlı tutumlar, kadınlara yönelik şiddet konusunda da kendini göstermektedir (Altun vd., 2007: 10). Medyanın kadınları bu şekilde temsil etmesi, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini pekiştirebilecek ve kadına yönelik şiddeti meşrulaştırabilecek potansiyel etkilere sahiptir. Bu nedenle, medyanın kadın temsili konusunda daha duyarlı bir yaklaşım benimsemesi ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğiyle mücadelede olumlu bir rol üstlenmesi önemlidir. Medyanın toplumda şiddetin artışına olan etkisi, 20. yüzyıl başlarından beri süren bir tartışma konusudur. Medyanın şiddet gösterimi ile saldırgan tutumlar arasındaki ilişkiyi inceleyen teoriler, medyanın davranışlar üzerindeki doğrudan veya dolaylı etkilerine odaklanmaktadır. Medyanın izleyicileri şiddete yönlendirmeyeceği düşüncesi, uzun bir süre boyunca kabul görmüştür. Bu anlayış, şiddetin medya aracılığıyla fantezi kurgularla sunulmasının, izleyicilerde arınma etkisi yaratacağı hipotezine dayanmıştır. Bu hipotez, izleyicilerin medya aracılığıyla şiddet içerikli fantezilerle karşılaşmasının, onların bu tür dürtülerini güvenli bir şekilde ifade etmelerine ve böylece gerçek hayatta şiddete başvurma olasılıklarının azalmasına neden

olacağına inanır. Ancak, bu görüşün geçerliliği üzerine yapılan araştırmalar, farklı sonuçlar ortaya koymuş ve medyanın şiddet içeriğinin izleyici davranışları üzerindeki etkisinin karmaşık ve çok yönlü olabileceğini göstermiştir (Oskay, 2000: 366-379).

Medyanın toplumda şiddetin artışına olan etkisi, 20. yüzyılın başlarından süregelen bir konudur. Medyanın şiddet gösterimi ile saldırgan tutumlar arasındaki ilişkiyi inceleyen teoriler, medyanın davranışlar üzerindeki doğrudan veya dolaylı etkilerine odaklanmaktadır. Uzun bir süre boyunca medyanın izleyicileri şiddete yönlendirmeyeceği düşüncesi hâkimdi; bu anlayış, şiddetin medya aracılığıyla fantezi kurgularla sunulmasının, izleyicilerde arınma etkisi yaratacağı hipotezine dayanmaktadır. Birçok araştırma, medyada, özellikle televizyonda şiddet gösteriminin saldırganlık uyarısı olduğunu öne sürmektedir. Bu çalışmalar, televizyon programlarında yer alan şiddet sahnelerinin bireyler için model teşkil ettiğini ve bu modelin, günlük yaşamda şiddet davranışlarını kolaylaştırıcı bir rol oynadığını savunmaktadır. Bu bağlamda, televizyon şiddetinin izleyiciler üzerinde olumsuz etkiler yaratarak saldırgan davranışları teşvik ettiği belirtilmektedir (Oskay, 2000: 366-379).

Kadınlara yönelik şiddet, toplumumuzun karşılaştığı çözümü zor bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Haberlerin sunuluş şekilleri ve içerikleri de bu durumu etkilemektedir. Ulusal ve uluslararası düzeyde şiddeti önlemeye yönelik çeşitli çalışmalar yapılmakla birlikte, mevcut şiddeti sonlandırmada yetersiz kaldığı gözlenmektedir. Bu durumu kanıtlamak adına, medyada neredeyse her gün kadınlara yönelik şiddet haberlerinin bulunması önemli bir göstergedir (Cıngı ve Cıngı, 2022: 1814). Kadına şiddetin medyada erkek egemen bir perspektifle kadınları suçlayarak meşrulaştırılma çabaları, birçok akademik çalışmanın ortak vurgusunu oluşturmaktadır (Altun vd., 2007:11). Bu bağlamda ilgi çeken bir konu, bu tür haberlerin kim tarafından ve hangi ideolojiyle üretildiği, nasıl temsil edildiği ve bu temsillerin toplum üzerindeki etkileridir. Medya içeriklerinin üretim süreçleri ve ideolojik yönelimleri, haberlerin sunumu ve algılanışı üzerinde önemli rol oynamaktadır. Bu süreçler, toplumsal normların, değerlerin ve davranışların şekillenmesinde kritik bir etkiye sahiptir. Medyanın temsil gücü, kamuoyunun bilgi edinme, düşünce oluşturma ve toplumsal değişim süreçlerinde belirleyici bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Şiddetin medyada temsil edilmesi üzerine yapılan akademik çalışmalar, bu temsilin basit bir yansıtma değil, karmaşık ve sorunlu bir ilişki olduğunu vurgulamaktadır. Medya, bu durumu kadın-erkek arasındaki bir zıtlık olarak ele alarak, insani ilişkileri güç ilişkisi

perspektifinden değerlendirmektedir. Bu yaklaşım, toplumsal cinsiyet rollerinin ve güç dinamiklerinin medya tarafından nasıl temsil edildiğini ve bu temsilin toplum üzerindeki etkilerini anlamak açısından önemlidir. Bu yaklaşımla, toplumsal cinsiyet rollerinin yeniden inşa edilmesi ve mevcut tutucu eğilimlerin desteklenmesi gerekmektedir (Dorer, 2006:206-207). Medyanın, kadına yönelik şiddeti haberleştirme tarzı ve kullanılan dil, kadınlara karşı ayrımcılığı yeniden üretme eğilimindedir (Toker ve Altun, 2015:131). Bu bağlamda, medyanın şiddet temsili, toplumsal cinsiyet dinamiklerini etkileyerek ayrımcılığı pekiştirmekte ve mevcut normları sürdürmektedir.

Medyada kadına yönelik cinsel şiddeti meşrulaştıran ifadelerin yaygınlaşması, şiddetin normalleşmesine ve meşrulaştırılmasına neden olmaktadır. Türkiye’de medya ve kültürel üretimler, namus, töre ve inanç gibi kavramları kullanarak kadına yönelik şiddeti, özellikle cinsel şiddeti normalleştiren bir anlatı oluşturmakta ve bu durum topluma mantıklı görünecek şekilde sunulmaktadır. Örneğin, haberlerde sıkça kullanılan “*namus cinayeti*” ifadesi veya tecavüz olaylarıyla ilgili haberlerde yapılan tanımlamalar, kadının suçlu ilan edilmesine yol açarak, şiddeti meşrulaştırmaktadır. Bu durum, kadınların maruz kaldığı şiddeti sıradanlaştırma ve yanlış bağlamlarda tartışma eğilimine neden olmaktadır (Çelenk, 2010: 233).

2005 sonrası eğitim anlayışı, sosyal katılımı, eleştirel düşüncüyü ve problem çözme becerilerini ön planda tutarak, sosyal bilgiler öğretimini vatandaşlık eğitiminin temel taşı yapmıştır. Bu yaklaşım, öğrencilerin sadece bilgi edinmelerini değil, aynı zamanda toplumsal sorunları anlama ve çözme konusunda yetkinlik kazanmalarını hedefler. Bu şekilde, bireyler toplumsal hayata aktif katılım göstererek daha bilinçli ve sorumlu vatandaşlar olarak yetişirler. Türkiye’de günümüzde, öğrencilerin yerel, ulusal ve küresel düzeyde aktif vatandaşlar olarak yetişmeleri hedeflenmektedir (Öztürk ve Yeşilbursa, 2021: 286).Devletlerin temel hedeflerinden biri, geleceğin vatandaşlarını yetiştirmektir. Bu hedefi gerçekleştirmede ailenin, toplumun ve okulun önemli rolleri vardır. Okullar, toplumun ve devletin kurallarını öğreten, topluma katkı sağlayan, insan haklarına saygılı, bilinçli ve etkin bireyler yetiştirmeyi hedefler. Özellikle vatandaşlık eğitiminde okulların ulaşmayı hedeflediği son nokta, bireyleri ‘iyi vatandaşlar’ olarak yetiştirilmektedir (Gömlüksiz ve Akyıldız, 2012: 70). İyi bir vatandaş yetiştirmek, bir ülkenin sosyal ve siyasi istikrarı için temel bir gerekliliktir. Vatandaşların eğitim seviyesi, bilinç düzeyi ve toplumsal sorumlulukları, terörizm gibi tehditlerle mücadelede ve toplumsal düzenin korunmasında kritik bir rol oynar. Bu nedenle, eğitim

sistemlerinin vatandaşları değerlerine uygun şekilde yetiştirmesi, ulusal güvenlik ve huzur açısından büyük önem taşır (Dere ve Kızılay, 2017: 1985).

Vatandaşlık eğitimi, ilkokul ve ortaokul düzeyinde temel eğitimle sağlanır. Temel eğitim, toplumun geleceğini şekillendiren bir köprü işlevi görür. Bu süreç, bireylerin bilgi ve becerilerini geliştirerek onları donanımlı yurttaşlar haline getirir. Ayrıca, temel eğitim, bireylerin değerlerini, tutumlarını ve alışkanlıklarını oluşturur, bu da onların kişisel ve toplumsal gelişimine katkıda bulunur. Bu nedenle, temel eğitim, toplumun her kesimi için ortak bir öğrenme ve büyüme platformu sunar. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, temel eğitim düzeyinde öğrencilerin kazanması gereken temel yeterlikleri belirler. Kanun, öğrencilerin etkin, sorumlu, üretken, yaratıcı, gelişime açık, özgür düşünebilen, demokratik değerlere sahip, karakterli ve insan haklarına saygılı bireyler olarak yetişmelerini vurgular. Sosyal bilgiler dersi, özellikle insan hakları ve vatandaşlık eğitimi ile bu hedefleri öğrencilere kazandırmayı amaçlar (Ülger, 2013: 17). Sosyal bilgiler, eğitim sistemi içinde mevcut konuların en etkili bir şekilde ele alınabileceği bir alandır. Sosyal bilgiler çalışma alanı, insanların yaşamlarını ve toplumsal ilişkilerini derinlemesine inceleyen ve cinsiyet ayrımcılığı, kadına yönelik şiddet gibi önemli konuları ele alan bir alan olarak ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda sosyal bilgiler, sosyoloji, psikoloji, vatandaşlık, tarih ve günümüz dünya sorunları gibi geniş bir içerik yelpazesine sahiptir. Toplumu doğrudan etkileyen ve tartışılan konular üzerine odaklanarak, bireylerin sosyal hayata katılımını ve toplumsal değişimi anlamaya çalışır. Bu bağlamda, cinsiyet ayrımcılığı ve kadına şiddet konularının sosyal bilgiler öğretimi kapsamında ele alınması, kadına zarar veren durumların ortadan kalkmasına katkı sağlayabilir. Bu görüşü destekleyen çalışmalar da mevcut olup (Geriş, 2022: 3-4), sosyal bilgilerin bu konularda etkili bir eğitim platformu sağlayabileceği öne sürülmektedir. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı içinde hak konusu, önemli bir yer tutar ve özellikle kadın haklarının öğretilmesi ve yaşatılmasında büyük bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, hakların eğitim yoluyla öğretilmeye çalışılması, bireylerin gelişiminde ve gerekli yeterliklere sahip olmalarında önemli bir dinamik olarak işlev görür. Toplamların ilerlemesi, eğitilmiş ve donanımlı bireylerin varlığına bağlıdır. Eğitim, farklı yollarla (bilişsel, davranışsal vb.) uygulanan yöntemlerle bireylerin yetişmesine katkı sağlar. Ancak asıl hedef, belirli bir insan tipini yetiştirmek değil, toplumla uyumlu ve ileriye taşıyıcı rol üstlenebilecek ilgili ve etkili vatandaşların yetiştirilmesidir. Türk Millî Eğitimi'nin temel amaçları incelendiğinde, etkili vatandaşlar yetiştirmek, Türk

toplumunun refahını temin etmek, Türk Milletini çağdaş medeniyetin yapıcı, üretici ve aktif bir bireyi haline getirmek olduğu açıkça görülmektedir (Şimşir ve Çetiner 2021: 36).

Öğrencilerin toplumsal cinsiyete dayalı meslek seçimleri üzerindeki etkileri değerlendiren sosyal bilgiler dersi içerisinde gerçekleştirilen toplumsal cinsiyet eşitliği temelli etkinliklerin olumlu bir etki yarattığına dair yapılan araştırmalar, tespit edilmiştir. Kurnaz ve Seçgin (2015) tarafından yapılan çalışma, sosyal bilgiler derslerinde uygulanan toplumsal cinsiyet etkinliklerinin öğrencilerin algı ve tutumları üzerinde olumlu etkiler yarattığını ortaya koymuştur. Bu tür etkinliklerin, öğrencilerin cinsiyet rolleri ve toplumsal cinsiyet konularına yönelik daha pozitif ve anlayışlı bir yaklaşım geliştirmelerine katkı sağladığı belirtilmiştir. Toplumsal cinsiyet eşitliği konularının sosyal bilgiler derslerinde daha fazla vurgulanması, öğrencilerin meslek seçimlerine yönelik tutumlarını olumlu yönde etkileyebilir. Bu bulgular, sosyal bilgilerin, toplumsal cinsiyet konularını etkili bir şekilde ele alarak öğrencilerin daha bilinçli ve duyarlı bireyler olmalarına yardımcı olabileceğini göstermektedir.

Bütün dünyada şiddet giderek artan bir olgudur. Daha erken yaşlarda kendini ‘akran zorbalığı’ olarak gösteren şiddet önlem alınmadığı, eğitimle rehabilite edilmediği zamanlarda ileriki yaşlarda ‘kadına yönelik şiddet’ şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Önleyici bir tedbir yöntemi olarak sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde öğrencilerde hedeflenen değerleri kazandırırken kadına yönelik şiddetin önüne geçmek ve farkındalığı artırmak mümkün müdür?

1.2.Araştırmanın Amacı

Medya kuruluşları, ticari bir boyutta varlık gösterirken, genellikle reklam gelirleriyle ayakta durmaktadır. Bu durum, medyanın bağımsızlığını sorgulama potansiyelini taşır; çünkü ticari ilişkiler, bazı konuların ele alınma şeklini etkileyebilir. Medya, temel işlevi gereği halkı bilgilendirme ve kamuoyu oluşturma sorumluluğunu taşır. Bu bağlamda, bilgi aktarımı ve toplumsal tartışmaların zeminini oluşturma görevi medyanın temel rolüdür (Gezgin, 2012: 15).

Bu çalışma, ulusal televizyon kanallarının görsel medya aracılığıyla bilgilendirme, farkındalık ve kamuoyu oluşturma rolünü kadına yönelik şiddet konusunda nasıl yerine getirdiğini araştırmayı amaçlamaktadır. Türkiye’deki ulusal

televizyon kanallarının bu konuda yayınladığı haberleri belirli değişkenler açısından analiz etmek, medyanın toplumsal duyarlılığı artırmadaki etkisini değerlendirmeyi hedeflemektedir. Diğer yandan sosyal bilgiler dersi öğretim programında kadına yönelik şiddeti önleme konusunda etkin kullanılabilecek öğrenme alanlarını belirlemek, sosyal bilgiler dersi öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde ulusal televizyon kanallarında yer alan kadına yönelik şiddet haberlerini kullanım durumlarını belirlemek olacaktır.

1.3.Araştırmanın Önemi

Günümüzde kadının yeri hep tartışılan bir konu haline gelmişken bir birey olarak var olma çabasına destek olmaktan ziyade kadına yönelik şiddetle gündeme gelmektedir. İşte, evde, sosyal hayatta ve hatta internet ortamında dahi kadını en doğal haklarından mahrum bırakmaktadır.

Kadına yönelik şiddetin genel tanımı, 1993 Kadınlara Yönelik Şiddetin Bertaraf Edilmesi Sözleşmesi'nde yer almaktadır. Bu sözleşmeye göre, kadına yönelik şiddet *"...ister kamusal ister özel hayatta olsun... tehdit etme, zorlama veya özgürlükten keyfi olarak yoksun bırakma dahil olmak üzere fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar veya acı verme sonucu doğuran veya bu sonucu doğurması muhtemel olan cinsiyete dayalı her türlü şiddet eylemi..."* olarak tanımlanır (Taşdemir Afşar, 2015:749).

2012 yılında Resmi Gazetede yayınlanan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'da şiddet *"kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskı ya da özgürlüğünün isteğe bağlı engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranış"* şeklinde tanımlanmıştır (Resmi Gazete, 2012).

Psikobiyolojik faktörler ve dış çevre arasındaki etkileşimin sonucu (Subaşı ve Akın, 2024) olarak ortaya çıkan "şiddet" tek yönlü ve sonuçları mağdur ve fail ikileminde gerçekleşmekle kalmayıp sonuçları açısından birlikte yaşanan bireyler açısından olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Bu sonuçlardan çoğunlukla yakın ilişkide olunan aile bireyleri anne- baba, kardeşler, çocuklar ve arkadaşlar etkilenmektedir.

1.4.Problem Cümlesi ve Alt Problem Cümleleri

Bu çalışmada Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı bağlamında ulusal televizyon kanallarında yer alan kadına yönelik şiddet haberlerinin ve konuya ilişkin öğretmen görüşlerinin analizi yapılmıştır. Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

1. Ulusal televizyon kanallarında yayınlanan kadına yönelik şiddet haberlerinin dağılımı nedir?
2. Ulusal televizyon kanallarında yayınlanan kadına yönelik şiddet haberlerinin yayın süreleri nedir?
3. Ulusal televizyon kanallarında yayınlanan kadına yönelik şiddet haberlerinin yayın türleri nedir?
4. Ulusal televizyon kanallarında yayınlanan kadına yönelik şiddet haberlerinin şiddet türlerine göre dağılımı nedir?
5. Ulusal televizyon kanallarında yayınlanan kadına yönelik şiddet haberlerinin sosyal bilgiler dersindeki Sosyal Bilgiler dersi kazanımlarıyla ilişkisi nedir?
6. Sosyal bilgiler dersi öğretmenlerinin ulusal televizyon kanallarında yayınlanan kadına yönelik şiddet haberleri hakkındaki değerlendirmeleri nelerdir?
7. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi kazanımlarını gerçekleştirirken yayınlanan kadına yönelik şiddet haberlerini kullanma konusundaki düşünceleri nedir?
8. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi kazanımlarını gerçekleştirirken yayınlanan kadına yönelik şiddet haberlerini kullanma durumları nedir?
9. Bu durum, öğretmenin;
 - a) Yaşına,
 - b) Cinsiyetine,
 - c) Mesleki tecrübesine,
 - d) Sosyo-ekonomik durumuna,
 - e) İlgi alanına göre farklılık göstermekte midir?

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

- Medya Takip Merkezi'nden alınan haberlerde metin içeriği aynı olan haberin yayınlandığı tarih itibari ile aynı gün veya birkaç gün içerisinde yayınlandığı görülmüştür.
- Bu araştırmada ölçüt-örneklem kriterleri esas alınarak 39 sosyal bilgiler öğretmeni ile yüz yüze yapılan görüşmeler neticesinde elde edilen veriler ile
- Araştırma sonuçları nitel veri toplama yöntemleri ile elde edilmiş bulgular ile sınırlıdır.

1.6. Varsayımlar

- Medya Takip Merkezi'nden alınan haberlerin içeriklerinin ana teması olarak kadına yönelik şiddet olduğu varsayılmıştır.
- Araştırma sürecinde öğretmenlerin, sorulara dürüst ve bireysel fikirlerini net bir şekilde yansıttıkları varsayılmaktadır.

1.7. Tanımlar

Şiddet: Arapça kökenli olan “şiddet” sözcüğü, dilimizde sertlik ve kaba davranış anlamlarını taşır. Dünya Sağlık Örgütü'ne göre şiddet, bir kişiye kasıtlı olarak fiziksel güç veya iktidarın tehdit veya gerçekleşme biçiminde uygulanması sonucunda yaralanma, ölüm veya psikolojik zarara neden olabilecek veya olma olasılığı bulunan bir durumu ifade eder (Polat, 2016).

Şiddetin Türü: Şiddetin zarar verdiği kişide yansıdığı yön olarak ifade edilmesi mümkündür. Fiziksel, ekonomik, cinsel, duygusal ve siber şiddet, sosyal bilimlerde önemli araştırma konuları olarak kabul edilir. Bu şiddet türleri, bireylerin yaşam kalitesini ciddi şekilde etkileyebilir ve geniş kapsamlı sosyal ve psikolojik sonuçlara yol açabilir. Araştırmalar, bu şiddet türlerinin nasıl tanımlandığını, yaygınlıklarını ve etkilerini anlamak için çeşitli metodolojiler kullanmaktadır. Bu konular, sosyal politika oluşturulması ve toplumsal değişim için önemli bir odak noktasıdır.

Kadına Yönelik Şiddet: Kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet eşitliğinin farklı boyutlarını oluşturan, cinsiyete dayalı işbölümü, sosyo-ekonomik durum, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim gibi faktörlerden beslenen sosyal bir sorundur.

Medya: Medya, mesaj ve bilgilerin arşivlenmesi, iletilmesi, kültürel ve siyasi uygulamaların güncelleştirilmesi olan üç temel işlevi yerine getiren iletişim sistemleridir (Mora, 2008).

Haber: Olay veya olgular üzerine edinilen bilgiler, iletişim araçları veya yayın organları aracılığıyla aktarılan bilgilerdir (Türk Dil Kurumu).

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı: Sosyal Bilgiler dersinin eğitiminde gerçekleştirilecek bütün faaliyetlerin amaç, kapsam, öğretme-öğrenme süreci ve ölçme-değerlendirme olmak üzere dört temel öge üzerine inşa edildiği öğretim programıdır.

BÖLÜM II

MEDYA VE KADINA YÖNELİK ŞİDDET'E YÖNELİK KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Medya Kavramı

Günümüzde medyanın toplumları bilgilendirme ve bilinçlendirme konusundaki önemi giderek artmaktadır. Bilgi çağı olarak adlandırılan dönemde, medya aracılığıyla bilginin topluma ulaştırılması daha da kritik hale gelmiştir (Gür, 2023:8). Medya, iletişim araçlarını veya ortamlarını ifade eder. Bu araçlar, farklı platformlarda gerçekleşen iletişimi temsil eder ve bilgi, haber veya eğlence gibi çeşitli içerikleri yaymak için kullanılır. Bu araçlar, düşünce şekillendirme süreçlerinde önemli rol oynarlar ve kitlelere mesaj iletiminde fiziksel, tekniksel ve toplumsal çeşitli kanalları kullanırlar (Yengin, 2012:28). İletişim sistemlerinin temel amacı, sadece ileti aktarmak değil, aynı zamanda söylemlerin tartışılacağı bir alan oluşturmaktır (İrvan, 1997:17). İletişim, toplumsal bir eylemi ifade eder ve toplumsal yaşamın her aşamasında görülen temel bir faaliyettir (Tüfekçioğlu, 1997:94). Medya, iletişim sosyolojisi bağlamında önemli bir araç olarak kabul edilir. Toplumsal ilişkileri şekillendirmede kritik bir rol oynayan medya, bireyler arası etkileşimlerin yanı sıra bilgi akışını sağlayarak toplumu bilgilendirir ve kamuoyu oluşturur. Ayrıca, öğrenme ve eğitim süreçlerine katkı sağlayarak bilgiye erişimi kolaylaştırır (Aziz, 2016:187-19). Medya, toplum içinde önemli bir güç ve etki aracı olarak kabul edilir. Toplumun iletişim şeklini ve toplumsal ilişkilerini belirleyen bir faktördür. Medya, var olan gücüyle değişimi sağlar ve toplumun dönüşümünde etkilidir. Ancak, bu dönüşüm geriye dönülemez bir şekilde şekillenir. Medya, değerli materyallerin üretilmesi, depolanması ve dağıtılması süreçlerinde önemli bir rol oynar. İnsanlar, kendilerini belirli anlam bağlamlarında örerek medya aracılığıyla anlam ağları oluştururlar. Medya, modern dünyadaki değişim ve dönüşümleri yansıtan bir ayna gibidir ve modern insanlar bu süreçte medyadan faydalanarak anlam oluştururlar (Thompson, 2008).

2.1.1. Medyanın Tarihsel Süreçteki Gelişimi

Medyanın yazılı boyutu, insanlığın iletişim ve kültürel evriminde belirgin bir dönüm noktası olmuştur. Yazının icadı, bilgilerin metin haline getirilerek daha geniş bir kitleye ulaşmasını sağlamıştır. Bu, bilginin yayılmasında ve saklanmasında önemli bir

adım olarak kabul edilir, çünkü yazı, insanlığın bilgi birikimini yazılı bir formda sürdürmesine ve paylaşmasına olanak tanımıştır. Yazının, toplumsal düzen ve kültürel gelişme üzerinde büyük etkisi olmuştur. Özellikle Türklerin İslam'ı benimsemesiyle başlayan kültürlenme süreci, Kutadgu Bilig gibi eserler aracılığıyla nesiller arasında aktarılmıştır. Medya faaliyetleri ilk dönemlerde elle yazılan ve çoğaltılan haberlerle sınırlıyken, matbaanın icadıyla XV. yüzyıl ortalarında ivme kazanmıştır. Matbaa sayesinde metinler daha kolay ve hızlı bir şekilde çoğaltılarak daha geniş kitlelere ulaşma imkânı sağlanmıştır (Özçağlayan, 2008:133).

Medya kavramının kitle iletişim araçlarını temsil eden kavramların yerine kullanılması, XX. yüzyılın sonlarına doğru gözlemlenen bir değişiktir. Bu değişim, zamanla medya kavramının gündelik dilde yerleşik bir hal almasına yol açmıştır. Soydan ve Alpaslan'ın (2014) belirttiği gibi, medya kavramı artık bütünsel olarak iletişim araçları ve ortamlarını ifade etmektedir. Bu bağlamda, medya terimi iletişim alanında kullanılan geniş bir kavram olarak kabul edilmektedir (Soydan ve Alpaslan, 2014:57).

2.1.2. Medyanın Görev ve Sorumluluğu

Medya, modern toplumların temel iletişim aracı olarak öne çıkar. Gazete, dergi, radyo, televizyon ve internet gibi çeşitli platformları kapsayan medya, kitlelere bilgi, eğlence ve kültürel içerik sunar. Bu iletişim araçları genellikle kuruluşlar veya şirketler tarafından işletilir ve toplumsal etkileri oldukça büyüktür. Medyanın önemli özellikleri arasında haber alma, kamuoyu oluşturma, eğitim ve eğlence fonksiyonları bulunur (Aydeniz, 2011:16-17):

- **Haber Alma Hakkını Sağlama:** Medya, temelde halkın haber alma hakkını sağlama göreviyle yükümlüdür.
- **İletişim Aracı Olma:** Medya, modern toplumlarda iletişimin temel araçlarından biri olarak işlev görür. Bu araç, çeşitli mesajları üretme ve yayma yeteneğiyle toplumun bilgi akışını sağlar.
- **Ticari İşletme Olma:** Medya, günümüzde sadece bilgi ve eğlence sunmakla kalmayıp aynı zamanda ticari bir işletme olarak faaliyet göstermektedir. Bu işletme modeli, medyanın ürettiği içerikleri okuyucu, dinleyici ve izleyicilere ulaştırma sürecini finanse etmeye dayanır.

- Ahlaki İlke ve Kuralları Gözetme: Medya, yerine getirdiği hizmetin niteliği açısından ahlaki ilke ve kuralları gözetmesi beklenen bir kurumdur.
- Çok Boyutlu ve Çok İşlevli Araçlar: Medya, modern iletişim ve bilgi paylaşımının önemli bir aracı olarak, çok yönlü ve çok işlevli bir yapıya sahiptir. Bu yapı, farklı türlerde içerikleri etkili bir şekilde sunma kapasitesine sahiptir.
- Sürekli ve Sınırsız Bilgi Sunma: Medya, sürekli ve sınırsız haber ile her türlü bilgilendirici, eğitici, eğlendirici ve tanıtıcı içerik sunma yeteneğine sahiptir.
- Tek Yönlü İletişim Biçimi: Medya, günümüzde genellikle tek yönlü iletişim aracı olarak algılanır ve kullanılır. Bu platformlar, geniş kitlelere hızlı bir şekilde bilgi yayılmasını sağlamakla birlikte, iletişimde karşılıklılığı sınırlayan bir yapıya da sahiptir.

2.1.3. Medya ve Toplumsal Etkileri

Toplumsal yaşamın evriminde medya yapıları, haber alma ihtiyacını karşılamakla kalmayıp aynı zamanda bilgi yayma, kültürel etkileşim ve toplumsal değişim süreçlerine de katkıda bulunmaktadır. Medya, bilgi akışını sağlayarak bireylerin çevrelerini anlamalarını ve toplumsal olaylara katılımlarını artırarak demokratik süreçleri desteklemektedir. Bu yapılar, zaman içinde toplumlar tarafından benimsenmiş ve etkinliğini artırmıştır. Medyanın ilettiği haberler genellikle toplumu yönlendirmekte ve etkilemektedir. Bunun yanı sıra, medyanın kültürel, sosyal, idari gibi alanlarda toplumu etkileyip yönlendirdiği bilinmektedir. Bu nedenle, medya yapılarının toplumsal yaşam üzerindeki bu etkisi, toplumların gelişiminde önemli bir faktördür (Zafer ve Vardarlier, 2019:358).

2.1.3.1. Medyanın toplum yapısı-kültürel yapı açısından etkileri

Toplumsal yaşamın gelişiminde medya yapıları, sadece haber alma ihtiyacını karşılamakla kalmaz; aynı zamanda bilgi yayma, kültürel etkileşim ve toplumsal değişim süreçlerine katkıda bulunur. Medya ve kültür arasındaki etkileşim üzerine yapılan araştırmalarda, bazı uzmanlar medyanın birey, kültür ve toplum üzerinde doğal bir etki yarattığını savunmaktadır. Ancak, bu görüşe karşı çıkan araştırmalar, medyanın genellikle bilinçli bir şekilde yönlendirme ve deformasyon süreçlerini içerdiğini ortaya koymaktadır (Barrett ve Braham, 1995:63). Ancak, medyanın kullanımıyla bazen

kültürel anlamda yozlaşma, bireylerin kişilik yapısının bozulması veya yapıların bozulmasına neden olan olumsuz etkiler ortaya çıkabilmektedir. Diğer yandan, medya aracılığıyla kültürün geliştirilmesi, yaşatılması ve bireylerin mental sağlıklarına katkıda bulunulması da mümkündür (Scannell, 1992:13). Geleneksel medya ile birlikte günümüzde dijital medyanın yükselmesi, bilgiye erişimde kolaylık sağlamış ve toplumsal yapı üzerinde büyük etkiler yaratmıştır. Ancak, dijital medyanın özgür ortam olarak nitelendirilen internet üzerindeki varlığı, sosyal sınırları aşmaya ve dezenformasyona yol açmıştır. İnternet, bireylere geniş bir içerik yelpazesi sunarken, yetersiz gözetim mekanizmaları nedeniyle de bireysel anlamda sorunlara neden olabilir (Uslu, 2007: 224-226). Bu bağlamda, bireylerin internet üzerinde geçirdikleri zamanın sanal cinsellik, kumar oyunları gibi alanlara kayması ve sosyal ilişkilerin dijital ortama taşınması, aile ve toplum yapıları açısından ciddi sorunlara yol açabilir (Karaca, 2007:131 - 135).

Özellikle televizyon yayınlarının mevcut düzen içinde bir kol işlevi gördüğüne dair yapılan çalışmalar, medyanın bireylerin değerlerini ve duygularını güçlendiren bir etkisi olduğunu ileri sürmektedir. Medyanın bireyler üzerindeki etkisi konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bazı araştırmalar, medyanın genellikle bireylerin değerlerini değiştirdiğini ve zayıflattığını savunurken, diğer araştırmalar bu görüşe karşı çıkmaktadır. Bu çelişkili bulgular, medyanın etkisinin karmaşıklığını ve çeşitliliğini ortaya koymaktadır (Barrett ve Braham, 1995:84).

2.1.3.2.Medyanın sosyalizasyona etkisi

Sosyalizasyon, bireyin çevresindeki diğer bireylerle etkileşimini ve toplumsal normların öğretildiği bir süreçtir. Bu süreç, medyanın da etkisi altındadır. Bireyler, toplumları tarafından belirlenen rolleri, elde ettikleri statüleri ve beklenen davranış biçimlerini öğrenerek bunları içselleştirirler. Bu sosyal öğrenme süreci, kültürel değerlerin kuşaklar arası aktarımını ve günümüzde yaşatılmasını sağlar(Bilgin, 2003:351). Sosyalizasyon, toplumsal bütünleşmenin temelini oluşturan bir süreçtir. Bu süreç, bireyin toplum tarafından benimsenen değerleri içselleştirerek topluma entegre olmasını sağlar. Toplumsal kimlik, bireyin bu değerleri benimsemesiyle şekillenir ve toplumun kabul ettiği bir norm ve kimlik kazanır. Bireylerin bu süreçte toplumsal beklentileri içselleştirmesi, kültürel aktarımı ve toplumsal yapının devamlılığını sağlar. Sosyalizasyon, bireyin kendi kuşağına ve gelecek kuşaklara toplumsal değerleri aktarmasıyla, toplumun sürekliliği açısından kritik bir rol oynar (Tezcan vd., 1988:26).

Medyanın sosyalizasyon üzerindeki temel etkisi, bireylere bütünlük, kültür aktarımı ve varlığın devamı gibi önemli konularda hizmet sunmasıyla açıklanabilir. Medyanın toplumsallaşmaya olan etkisi, her yaştan bireyin bu etkiye maruz kaldığı bilinen bir gerçektir. Medya araçları, bilinçli veya bilinçsiz şekilde sosyalizasyona katkıda bulunabilir. Ancak, önemli bir nokta olarak vurgulanmalıdır ki medya, bireylerin sosyalleşmesini engelleyebilir, sosyalizasyonda eksikliklere neden olabilir ve kültürel varlığı sarsabilir (Barrett ve Braham, 1995:96).

2.1.3.3. Medyanın kamuoyu oluşturma yönünden etkisi

Kamuoyu, benzer veya aynı toplumsal gruplara üye bireylerin belirli bir olaya karşı ortak tutumlarını ifade eden bir yapıdır. Childs'ın çalışmalarına göre, kamuoyu kavramı kanaatlerin bir toplamını temsil eder. Ancak, bu yapı içinde gruplar arası etkileşim ve iletişimin önemli olduğu unutulmamalıdır (Childs, 1940:44). Liberal görüşe göre, kamuoyu, toplumun çeşitli görüş ve değerlendirmelerinin bir araya gelmesiyle ortaya çıkan bir etkileşim sürecidir. Bu süreç, çatışmaların yaşanması ve sonunda toplumun genel kanaatini yansıtan görüşlerin ortaya çıkmasıyla karakterizedir (Curran, 1997:142).

Günümüzde, iletişim alanındaki gelişmeler, geleneksel medya ve sosyal medyanın etkisiyle daha yoğun bir şekilde gerçekleşmektedir. Bu büyüme, insanların yaşayamadıkları olayları medya aracılığıyla öğrenmeye ve değerlendirmeye yönlendirmiştir (Kaya, 1999:24). Medya, kamuoyunu etkileme konusunda önemli bir araçtır ve bu durum, ortak bir bakış açısının medyanın yönlendirmesinde rol oynamasına neden olmuştur. Geleneksel ve güncel medya yapıları arasındaki farklar, bu etkinin avantaj ve dezavantajlarına işaret etmektedir. Güncel medya, geniş bir kitleye ulaşma potansiyeliyle öne çıkmaktadır, ancak bu durum, olumsuz sonuçlara da yol açabilir. Bireyler, güçlü medya yapılarının etkisi altında yanlış yönlendirmelere maruz kalarak gerçek dışı inançlara kapılabilirler, bu da medyanın dezavantajlarından biridir. Ayrıca, izin verilen medya platformları üzerinden yayılan yanıltıcı haberlerin viral yayılması, medyanın kontrolsüzlük açısından olumsuz bir etki yaratabilir. Bu durum, medyanın kamuoyu oluşturmadaki etkisinin ele alındığı önemli bir sorundur (Stein, 2005).

2.1.4. Medya Okuryazarlığı

Medya okuryazarlığı, çeşitli disiplinlerin odak noktalarından biri olup, toplumun farklı kesimlerine medya okuryazarı olma yetkinliği kazandırmayı amaçlayan çalışmaların temel konusudur (Hasdemir ve Demirel, 2012: 178). Genel anlamıyla medya okuryazarlığı, farklı türdeki medya mesajlarına (görsel, işitsel, basılı, vb.) erişim sağlama, bu mesajları eleştirel bir perspektifle analiz etme, değerlendirme ve aynı zamanda kendi medya iletilerini üretebilme becerisini içermektedir (www.rtuk.gov: 2019). Özönur ve Özalpman (2009: 195), medya okuryazarlığını “*farklı formatlardaki mesajlara erişim, bu mesajları çözümleme, değerlendirme ve iletme yeteneği kazanma*” olarak tanımlamaktadırlar. Medya okuryazarlığı, sembollerle dolu metinlerin analiz edilmesini ve bu metinlerin dayandığı kültürel kodlar, gelenekler ve değerlere aşinalığı gerektirir. Aynı zamanda, medya metinlerinin üretildiği bağlamları, politikaları ve ilişkileri anlamak için bilgi birikimine sahip olmayı içerir. Ancak, günümüzde enformasyon ve eğlence bombardımanı altında bu unsurları ayırt etmek zorlaşmaktadır. Medya metinlerini üretme ve dağıtma yeteneği ise aktif bir katılımı ve kültürel ürünlerin yapımına katkıda bulunmayı vurgular (Kejanlıoğlu, 2006: 172).

Medya okuryazarlığı, iletişim araçlarının bireyler üzerindeki etkilerini anlamayı ve bu araçları bilinçli bir şekilde kullanmayı hedefleyen bir kavramdır. 20. yüzyılın başlarından itibaren eğitim sistemlerinde yer bulmuş, özellikle medyanın manipölasyon, dezenformasyon ve propaganda gibi olumsuz yönlerinin toplumsal etkileri nedeniyle önem kazanmıştır. Bu çerçevede medya okuryazarlığı, bireylerin medya içeriklerini eleştirel bir gözle değerlendirme becerilerini geliştirirken, medyanın denetlenmesi gerekliliğini de vurgulamaktadır (İnal, 2016: 20).

Medya, belirli amaçların gerçekleştirilmesi için kullanılan bir araçlar bütünüdür ve bu bağlamda kendi başına bir amaç olmaktan ziyade, belirli hedeflere hizmet eden bir mekanizma olarak değerlendirilir. Bu yaklaşım, medyanın toplumsal, siyasi, kültürel ya da ekonomik alanlarda belirli sonuçları elde etmek için nasıl kullanıldığını vurgular. Medya, bilgi yayma, kamuoyu oluşturma ve bireyler arası iletişimi sağlama gibi işlevleriyle toplumsal yapıyı ve dinamikleri etkileyen bir güç olarak öne çıkmaktadır (Kaplan, 2017: 15).

1970’lerin sonlarından itibaren UNESCO, medya okuryazarlığı eğitime giderek artan bir önem vermeye başlamıştır. Bunun temel nedeni, medyanın 19.

yüzyıldan itibaren kamusal söylem üzerindeki etkisinin güçlenmesidir. Televizyonun icadıyla medya, ses ve görsel unsurları bir araya getirerek daha geniş kitlelere ulaşmış, böylece söylem alanını genişletmiştir. Bu gelişme, medyanın hem olumlu hem de olumsuz etkilerinin artmasına zemin hazırlamıştır. UNESCO, bireylerin bu etkiler karşısında eleştirel düşünme becerilerini geliştirmesi gerektiğini vurgulamaktadır (Altun, 2011: 86).

Medya okuryazarlığı, 1992’de Medya Okuryazarlığı Ulusal Liderlik Konferansı’nda, bireylerin basılı veya elektronik medya içeriklerini anlama, üretme ve eleştirel bir yaklaşımla değerlendirme becerilerini geliştirmeye yönelik bir hareket olarak tanımlanmıştır. Bu kapsamda, medya okuryazarlığı, bireylerin medya içeriklerini çözümleme, analiz etme, değerlendirme ve üretme becerilerini güçlendirmeyi amaçlar. Temel hedefi, bireylerin medya ile bilinçli ve eleştirel bir özerklikle etkileşim kurabilmelerini sağlamaktır (Uysal, 2016: 25).

2.2.Şiddet Kavramı

Şiddet kavramı, evrensel ve kesin bir tanıma kavuşturulması zor olan, kültürel, tarihsel ve toplumsal bağlamlara göre farklılık gösteren bir olgudur. Hangi davranışların şiddet olarak değerlendirileceği, toplumlar arasında değişiklik göstermekte ve bu konuda bir uzlaşmaya varılması günümüzün önemli tartışmalarından biri haline gelmektedir. Etimolojik açıdan incelendiğinde, Türkçede kullanılan “*şiddet*” kelimesinin Arapça kökenli olduğu görülmektedir. Bu kelime, köken itibarıyla sertlik, kuvvet gibi anlamlar taşımakta olup, zamanla fiziksel ve psikolojik zorlamaları da kapsayacak şekilde genişlemiştir (Köknel, 1996:27). Şiddet, insanlık tarihi boyunca önemli bir toplumsal olgu olarak kabul edilmiştir. Kamus-ı Türki’ye göre şiddet, “*sertlik, kaba kuvvet kullanma, sıklık ve aşırılık*” anlamlarına gelmektedir. Bu tanım, şiddetin bireyler ve toplumlar üzerindeki etkilerini anlamada temel bir çerçeve sunmaktadır (Şemsettin Sami, 1987:771). Osmanlıcada “*zıdd*” kelimesi, “*sertlik, katılık, fazlalık, çokluk, sıklık, keskinlik*” gibi çeşitli anlamlara gelmektedir (Devellioğlu, 2006: 997).

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), güç kötüye kullanımını bir kişi, grup veya topluma zarar verme amacıyla gücün doğrudan ya da dolaylı olarak kullanılması şeklinde tanımlamaktadır. Bu durum, gelişim bozukluklarına, zarara veya fiziksel ya da

psikolojik hasarlara yol açabilmektedir (Çalışkan ve Çevik, 2018).Şiddet kavramı, akademik literatürde genellikle bir bireye, rızası dışında bir eylemi zorla yaptırmak amacıyla fiziksel, psikolojik ya da sosyal baskı uygulanması olarak tanımlanır. Bu kavram, aynı zamanda duyguların agresif bir şekilde dışa vurulmasını ve bir eylemin zorlayıcı, yıkıcı doğasını da kapsar. Şiddet, güç kullanımını içerir ve bu güç, bireylerin iradesine karşı uygulandığında daha da belirgin hale gelir (Özerkmen ve Gölbaşı, 2010). Şiddet, genellikle yasalar tarafından belirlenen normlara aykırı olarak güç kullanımı şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanım çerçevesinde şiddet, bireylerin hem maddi varlıklarına hem de fiziksel bütünlüklerine zarar verme amacıyla gerçekleştirilen eylemleri kapsamaktadır. Şiddetin çeşitli biçimleri arasında fiziksel saldırılar, psikolojik taciz, ekonomik baskı ve cinsel istismar gibi unsurlar yer almaktadır. Ayrıca, şiddetin toplumsal yapılar üzerindeki etkileri, bireylerin yaşam kalitesi ve güvenlik algısı üzerinde derinlemesine incelenmektedir. Bu bağlamda, şiddetin önlenmesi ve etkili müdahale stratejilerinin geliştirilmesi, hukuk sistemleri ve sosyal politikalar açısından büyük önem taşımaktadır (Özerkmen ve Gölbaşı, 2010; Yılmaz Bingöl ve Yılar Erkek, 2020).

Bu tanımlar incelendiğinde, şiddetin temelde “*kuvvet*” kavramı üzerinden algılandığı görülür. Ancak, şiddet, aslında istenmeyen, kasıtlı, planlı, yıkıcı, zarar verici enerji ve kuvvet kullanımı olarak tanımlanır. Şiddet, özellikle toplumsal hayatta, kuvvetle doğrudan bağlantılı olmasına rağmen, onunla eşdeğer değildir (Dursun, 2011:6). Tıbbi müdahalelerin temeli, yapay solunumdan kalp masajına kadar çeşitlenen pratiklerde şiddet içermeyen ancak etkili bir kuvvet unsuru bulunmaktadır. Bu bağlamda, kuvvet kavramı yalnızca fiziksel şiddeti tanımlamak için yeterli değildir. İhlal kavramı da, şiddetin daha derin ve geniş bir anlayışını sağlamak için önemlidir (Garver, 1968:817-818).

Psikologlar, insanın temel özelliklerinden birinin saldırganlık olduğunu savunmaktadır. Freud’a göre, insanın içgüdülerinden biri cinsellikten diğeri saldırganlıktır. Bu içgüdülerin kullanılma şekli ve niteliği, bireyin aldığı eğitime bağlı olarak değişmektedir (Doğan, 2012). Bu görüş, insan davranışlarını anlamak ve şiddeti önlemek için psikolojik açıdan önemlidir. Şiddetin çeşitli biçimleri arasında, en yaygın olanlarından biri, oyun içinde ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, engellemelerin yol açtığı gerginlik, şiddetin bir belirtisi olarak kabul edilebilir. İnsanlar, hayvanlar ve ergenler gibi, isteklerini veya gereksinimlerini karşılanmadığında saldırgan davranışlar

sergileyebilirler. Bu durum, insanın içindeki iki temel duygudan biri olan saldırganlığın bir ifadesi olarak düşünülebilir. İnsanlar, duygularını sözle ifade etme yeteneğine sahip olmadıklarında, şiddet eğiliminde olabilirler. Bu noktada, kadınların duygularını ifade etme konusunda daha becerikli oldukları gözlemlenmektedir. Ancak, erkekler genellikle duygusal ifade konusunda daha sınırlıdır ve bu durum, öfke veya stres birikimini şiddetle ifade etme eğilimine yol açabilir (Tarhan, 2013:179).

İnsanlık tarihi, ilkel çağlardan modern dünyaya kadar uzanan bir süreçte pek çok evre yaşamıştır. Bu süreçte, uzlaşılar, savaşlar, barışlar ve yıkımlar gibi çeşitli durumlar ve olaylar yaşanmıştır. Şiddet de bu sürecin önemli bir parçası olmuştur. Günümüzde şiddet, artan bir eğilim göstermekte, çeşitlenmekte ve dünya üzerinde hala büyük ölçüde etkili olmaktadır (Altıparmak, 2019:56). Şiddetin tanımı, genellikle çeşitli yönlerden ele alınır ve bu tanımların ortak öğeleri vurgulanır. Örneğin, şiddetin birinci tanımında, kişinin canını acıtmak, yaralamak, öldürmek gibi zarar verici eylemlerde bulunmak ve bunu genellikle güç kullanarak gerçekleştirmek olarak ifade edilir. İkinci tanımda ise, yasaya aykırı fiziki güç kullanmak veya yasaya aykırı bir hedefe ulaşmak amacıyla şiddet kullanmak ya da bunun tehdidinde bulunmak olarak tanımlanır. Üçüncü tanımda, genellikle kabul edilen yasa ve ahlak kurallarına aykırı olarak fiziksel zarar verme veya toplumsal ilişkilerde kabul edilebilirlik sınırlarını aşan zorlama eylemleri vurgulanmaktadır. Bu tanım, bireyler arasındaki ilişkilerin sınırlarını belirlemeye ve sosyal normları korumaya yönelik önemli bir perspektif sunar (Özerkmen, 2012:2). Bu tanımlar, şiddetin çeşitli biçimlerini ve niteliklerini anlamak için bir temel oluşturur ve şiddetin toplumda nasıl tanımlandığı ve algılandığı konusunda akademik bir çerçeve sunar.

2.2.1.Kadına Yönelik Şiddet

Kadın-erkek ayrımının neden olduğu hak ihlalleri, kadının özgürlüklerinin sınırlandırılmasına yol açmaktadır. Özellikle erkek egemen toplumlarda, kadın-erkek ilişkilerinde güç dengesizliği ve kadına karşı baskı ve kontrol mekanizmaları yaygın olarak görülmektedir. Bu durum, kadının iş ve eğitim hayatına, sosyal yaşama katılımına ve karar alma süreçlerine olumsuz etki etmektedir (Akkaş ve Uyanık, 2016:37). Kadın haklarına yönelik ayrımcılığın ve güçsüzlüğün ele alınması, toplumsal cinsiyet eşitliği ve adaleti için kritik bir adımdır. Kadına yönelik şiddet, 1970'lerden itibaren giderek artan bir sorun haline gelmiştir ve 1990'lardan itibaren uluslararası belgelerde önemli bir yer tutmaya başlamıştır. Kadına Yönelik Şiddete Karşı

Uluslararası Mücadele Günü, özellikle 25 Kasım tarihinde dünya genelinde kabul gören bir önem taşır. Bu gün, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve sona erdirilmesi için farkındalık oluşturmayı amaçlayan uluslararası bir çaba ve dayanışma gösterisidir. Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın hakları konularında önemli bir hatırlatıcı işlevi görmektedir (Moroğlu, 2012:359). Kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği, uluslararası düzeyde önemli ve geniş kabul görmüş konulardır. Tarihsel arka planları, bu konuların toplumlar üzerindeki etkisini ve evrimini anlamamıza yardımcı olur.

Kadına yönelik şiddet, ataerkil sistemlerin ve değişen toplumsal koşulların etkisiyle kök salmış bir sorundur (Doğrucan ve Yıldırım, 2020:130). Kadına yönelik şiddetin tarihine bakıldığında, ilk olarak “*dayak yiyen kadın*” veya “*dayağa maruz kalmış kadın*” gibi ifadelerle dile getirildiği görülmektedir (Boyacıoğlu, 2016:127). Küresel çapta yaygın olan bu sorun, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde ciddi sonuçlar doğurmaktadır (Kandemirci ve Kağnıcı, 2014:2). Şiddet, çok yönlü bir olgu olarak kabul edilir ve çeşitli biçimlerde sınıflandırılabilir. Genel olarak, kitlelere, gruplara ve toplumlara yönelik şiddet ile bireylere yönelik şiddet olmak üzere iki ana kategoride incelenir (Ediz ve Altan, 2017:399).

Ayman ve Şenol (2015), kadına yönelik şiddetin evrensel bir sorun olduğunu vurgulayarak, bu tür şiddetin temel insan haklarına yönelik ciddi bir ihlal olduğunu belirtir. Ayrıca, cinsiyete dayalı şiddetin, erkeklerle kadınlar arasındaki güç dengesizliğinin bir sonucu olduğu belirtilmektedir (Ayman ve Şenol, 2015:17). Bu çalışmalar, kadına yönelik şiddetin cinsiyet temelli bir ayrımcılık ve güç dengesizliği sorunu olduğunu vurgulamaktadır. Aile içi kadına yönelik şiddet, uzun süre boyunca ciddiye alınmayan ve bilimsel açıdan incelenmeyen bir konu olmuştur. 1970’li yıllarda, şiddet biçimleri ciddi bir şekilde ele alınmaya ve araştırılmaya başlanmıştır (Vatandaş, 2003). 1970’lere kadar, kadına yönelik şiddetin bilimsel olarak araştırılmaması ve toplumsal olarak normal karşılanması, kadınların şiddet mağduriyetlerinin görmezden gelinmesine ve ciddiye alınmamasına neden olmuştur. Bu dönemde şiddet vakaları genellikle inkâr edilmiş veya göz ardı edilmiştir, bu da sorunun köklerinin anlaşılmasını ve çözüm bulunmasını engellemiştir. 1970’lerde, Vietnam Savaşı sonrası kadına yönelik şiddete karşı toplumsal bir duyarlılık artmış ve kadın hareketi güçlenmiştir (Altun, 2006:6).

Kadın hareketleri, toplumsal cinsiyetin yol açtığı şiddetle mücadele etmek ve şiddeti ortadan kaldırmak amacıyla oluşturulmuş mücadele metotları olarak görülebilir.

Türkiye’de kadın hareketinin gelişimi, Batı’da güçlenen ikinci dalga feminizmin etkileriyle, 1980’de yaşanan askeri darbenin sol ideolojiyi sarsması ve boş bir ideolojik alanın ortaya çıkmasıyla başlamıştır. 1980’li yılların başlarında, İstanbul ve Ankara gibi şehirlerde, bilinç arttırma görüşmeleri şeklinde küçük gruplar halinde kadınlar tarafından yapılan faaliyetlerle başlamıştır. 1990’lı yılların sonlarından itibaren, şiddetle mücadelede kurumsallaşma süreci hız kazanmış ve kadın hakları savunucularının etkin bir dayanışma ağı oluşturmaya yol açmıştır. Bu dönemde, Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi’nin pratikte uygulanması için başlatılan imza kampanyası önemli bir adım olarak öne çıkmaktadır. Bu kampanya, uluslararası düzeyde kadın haklarının güçlendirilmesi için atılan ilk önemli adımlardan biridir. 1987 yılında “*Dayağa Karşı Kampanya*” ve bu konuyla bağlantılı bir dizi hareket gerçekleşmiştir. 17 Mayıs 1987’de gerçekleşen “*Dayağa Karşı Dayanışma Yürüyüşü*”, birçok kadının katıldığı ve kadınların özel alanda karşılaştıkları şiddeti kamusal alanda dile getirdikleri ilk sokak yürüyüşü olmuştur(Altınay ve Arat, 2007:17-18).

2.2.2.Kadına Yönelik Şiddetin Türleri

Kadına yönelik şiddet, gelişmişlik düzeyi ne olursa olsun dünya genelinde önemli bir sosyal sorundur. Fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik olmak üzere dört temel kategoride görülen bu sorun, çeşitli ülkelerde farklı şekillerde ortaya çıkmaktadır. Bu tür şiddet biçimleri, kadınların günlük yaşamlarını ve insan haklarını ciddi şekilde etkileyerek toplumsal eşitsizlikleri derinleştirebilmektedir (Ediz ve Altan, 2017:400). Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan “*Aile İçi Şiddetle Mücadele El Kitabı*”, şiddet türlerini fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik olarak sınıflandırmaktadır. Kitap, bu şiddet biçimlerini detaylı bir şekilde ele alarak açıklamaktadır (Yavuz ve Okur Çakıcı, 2021: 39-40).

2.2.2.1.Kadına yönelik fiziksel şiddet

Fiziksel şiddet, görünür olması sebebiyle doğrudan belirlenebilen ve tanımlaması net bir biçimde yapılabilecek bir şiddet türüdür. Fiziksel güce dayalı ve amacı fiziksel zarar vermek olan saldırgan davranışlar genellikle fiziksel şiddet olarak tanımlanmaktadır (Atman, 2003: 333).Fiziksel şiddet, çeşitli davranışları içeren bir

kavramdır ve tokat atma, yumruklama, tekmeleme, fırlatma, sigara söndürme, saç çekme, ısırma, tükürmek, boğma, silahla yaralama gibi eylemleri içerir (Açıkel, 2009: 8). Kadına yönelik şiddet, geniş bir yelpazeyi kapsar ve kadınları sağlıklı yaşam koşullarına sürükleyebilir, sağlık hizmetlerinden yararlanmalarını engelleyebilir ve hatta töre/sözde namus cinayetleri gibi sonuçlar doğurabilir. Bu tür şiddet, kadınların günlük yaşamlarını, sağlık haklarını ve toplumsal katılımlarını derinden etkileyen ciddi bir sosyal sorundur (Erseçen ve Tosun, 2015: 23; KSGM, 2016). Fiziksel şiddetin bu çeşitli formları, kadına yönelik şiddetin geniş bir yelpazesini temsil etmektedir.

Fiziksel şiddet, mağdurun beden bütünlüğünü ciddi şekilde tehdit eden ve geçici veya kalıcı zararlar bırakabilen, hatta ölümcül sonuçlar doğurabilen bir şiddet biçimidir. Bu tür şiddet vakaları, mağdurun sağlık ve psikolojik iyilik hali üzerinde derin etkiler bırakabilir ve toplumsal güvenlik açısından ciddi bir sorun teşkil eder (Polat, 2017: 19). Fiziksel şiddet, kadınlar üzerinde çeşitli olumsuz etkilere yol açar. Bu etkiler arasında kendini değersiz hissetme, özsaygının azalması ve korku duygularının artması öne çıkar. Bu durumlar, kadınların psikolojik ve duygusal sağlığını derinden etkileyebilir, yaşam kalitesini ve günlük yaşam aktivitelerini olumsuz yönde etkileyebilir (Uluocak vd., 2014). Bu şiddet türü, gözle görülür hasarlar bırakması ve toplumsal kabul gören yıkıcı etkileri nedeniyle saklanamayan ve hayati tehlikeler içeren bir sorun olarak öne çıkmaktadır. Erkeklerdeki alkol problemi, psikolojik rahatsızlıklar, ekonomik sıkıntılar, aile baskısı ve iletişim kopukluğu gibi faktörlerle ilişkilendirilen fiziksel şiddet, kadınlarda ciddi yaralanmalara, sakatlıklara ve hatta ölüme neden olabilen eylemleri kapsamaktadır. Altıparmak'a (2019) göre, fiziksel şiddet, destekleyen birçok faktörün etkisiyle geniş bir yaygınlık göstermektedir.

2.2.2.2. Kadına yönelik cinsel şiddet

Kadına yönelik cinsel şiddet, kadının rızası olmaksızın gerçekleşen bir dizi zarar verici eylemi kapsar. Tecavüz, cinsel ilişkiye zorlama, sözlü taciz, doğum kontrol yöntemlerini kabul etmeme gibi davranışlar, bu şiddet türünün örneklerindendir. Bu tür şiddet, cinsel motivasyona dayalı olarak kadınların bedenleri üzerinde kontrol sağlama ve istismar etme amacı taşır. Bu durum, hem bireylerin hem de toplumun cinsiyet eşitliği ve kadın hakları konularında ciddi sorunları vurgulayan önemli bir sosyal sorundur (Akkaş ve Uyanık, 2016). Bu şiddetin diğer bir yönü ise kadının cinsel istek ve ihtiyaçlarının önemsenmemesi, küçümsenmesi, alay konusu yapılması, cinselliğin ceza aracı olarak kullanılması, kaba kuvvet ile cinsel ilişkiye zorlama, tecavüz,

istenmeyen cinsel pozisyonlara zorlama ve zorla fuhşa zorlama gibi hareketleri içermektedir. Bu eylemler, cinsel şiddetin geniş bir yelpazesini oluşturmakta ve kadınların cinsel özgürlüklerine yönelik saldırıları temsil etmektedir.

Cinsel şiddet genellikle zorlayıcı cinsel davranışlar aracılığıyla gerçekleştirilir. Şiddeti uygulayanın temel hedefi ilişkiye girmek değil, mağdura utanma duygusu yaşatma, cezalandırma, kontrol etme ve itaat ettirme amacını taşır. Cinsel şiddet, bir bireyi istem dışı fiziksel eylemlere zorlama, cinsel açıdan istenmeyen sözler söyletme, cinsel yaklaşımlarda bulunma veya bireyi ticari amaçlar için cinsel olarak sömürme eylemlerini kapsar. Bu tür eylemler, bireylerin fiziksel ve psikolojik sağlığını ciddi şekilde etkileyebilir ve toplumsal cinsiyet eşitliği çabalarını engelleyebilir. Bu nedenle cinsel şiddetle mücadele, önemli bir insan hakları ve sosyal adalet meselesidir (Polat, 2017: 26). Fromm'a göre, cinsel şiddet genellikle sapkın bir durum olarak değerlendirilir. Şiddet uygulayan kişinin, kurbanını aşağılaması, dövmesi veya tartaklaması gibi eylemlerde bulunarak cinsel uyarılma ve tatmin duygusu yaşadığına inanılır. Şiddeti uygulayan kişinin temel motivasyonu, arzuladığı eylemlerin ardında tatmin olma duygusudur. Şiddet yanlısı bireylerde, zarar verme isteği sadist bir şekilde ortaya çıkar (Fromm, 1998:36).

2.2.2.3.Kadına yönelik ekonomik şiddet

Çeşitli araştırmalara dayanarak, kadına yönelik ekonomik şiddetin, kadının rızası olmadan maddi varlıklarına el konulması, gelirine müdahale edilmesi, ziynet eşyalarının alınması, bankamatik maaş kartının elinden alınması ve kredi ekstrelerinin kontrol edilmesi gibi biçimlerde ortaya çıktığı belirtilmektedir (Altınay vd.,2007; Taşdemir-Afşar, 2015). Bu ekonomik baskılar, kadının üzerinde tahakküm, kontrol ve tehdit unsurları olarak kullanılmaktadır. Kadının gelirinin elinden alınması, çalışma imkânlarının engellenmesi veya mülkiyet sahibi olmasının önlenmesi, onu maddi açıdan erkeğe bağımlı hale getirmeyi amaçlamaktadır. Şiddet mağduru kadınlar, ekonomik sıkıntılar nedeniyle yaşadıkları şiddete rağmen eşlerinden boşanmada zorluklarla karşılaşmaktadırlar (Şahiner, 2007). Kadınların ev içindeki emeği genellikle ücret almayan ve doğal olarak yapılan bir iş olarak görülür. Ancak, bu emeğin toplumsal ve ekonomik değeri genellikle göz ardı edilir veya değersiz kabul edilir (Makalve Toksöz, 2015).

2.2.2.4.Kadına yönelik duygusal/psikolojik şiddet

Psikolojik şiddet, kadınları küçümseme, eleştirme, kontrol etme ve emir yağdırma gibi davranışları kapsayan bir şiddet biçimidir (Uluocak ve diğerleri, 2014:20). Bu tür şiddet, kadınların kişiliklerine zarar vererek özsaygılarını azaltabilir, sorumluluk alma konusunda isteksizlik yaratabilir ve duygusal ilişkilerde zorluk yaşamalarına neden olabilir. Ayrıca, diğer insanlarla ilişkilerinde sorunlar yaşamalarına ve kişisel gelişimlerinde engellerle karşılaşmalarına yol açabilir. Dolayısıyla, psikolojik şiddetin kadınlar üzerinde ciddi ve uzun süreli etkileri olduğu önemle vurgulanmaktadır (Akkaş ve Uyanık, 2016: 38).

2.2.2.5.Kadına yönelik dijital şiddet

Dijital şiddet, bireylerin dijital araçları kontrol etmek, güç kazanmak veya hâkimiyet kurmak amacıyla kullandığı bir fenomendir. Bu tür şiddet, genellikle internet veya diğer dijital platformlarda, kişisel saldırılar, siber zorbalık veya özel bilgilerin kötüye kullanımı gibi yollarla ortaya çıkabilir. Dijital şiddet, dijital verilerin kullanılmasıyla bireyi küçük düşürme ve şantaj yapma eylemlerini içerir (İpek, 2020:38).

Kadınların dijital şiddete maruz kalma durumu, özellikle Türkiye’de önemli bir araştırma konusu olarak ele alınmıştır. Şener ve Abınık’ın (2021) çalışmasına göre, kadınlar özellikle cinsiyet ve fiziksel görünüşleri nedeniyle dijital şiddetin hedefi olmaktadır. Araştırma, kadınların erkeklere göre daha fazla dijital şiddetten etkilendiğini ortaya koymuştur. Katılımcıların %51’i yazılı, sesli veya görüntülü taciz mesajları almışken, %46’sı ısrarlı takibe maruz kalmıştır. Covid-19 pandemisi sürecinde ise evde geçirilen zamanın artmasıyla birlikte kadına yönelik dijital şiddetin arttığı gözlemlenmiştir. Kadınlar, tehdit, hakaret ve cinsel içerikli iletiler gibi çeşitli dijital şiddet unsurlarıyla karşı karşıya kalmaktadır. Bu tür eylemler, güveni zedeler ve olumsuz sonuçlara neden olabilir (Kartal ve Aydemir, 2012:22).

2.4.Kadının Türk Tarih ve Kültüründeki Yeri

İslamiyet öncesi Türk toplumuna dair bulgular M.Ö. 4000’lere kadar uzanmaktadır. Bu dönemde Türk kadınının temel özellikleri arasında analık ve kahramanlık öne çıkmaktadır. Kadınlar, toplumda ata binme, silah kullanma ve savaşabilme yeteneklerine göre değerlendirilmektedir. Bu özellikler, kadının sadece aile

içindeki rolüyle değil, aynı zamanda toplumsal yaşam ve savaşçılık alanındaki etkinliğiyle de ön plana çıktığını göstermektedir (Savcı, 1973: 107). Göçebe devletlerde hükümdarın eşlerine “*katun*” unvanı verildiği bilinmektedir. Ancak bu kelimenin kökeni ve anlamı konusunda çeşitli görüşler mevcuttur. Çoğu araştırmacı, “*katun*” kelimesinin “*kağan*” veya “*kan*” terimiyle ilişkili olduğunu öne sürmektedir. F. Lazlo’ nun aktardığına göre, W. Bang ve Barthold, bu unvanı Soğdca kökenli olarak değerlendirmektedir (Baştav, 2005: 482). Kelimenin tam kökeni kesin olarak tespit edilemese de, Türkler tarafından Hunlar döneminden itibaren kullanılan bu unvanın zamanla Türkleştiği ve Türkçeleştiği kabul görülmüştür (Kafesoğlu, 2007: 2230). “*Katun*” kelimesi, M.Ö. 350’li yıllarda kullanılmaya başlanmış ve anlamını yitirmeden günümüze kadar ulaşmayı başarmıştır. Günümüzdeki “*kadın*” kelimesi de “*katun*” kökünden gelmektedir. Kelimenin “*hatun*” haline dönüşmesi ise Farsça etkisiyle gerçekleşmiştir. Bu unvan, tarih boyunca geniş bir coğrafyada saygın, şerefli ve yüksek sınıfa ait kadınları tanımlamak amacıyla kullanılmıştır. Örneğin, Sarı Uygurlar’da “*katın*” hanımefendi anlamında, Tuva Türklerinde ise “*kraliçe*” anlamında kullanılmaktadır. Osmanlı döneminde de bu unvan, saray hanımları ve sultan eşlerinin rütbelerini ifade etmiştir. Anadolu halk dilinde de aynı itibarı korumuştur (Gömeç, 1997: 90). Kelime, tarihsel olarak hükümdarın eşini tanımlamak için kullanılmış olup, bu anlamını farklı kullanım biçimlerinde de koruduğu görülmektedir. Katunlar, törelerin belirlediği kurallara uygun olarak katunluk tahtına oturmuşlardır. Bu bağlamda, katunlar yalnızca hükümdarın eşi değil, aynı zamanda töreye dayalı olarak önemli bir konumun temsilcisi olmuşlardır (Gömeç, 1997: 90). Eski Türk toplumunda hükümdar eşinin (katun) nüfuzunu anlamak açısından katunluk tahtı ve bu makama geçişin belirli törenlerle taçlandırılması önemli bir göstergedir. Katunluk tahtına oturmak, sadece sembolik bir adım değil, aynı zamanda topluluktan ayrılarak daha üstün bir statü kazandığının işaretidir. Katun unvanına sahip olan kadın, hükümdarın diğer eşlerinin ve halkın üzerinde daha yüksek bir makama yükselir ve böylece toplulukta önemli bir nüfuz sahibi olur. Bu durum, Eski Türklerde kadının yönetimdeki yerini ve önemini açıkça ortaya koymaktadır (Poul-Roux, 1989: 203).

Eşler arasındaki hiyerarşinin bu tür törenlerle sağlanması, iktidarın devamlılığı açısından önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Kadınların katun statüsüne ulaşabilmesi için ise, Türk ve asil bir aileden gelmeleri zorunluluğu bulunmaktadır. Bu şart, sosyal ve politik yapı içerisindeki güç dengelerini pekiştirmekte ve meşruiyetin

devamını sağlamaktadır (Çandarlıoğlu, 1968: 9). Soyluluk kavramı çift taraflı bir özellik taşımaktadır. Katun olabilecek bir kadının hem anne hem de baba tarafının soylu olması zorunluluğu bulunmaktadır. Bu iki soyluluk unsuru bir arada bulunmadığında, kişi tam anlamıyla soylu olarak kabul edilmemektedir. Dolayısıyla, soylu statüsüne erişmek, iki ebeveynin de asalet niteliklerini taşımasıyla mümkündür (Orkun, 1946: 136).

Türk tarihine ilişkin bilgilerde, kağanların birden fazla kadınla evlenebildiği bilinmektedir. Ancak, bu çok eşli yapıda yalnızca bir kadının “katun” unvanına sahip olduğu görülmektedir. Bu durum, hem soyun her iki taraftan da asaletini koruma amacını taşımakta hem de devletin sürekliliğini güvence altına almaktadır. Veliaht şehzadelerin annelerinin asaletine önem verilmesi, siyasi istikrar ve meşruiyetin sağlanması açısından kritik bir rol oynamaktadır (Ahmetbeyoğlu, 2001: 151, Orkun, 1946: 136, Nemeth, 1982: 97). Örneğin, Atilla’nın birden fazla eşi bulunmasına rağmen, kaynaklara göre ilk eşi Arıkan’ın baş kadın olarak anıldığı belirtilmektedir (Kafesoğlu, 2007: 59). Saltanatın sürekliliği, hem anne hem de baba tarafından soylu olan bu kadın aracılığıyla sağlanmaktadır. Devlet yönetiminde ise kağan ve katun birlikte rol almaktadır (Gömeç, 1997: 90). Türk devletlerinde hatunların yönetimde söz sahibi oldukları, tarihsel kayıtlara dayanmaktadır. Bu kadınlar, yalnızca kağanların eşleri olarak değil, aynı zamanda devletin siyasi karar alma süreçlerinde aktif roller üstlenmişlerdir. Bazı durumlarda, devlet siyasetini yönlendiren, kağan adına yönetim görevini üstlenen ve kağan yokluğunda naip unvanıyla devleti idare eden hatunlar da olmuştur. Bu, Türk toplumunda kadınların siyasi ve idari alanda önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir (Kafesoğlu, 1987: 59). Kadınların ata binme, silah kullanma ve savaşabilme becerilerinin toplumun koşulları gereği kaçınılmaz olduğu görülmektedir. Bu yetenekler, onların devlet yönetiminde de aktif bir rol oynadıklarını göstermektedir. Özellikle katun, siyasi konuşmalarda, elçi kabullerinde ve harp meclislerinde hakanın yanında yer alarak bu gücü somutlaştırırdı. Hakanın solunda oturan katun, sadece sembolik bir figür değil, aynı zamanda karar alma süreçlerine katılan önemli bir figürdü (Çandarlıoğlu, 1968: 9). Yabancı elçilerin kabulünde hatunun hakanla birlikte hazır bulunması, onun devlet yönetimindeki önemli rolünü vurgulamaktadır (Sevin, 1987: 31). Kabul törenlerinde ve ziyafetlerde hatun, sadece görüşmeleri dinlemekle kalmaz, aynı zamanda kendi fikirlerini de beyan ederdi. Hakanın solundaki yerini harp meclislerinde de koruyan hatun, askeri divanlarda da

bulunurdu (Çandarlıoğlu, 1977: 64). Ayrıca, bazı durumlarda katunların savaş sırasında sefere katıldığı da bilinmektedir (Esin, 1978: 7). Ziya Gökalp, Türklerin kadınlara gösterdiği bu saygıyı, “*Eski kavimler arasında hiçbir kavim, Türkler kadar kadın cinsiyetine hak vermemiş ve saygı göstermemiştir*” sözleriyle değerlendirmiştir (Gökalp, 1970: 35).

2.5. Aile, Kadın ve Şiddet

Kadına yönelik şiddet, uzun süredir tartışılan bir konu olup, temel nedenlerinden biri ataerkil sistemdir (Akkaş ve Uyanık, 2016: 37). Toplumsal koşulların ve değer yargılarının değişmesiyle birlikte, bu soruna etki eden yeni faktörlerin ortaya çıktığı gözlemlenmiştir. İlk etapta, kadına yönelik şiddet, ataerkil inançlara dayalı olarak kadının eksik bir varlık olduğu, erkeğin korumasına muhtaç olduğu ve koruyanın her türlü hakka sahip olduğu düşüncesiyle ele alınmıştır. Ataerkil gelenekler günümüzde hâlâ etkili olmakla birlikte, değişen dünya koşulları yeni bakış açılarını ve beraberinde yeni sorunları gündeme getirmektedir. Bu bağlamda, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın hakları gibi konular, daha kapsamlı ve çeşitlendirilmiş bir tartışma zeminine sahip olmaktadır (Doğrucan, 2017: 154). Genç ve arkadaşlarının (2019) çalışmasına göre, eşin şiddet gösterme sebepleri çeşitli faktörlere dayanmaktadır. Bu faktörler arasında ekonomik sorunlar (%30,5), ikili ilişkilerden kaynaklı sorunlar (%30,5), psikolojik sorunlar (%17,1), madde kullanımı (%6,7) ve toplum baskısı (%5,7) önemli yer tutmaktadır. Türkiye’deki boşanma oranlarının %8 artışıyla paralel olarak, bu veriler Avcı’nın (2020) ifadesiyle toplum sağlığı için önemli bir tehdit oluşturabilecek “*gizli ve üstü örtülü bir salgın*” olarak değerlendirilmektedir. Geleneksel aile düzeniyle ilgili bakış açısı, aile içi şiddeti sadece aile içinde çözülebilecek bir mesele olarak görmekte, ancak bu durum toplumsal düzen için daha geniş çaplı bir tehlike işaret etmektedir (Avcı, 2020: 18).

Aile içindeki tehdidin bireyleri doğrudan etkileyebileceği gibi, özellikle çocuklar üzerinde dolaylı etkilere de neden olabileceğini vurgulamaktadır. Kadına yönelik şiddetin, ailedeki kadınla birlikte yaşayan çocukları dolaylı olarak etkileyen bir faktör olduğu belirtilmiştir. Birleşmiş Milletler’e göre, kadına yönelik şiddet, kadınların erkeklerin egemenliği altında olduğunu ve eşitsiz güç ilişkilerini yansıtan bir fenomendir. Özellikle aile içinde yaşanan şiddet, erkeğin kadına karşı egemenlik ve

kontrol arzusunun bir ifadesidir, bu da kadınların gelişimini ve özgürlüğünü engelleyen önemli bir sorundur. Ailenin toplumun en küçük birimi ve değerlerinin taşıyıcısı olduğu düşünüldüğünde, aile içindeki şiddetin yaygınlaşması ve kontrolsüz hale gelmesi toplum sağlığını etkileyebilir, hatta toplumun varlığını tehdit edebilir. Geleneksel cinsiyet rollerine göre, aile içindeki sorumlulukların büyük bir kısmı kadına yüklenmiştir. Bu durum, evlilik akdinin sadece olumlu ve olumsuz anları paylaşma noktasından çıkıp, kadının evdeki emeğini bir zorunluluk ve gereklilik olarak algıladığı bir tahakküm ortamına dönüşebilir. Kadın, modern yaşamın getirdiği ekonomik, sosyal ve siyasal taleplerle başa çıkmaya çalışırken, aynı zamanda geleneksel rollerini yerine getirme konusunda ikilemlerle karşılaşabilir (Topcan, 2018: 9). Feminist hareketlerin eleştirisi, kadın sorunlarının tartışılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu eleştiri, kadının ev içindeki emeğinin değersizleşmesine ve kadının görevlerinin vurgulanmasına dayanmaktadır, bu da kadının çalışma durumuna bağlı olmaksızın geçerlidir. Kadının emeğinin görmezden gelinmesi ve performansına dayalı değerlendirilmesi, onun tarafından maruz kaldığı fiziksel veya psikolojik şiddeti olağanlaştırmakta ve şiddetin kabul edilebilir bir davranış olduğu algısını güçlendirmektedir (Efe ve Ayaz, 2010:27).

Altıparmak'ın (2018) çalışması, sosyal öğrenmenin aile içi şiddet üzerindeki etkilerini ele almaktadır. Araştırma, şiddet mağduru kadınların kendi aile ortamlarında şiddet gözlemlerinin, bu kadınların şiddeti tolere etme eğilimini artırdığını göstermektedir. Bu bağlamda, aile içi şiddetin sürdürülebilirliği ve mağdurların deneyimledikleri ile içselleştirdikleri arasındaki ilişkiyi anlamak önemlidir. Aile içi şiddetin genel özelliklerinin, şiddetin farklı boyutlarında benzer şekilde uygulandığı ve genellikle güçlüden güçsüze doğru ilerleyen bir seyir gösterdiği belirtilmiştir (Aydemir ve Demircioğlu, 2017: 153; Genç vd, 2019: 393). Bu bağlamda, şiddet mağduru bireylerin, dayanılmaz hale gelene kadar şiddeti normalleştirme veya idare etme eğiliminde oldukları vurgulanmaktadır.

Altıparmak (2019: 57), şiddet, toplumun her kesiminde var olmasına rağmen etkileri genellikle dalgalar halinde yayılır ve bireysel düzeyde sınırlı kalmayıp toplumun genel geleceğini de derinden etkiler. Aile ortamı, bireylerin topluma entegrasyonunda kritik bir rol oynar. Sağlıklı aile ilişkileri, toplum içinde sağlıklı ilişkiler kurabilmek için temel bir gerekliliktir. Bu bağlamda, ailenin sosyal ve psikolojik gelişim üzerindeki etkisi vurgulanmıştır (Avcı, 2020: 9).

Sağlıklı aile ilişkilerinin, bireyin sosyal hayatta sağlıklı ilişkiler kurmasını ve değer duygusuyla hareket etmesini desteklediği bilinmektedir. Aile içinde var olan sağlıklı ilişkiler ve şiddet, bireyin hayata katılımında sorunlara neden olabilir ve toplumda riskli davranışların ortaya çıkmasına yol açabilir. Bu durum bazen bireysel düzeyde kalabilirken, bazen de örgütlü ve zararlı yapıların oluşumuna katkıda bulunabilir. Sağlıklı iletişim ortamının eksik olduğu ailelerde aitlik hissi azalabilir ve bireyler, aileden uzaklaşma eğiliminde olabilir.

2.6.Şiddetin Aile ve Davranış Üzerindeki Etkisi

Felsefi ve sosyolojik açıdan, aidiyet duygusunun ve tanımının temel noktası aile olarak kabul edilir. Aile, toplum içindeki temel birimlerden biridir ve birçok önemli işlevi yerine getirir. Bu işlevler arasında nüfusun yenilenmesi, milli kültürün aktarılması, çocukların sosyalleştirilmesi ve bireyin ekonomik, biyolojik ve psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması bulunur. Ailenin sağladığı destek ve yapı, bireylerin toplum içinde güçlü bir yer edinmesine ve sosyal ilişkiler kurmasına yardımcı olur (Erkal ve diğerleri, 1997: 30).

Zencirkıran'ın (2016: 100), toplumsallaşma sürecinde ailenin duygusal ve irrasyonel boyutlara odaklandığı vurgulanmaktadır. Aile, bireyin ilk yaşamsal kodlarını edindiği ve hayat boyu devam eden bağlar kurduğu yerdir. Aile içinde edinilen bilgi ve beceriler, bireyin hayatını kabul ya da ret eylemi olarak etkiler. Bu belirlenim, çocuğun model alarak öğrendiği davranış kodlarından, dil gelişimine kadar birçok yaşamsal faaliyeti etkiler. Çocuğun dil gelişimi, sadece iletişim aracı olarak değil, aynı zamanda düşünme sürecinin temel aracını oluşturur. Dil, çocuğun kendisini, çevresini ve yaşamı anlamlandırmasına yardımcı olarak bilişsel gelişimini destekler. Bu süreç, dilin edinilmesiyle birlikte çocuğun düşünsel kapasitesinin ve sosyal etkileşim yetilerinin temelini oluşturur. Bu nedenle, dil ile düşünce arasındaki ilişki, gelişimin ilk aşamasını oluşturur. Aile içindeki sosyalizasyon süreci, dil gelişimiyle birlikte düşünce ve iletişim becerilerini şekillendirir. Şiddetin aile içindeki etkilerini belirlemek zorlu bir süreçtir, çünkü şiddete maruz kalan birey, şiddetin meşruluk kazandığı dilsel kodlara tanık olur. Şiddeti uygulayan bireyler genellikle eylemlerini meşrulaştırmak için çeşitli argümanlar öne sürerler. Bu meşrulaştırma çabaları, şiddetin temelini oluşturur ve sosyal psikolojik açıdan incelenmesi gereken önemli bir konudur. Bu durum, ailede öğrenilen davranış kalıplarının bilişsel esnekliği kısıtlayarak yeni nesle aktarılmasına yol açabilir. Aile içi şiddetin meşrulaştırılması, şiddetin toplumsal yayılımını ve etkilerini belirsizleştirir. Bu

durum, şiddetin mantıklı gerekçelerle algılanmasına ve yaygınlaşmasına neden olabilir. Kadına yönelik aile içi şiddet başta olmak üzere, şiddetin istenmeyen bir şekilde yayılmasının toplumsal sonuçları ve ortaya çıkabilecek problemler belirsizleşir. Bu belirsizlik, sadece anormal davranışın nesilden nesile aktarılmasını değil, aynı zamanda bilişsel gelişimi etkileyen bir durumu da ortaya çıkarır. Yazgan'ın (2019: 152) ifadesine göre, birbirlerine yakın ilişkilerle bağlı olan bireylerin ilişki inançları, bilişsel alanların ilişki oluşumları üzerinde etkili olmaktadır. Gelişim sürecinde bilişsel esnekliğin kazanılması, bireye önemli bir avantaj sağlar. Bilişsel esneklik, bireyin çeşitli bilişsel, duyuşsal ve davranışsal alternatifleri görmesine ve çözüm için yeni yollar üretmesine imkân tanır. Bu da bireyin diğer insanlarla dengeli ilişkiler kurmasına ve sosyal hayatta karşılaşılabilecek sorunları çözmek için gerekli becerileri ergenlik döneminde kazanmasına yardımcı olur.

İnsan gelişimi açısından kritik olan bebeklikten ergenlik dönemine kadar olan süreç, duygusal bağların ve temel öğrenme süreçlerinin temelini oluşturur. Bu dönem, bireyin hayat boyu sürececek olan temel gelişimini şekillendirir ve kişisel, sosyal ve bilişsel yetilerin temelini atar. Aile içinde yaşanan süreçler, sadece duygusal bağların devam ettiği bir alan değil, aynı zamanda bireylerin dil ve düşünce yetilerinin geliştiği bir ortamı da kapsamaktadır. Bu süreç, bireylerin kimliklerini şekillendiren ve toplumsal ilişkilerinde temel oluşturan önemli bir evrimi ifade eder. Dil, iletişim aracı olarak insanların düşüncelerini, duygularını ve bilgilerini aktarmalarını sağlayan kompleks bir sembolik sistemdir (Altınörs, 2003: 21). İletişim, başta konuşma dili olmak üzere tüm göstergeler dizgesinin kültürü yaratıcı ve taşıyıcı olarak benimsediği bir süreçtir (Doğrucan ve Yıldırım, 2020: 128). Bu bağlamda, bireyin yaşamının ilk evrelerinde başlayan duygusal bağlar ve dil gelişimi, hayat boyu devam eden bir etkileşim içinde bulunarak bireyin genel gelişimini etkilemektedir. Bu süreç, bireyin sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimine temel oluşturan önemli bir aşamayı temsil etmektedir. Bu model, bebeğin iletişim dilini öğrenerek başladığı ilk öğrenme dairesinde şekillenir. Bebeklerin iletişim becerileri, dil gelişimi öncesinde vücut diliyle başlar. Sözel olmayan iletişim, vücut duruşu, yüz ifadeleri, kas gerginliği, hareketler ve fizyolojik tepkiler gibi unsurlar aracılığıyla şekillenir. Bu davranış kalıpları, bebeklerin çevreleriyle etkileşim kurmasını sağlayarak iletişim becerilerini geliştirmelerine katkıda bulunur. Çocukların iletişim becerilerinin gelişiminde beden dili ve sonrasında öğrenilen konuşma dili önemli bir rol oynar. Bu beceriler, çocuğun çevresiyle etkili

iletişim kurmasına ve çevresini anlamlandırmasına yardımcı olur. Sözel ve sözel olmayan göstergelerin birbirine entegre olduğu bu iletişim dizgesi, doğru bir şekilde yönlendirildiğinde birey için büyük bir avantaj haline gelir. Guiraud'un vurguladığı gibi, bedensel ve sözel unsurların bu uyumu, dilin etkili bir iletişim aracı olarak işlev görmesini sağlar (Guiraud, 2016: 9).

Bu durumlar içindeki sözlü kalıpların, şiddeti destekleyen ifadeler içermesi, hatta toplumsal olarak kabul görmüş bazı sözlerin, özellikle kadın ve ocuk mağdurlar tarafından şiddeti kendi hatası gibi görmelerine yol açabilir. Bu bağlamda, toplumsal değerlerin etkisiyle yayılan hatalı davranış kalıpları, görsel ve dilsel göstergelerle bir “*kültür*” olarak benimsenir ve aktarılır. Bu durum, şiddet mağduru kadınların, yaşadıkları şiddeti kendi hataları gibi algılamalarına neden olabilir, hatta bazı çalışmalarda bu mağdurların şiddeti önlemek adına kendi davranışlarını sorgulamalarına yönlendirildikleri görülmüştür (Boyacıoğlu, 2016: 131). İletişim dilinin kültürün yaratıcısı ve taşıyıcısı olduğu düşünüldüğünde, “*hastalıklı*” davranış kalıplarının veya “*hatalı*” yapıların normalmiş gibi görülmesi veya değişmez bir bilgi gibi aktarılmaya çalışılması potansiyel tehlikeleri ortaya çıkarabilir. İnsan, bir iletişim sistemi içinde doğar ve iletişim, ileten, ileti ve iletilen arasındaki etkileşim olarak tanımlanır. Bu iletişim sürecinde, belirli bir duygu, düşünce, davranış veya bilgiye dair “*anlaman*” ortaklaştırılma çabası söz konusudur. Bu çaba, çift yönlü ve etkili iletişimi içeren “*ortaklaşalık*” kalıbına uygun olarak gerçekleşebileceği gibi, güdüleyici bir formda da olabilir. Güdüleyici iletişim, kaynaktan hedefe tek yönlü iletişimle tutum değişikliği yaratmaya odaklanır (Doğrucan ve Yıldırım, 2020:128).

Bireyin sosyal etkileşimle ilk tanıştığı yer olan aile, bireyin gelişimi, sosyal hayata katılım biçimi, seçim davranışları ve yaşam görüşü üzerinde etkili ve belirleyici bir rol oynamaktadır. Aile içinde gözlemlenen davranış modelleri, çocuğun gelişim çevresindeki etki olarak değerlendirilmekte olup, Cüceloğlu'nun ifadesiyle “*ocuğun davranışlarını anlayabilmek için, çocuğun gelişim çevresinde gördüğü ‘model davranışlar’a bakmak gerekmektedir*” (1999: 334).

Aile, bireyin gelişiminde ilk ve temel etkiyi sağlar. Aile zellikleri bireyin üzerine yansır. Bu etki, çocuklar arasında aile ortamından kaynaklanan farklılıkları kapatmak ve çocukları temel öğrenme ortamına (okul) hazırlamak amacıyla anaokullarının yaygınlaştırılması gibi çeşitli önlemlerle dengelemeye çalışılmaktadır. Aile ortamının sosyal öğrenme ve tutum geliştirme üzerindeki etkisinin, özellikle

“ailede kadına şiddete şahit olma” durumuyla ilişkilendirilerek incelendiğinde daha açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır (Kafadar ve Sehliskoğlu, 2019: 655-656). Toplumsal cinsiyet rollerinin ve davranış kalıplarının öğrenilmesinde ailenin etkisi, çocukluk döneminden itibaren başlamaktadır. Bu etki, bebeklikte temel ihtiyaçların karşılanmasıyla başlayıp, aile içindeki rollerin fark edilmesi ve toplumsal cinsiyet perspektifinden gelecekteki bireyin davranış kalıplarının ve tutumlarının oluşmasıyla devam etmektedir. Bu durum, çocukların, gelecekteki yetişkinlerin ilk öğreticileri ve modelleri olarak ebeveynlerini benimsemelerini destekler. Ayrıca, çocukların tutumları ve davranışları, aile içinde şekillenirken, ahlaki ve kültürel değerleri de bu süreçte benimserler. Ailenin yanı sıra, çocukların maruz kaldığı olumsuz davranışlar, bireysel özellikleri ve otorite ilişkilerini de etkilemektedir. Bu etkileşimler, çocuğun duygusal gelişimi açısından risk oluşturabilir ve olumsuz deneyimlerin yetişkin yaşamda çeşitli tepkilere neden olabileceğini göstermektedir. Bu bağlamda, çocukların yaşadığı deneyimlerin, aile içindeki ilişkilerin ve davranışların, toplumsal cinsiyet rollerinin biçimlenmesinde ve bireyin gelecekteki davranışlarını şekillendirmede önemli bir rol oynadığı vurgulanmaktadır (Morgan, 1989; Cüceloğlu, 1999).

Şiddet, genellikle öğrenilmiş bir davranış olarak kabul edilir. Bu, bireylerin saldırganlık eğilimlerinin varlığına rağmen çeşitli iç ve dış etmenlerin, bu davranış biçimini şekillendirmede önemli rol oynadığını göstermektedir (Kafadar ve Sehliskoğlu, 2019: 643). Aile içi şiddet, kuşaklar arasında aktarılan bir travma ve sosyal sorundur. Araştırmalar, şiddete maruz kalanların yanı sıra tanık olanların da bu deneyimlerden etkilendiğini göstermektedir. Özellikle çocuklar, aile içi şiddetin psiko-sosyal gelişimlerini olumsuz yönde etkileyebilir. Bu çocukların yetişkinlik dönemlerinde, aile içi şiddeti daha sık olarak deneyimledikleri ve sergiledikleri yönünde bulgular mevcuttur. Bu durum, aile içi şiddetin sadece doğrudan mağdurlar üzerinde değil, aynı zamanda geniş bir sosyal çevre üzerinde de derin etkiler yarattığını göstermektedir (Vahip ve Doğanavşargil, 2006: 108).

2.7.Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri

Kadına yönelik şiddetin çeşitli nedenleri incelendiğinde, önemli faktörler ortaya çıkmaktadır. Bunlar arasında düşük eğitim seviyesi, anti-sosyal kişilik bozukluğu, alkol kullanımı, çoklu partner ilişkileri, sadakatsizlik şüphesi, aile onuru ve cinsel saflığa

ilişkin inançlar, erkek egemen ideolojiler, yetersiz yasal düzenlemeler ve cezalar, toplumsal normlar ve kadınların iş gücüne katılımının sınırlılığı yer almaktadır. Bu faktörler, kadına yönelik şiddetin riskini önemli ölçüde artıran etkenler olarak kabul edilmektedir (Fırat, 2016; Güleç vd., 2012). Erkeklerin hayatları boyunca karşılaştıkları olumsuz deneyimler, ailelerin yanlış yetiştirme tarzları ve ilgi eksikliği gibi faktörler, öfke kontrolü sorunlarına ve yaşamlarındaki başarısızlıklara yol açabilir. İlişkilerde iletişim eksikliği ve özlük kaygısı da bu süreçte etkili olabilir. İstihdam eksikliği ve düzensiz işlerde çalışma ise erkeklerin psikososyal sağlığını olumsuz etkileyebilir, bu durumda kadına yönelik şiddeti artırabilir. Bu nedenlerle, erkeklerin yaşadıkları zorlukların anlaşılması ve desteklenmesi, toplumsal bir sorumluluk olarak önem taşımaktadır (Ekici ve Duran 2018; Özkazançve Yetiş, 2016). Erkeklerin şiddete meyilli olmalarının ardında yatan çeşitli faktörler akademik literatürde derinlemesine incelenmiştir. Bu faktörler arasında beyin işleyişini etkileyen kimyasal ve hormonal süreçler, genetik mirasın rolü, bireyin zihinsel durumu ve psikopatolojik sendromlar önemli yer tutmaktadır. Ayrıca içgüdüsellik, egosantrizm, zekâ düzeyi, zihinsel hastalıklar, kişilik bozuklukları ve öfke sorunları da şiddet eğiliminde etkili olabilir (Çakmak ve Çelik, 2016).

Erkeklerin çocukluk ve gençlik dönemlerinde aile içi şiddete maruz kalma veya tanıklık etme, cinsel istismara uğrama veya erken yaşta ebeveyn kaybı gibi travmatik deneyimler, güven duygusunu zedeleyerek saldırgan davranışlara yol açabilir (Özkazançve Yetiş, 2016; Zinnur, 2012). Bu deneyimler, bireyin gelecekteki ilişki ve sosyal etkileşimlerinde nasıl tepki vereceğini şekillendirebilir, dolayısıyla şiddet eğilimi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Ataerkil yapı tarafından belirlenmiş toplumsal cinsiyete ilişkin rol kalıplarının yeniden üretimi, özellikle erkek çocukların toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde şekillenen tutum ve davranışlarının nasıl teşvik edildiğiyle ilgilidir. Erkek çocukların, kadını küçümseme, görüşünü önemsememe, ciddiye almama ve kadına yönelik doğrudan şiddet uygulama davranışları, bu kalıpların bir parçası olarak toplumsal ve kültürel olarak desteklenmektedir. İlkaracan, Gülçür ve Arın'ın (1996) çalışmalarında belirtildiği gibi, şiddet davranışları çocukluk döneminde öğrenilmekte ve bu davranışlar ileriki yaşlarda devam ettirilmektedir. Aile içinde şiddete maruz kalan veya tanık olan erkek çocuklar, ileride eşlerine ve çocuklarına şiddet uygulama eğiliminde olabilmektedirler (Keleşoğlu, 2017: 23-24). Aynı şekilde, aile içi şiddete maruz kalan kız çocukları ise bu şiddeti normal bir olgu olarak kabul

edebilmekte ve yaşamlarında bu durumu içselleştirebilmektedirler. Bu durum, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ve kadına yönelik şiddetin nesiller arası aktarımına katkıda bulunarak, ataerkil yapının devamlılığını sağlamaktadır (Şentürk, 2015).

Kadınların dünya genelindeki dezavantajlı durumu, çeşitli sosyo-ekonomik ve kültürel faktörlere dayanmaktadır. Kadınlar, erkeklere kıyasla daha kötü beslenmekte, sağlık açısından daha dezavantajlı durumda olmakta ve eğitime erişimde daha fazla engelle karşılaşmaktadırlar. Bu durum, ekonomik bağımsızlıklarını olumsuz etkileyerek, kadınların yaşamlarını sürdürebilmek için bir erkeğe bağımlı hale gelmelerine yol açmaktadır (Harcar vd., 2008). Toplumsal şiddetin yaygınlaşmasında ve kuşaktan kuşağa aktarılmasında, toplumun şiddeti normal karşılaması ve bu durumu toplumsal bir sorun olarak görmemesi önemli bir rol oynamaktadır. Bu durum, bireyler arasında etkili iletişimin kurulmasını engelleyerek şiddetin beslenmesine neden olmaktadır (Gürkan ve Coşar, 2009). Şiddetin en önemli tetikleyicilerinden biri öfke kontrolsüzlüğüdür. Şiddet, derin bir sosyo-psikolojik arka plana sahip olup, bu sorunun önlenmesi için özellikle erken çocukluk eğitiminden itibaren gerekli eğitimlerin verilmesi gerekmektedir. Erken yaşlarda verilecek eğitimler, bireylerin öfke kontrolü sağlamalarına ve sağlıklı iletişim becerileri geliştirmelerine katkıda bulunarak, uzun vadede toplumsal şiddetin azalmasına yardımcı olabilir (Çötök Akıncı, 2015).

Kadınların toplum içindeki yerinin ve algılanma biçiminin önemli bir göstergesi olarak, ataerkil normların ve köklü geleneklerin etkileri günümüzde hala belirgin şekilde hissedilmektedir. Özellikle “*kadının sırtından sopayı, karnından sıpayı eksik etmeyeceksin!*” gibi deyimler, kadının ikinci sınıf bir varlık olarak görülmesinin somut örneklerini sunar. Bu tür söylemler, kadına yönelik şiddeti normalleştiren ve meşrulaştıran bir yapıyı devam ettirir. Kadına yönelik şiddetin temel nedenleri araştırıldığında, erkeğin kadını kontrol altında tutma ve yönetme düşüncesinin köklerine inilir. Örneğin, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından yapılan bir araştırmada, erkeğin eşine kötü davranmasının temel nedeni olarak, erkeğin kendi cinsiyetinden dolayı bu hakkı kendinde görmesi öne çıkmaktadır (Öztürk, 2011). Bu durum, ataerkil yapıların ve toplumsal cinsiyet rollerinin güçlü birer yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kadınlara yönelik geleneksel kültürün dayattığı uysal olma, sessiz dinleme ve hanım hanımcık olma gibi roller, kadınların sıklıkla erkekler için var oldukları izlenimi yaratır. Bu algı, kadınların kendi değerlerini göz ardı etmelerine ve kendilerini değersiz

hissetmelerine neden olabilir (İnceoğlu ve Kar, 2010: 45). Kadına yönelik şiddet ise genellikle bireysel nedenlerden ziyade toplumsal kökenli nedenlerden beslenmektedir. Sarpdağ (2011), şiddetin biyolojik olarak erkeklik hormonlarıyla ilişkili olduğunu, psikolojik olarak şiddet davranışlarının taklit edilmesinden kaynaklandığını ve toplumsal olarak şiddetin ciddiye alınmamasının etkili olduğunu belirtmektedir. Salman (2011) ise şiddeti bireysel özelliklerle ilişkilendirerek, çabuk sinirlenme veya depresif kişilik bozuklukları gibi faktörlerin şiddet davranışlarıyla ilişkili olduğunu vurgulamaktadır.

2.8. Kadının Medyada Temsili

Medya, modern toplumlarda sadece kitle iletişim aracı olarak değil, aynı zamanda çok yönlü bir aygıt olarak da önem kazanmıştır. Günümüzde medya, bilgi aktarımının yanı sıra kültürel, sosyal ve politik etkileşimlerin şekillenmesine de katkıda bulunmaktadır. Bu bağlamda, medyanın toplumsal dinamikleri etkileme gücü giderek artmakta ve çeşitli bakış açılarını, değerleri ve ideolojileri yayma potansiyeline sahip bir araç haline gelmektedir. Toplumla etkileşimde bulunan medya, bu bağlamda toplumsal değerlerden ayrı düşünülemez. Haberlerdeki temsiliyet konusu, sadece haber değeri taşıyan kodlarla sınırlı değildir; aynı zamanda medyanın bağlı olduğu kurumları, kişileri ve toplumu temsil eden öğeleri de içerir. Medya, toplumda kadının temsiliyi şekillendirme ve etki alanını genişletme görevini üstlenerek, kalıp yargıları yeniden üretme ve dönüştürme işlevini yerine getirir. Bu bağlamda, kadının medyada nasıl temsil edildiği, cinsiyetçiliğin toplumda yeniden üretilmesinde kritik bir role sahiptir (Mora, 2005:4). Kadının haberleştirilmesinde en yaygın yöntemlerden biri, bedeninin cinsel ve görsel bir obje olarak kullanılmasıdır. Örneğin, gazetelerde sıkça görülen arka sayfa görselleri veya kadınların iş hayatına dair haberlerde dahi, kadın bedeni doğrudan teşhir edici bir şekilde kullanılır. Genel olarak, medyadaki kadın temsili, ya azalmış ya da olumsuz anlamlar içeren bir biçimde gerçekleşmektedir. Toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak, kadınlar medyada fedakâr/anaç, cinsel obje, kurban, yalancı bir eşitlik içinde ve simgesel olarak yok edilen varlıklar olarak temsil edilmektedir. Bu temsiller, medyanın kullanımıyla şekillenir ve en etkili araçlarından biri olan “dil” ile desteklenir. Medya, kullandığı dil ve temsil ettiği değerleri etkili bir şekilde kullanarak, kadının toplumsal konumunu belirler ve yeniden üretir (Tanrıöver, 2007:159-163). Bu

bağlamda, medyanın rolü sadece bilgi iletimi değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet normlarını pekiştirme ve değiştirme sürecinde de kritiktir.

2.8.1.Medyada Kadına Yönelik Şiddet

Toplumsal cinsiyet rolleri, bireylerin doğuştan kazandığı özellikler değil, toplumun belirlediği ve öğrettiği rollerdir. Bu roller, aile, arkadaş grubu, okul ve sokak gibi çeşitli ortamlarda öğrenilir. Medya da bu rollerin pekiştirildiği önemli bir etkidir. Günlük hayatta milyonlarca kişi tarafından takip edilen medya, toplumsal cinsiyet rollerini benimsetmede etkili bir araçtır. Özellikle medyanın kadınlarla ilgili içeriklerini dikkat çekici ve izleyici artırıcı bir şekilde sunma eğilimi, ataerkilliğin toplumda devam etmesine katkı sağlar. Bu durum, medyanın güçlü etkileme kapasitesinin toplumsal cinsiyet normlarını güçlendirmede nasıl bir rol oynadığını vurgular (Güdekli, 2016:63). Medya ile toplumsal cinsiyet rolleri arasında karşılıklı etkileşimli bir döngü bulunmaktadır. Toplumsal cinsiyet rolleri medya aracılığıyla yansıtılır ve aynı zamanda medya, bu rolleri topluma geri yansıtarak bireylerin kişilikleri ve rolleri üzerinde belirleyici bir etki yaratır (Şener vd., 2016:166). Medyada kadınlar çeşitli rollerde temsil edilmektedir; iyi bir anne ve eş, becerikli aşçılar, cinsel nesneler veya şiddet mağdurları gibi çeşitli klişe roller bu temsil örneklerindendir (Tanrıöver, 2007:157-159). Bu temsiller, toplumun genel algısını etkileyerek bireylerin sosyal rollerini şekillendirmekte ve belirli cinsiyet stereotiplerinin pekişmesine neden olmaktadır.

Medyada, birçok alanda olduğu gibi, ataerkillik etkisi gözlemlenmektedir. Medya sektörünün genellikle erkeklerin kontrolünde olması, içeriklerde eril söylemin baskın olmasına ve kadınların stereotip şekillerde gösterilmesine neden olmaktadır. Kadın karakterler genellikle dizilerde, reklamlarda güçsüz, erkeğe bağımlı, aldatılan ya da magazinde sadece seksi ve güzel olarak sunulmaktadır. Yazılı basında da kadınlar genellikle üçüncü sayfalarda şiddet mağduru olarak gösterilmektedir (Şener vd., 2016:172).

Şiddet, medyanın bir diğer önemli unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Filmlerden dizilere, haberlerden gazetelere kadar birçok medya platformunda şiddet içeriklerine sıkça rastlanmaktadır. Fromm (1998) medyada şiddet ve yıkıcılığın, insanların can sıkıntısını giderme amacıyla kullanıldığını belirtmektedir. İnsanlar, medya aracılığıyla can sıkıntısını atma eğilimindedirler. Kaza haberleri, kanlı görüntüler

ve şiddet içeren haberler izleyici ve okuyucuların dikkatini çeker ve heyecanlandırır. Bu sayede bireyler, herhangi bir eylem gerçekleştirmeden sadece medya içeriğiyle can sıkıntısını giderebilirler (Yaktıl Oğuz, 2010:440).Medya, şiddet haberlerinde sıkça kadınlara odaklanmaktadır ve genellikle bu haberlerde şiddetin faili olarak erkekleri göstermektedir. Bu durum, Sancar'ın ifadesine göre, kadınların çoğunlukla erkekler tarafından şiddet gördüğü ve öldürüldüğü izlenimini yaratmaktadır (Sancar, 2013:216). Türkiye ve dünya genelinde, eşinden ayrılmak isteyen veya kıskançlık nedeniyle şiddet gören kadınların haberleri günlük yaşamın bir parçası haline gelmiştir. Medyanın bu tür olayları sıkça kullanmasının nedenlerinden biri, yüksek izlenme oranları ve tiraj elde etme amacıdır. Özellikle gazeteler, kadına şiddet ve cinayet haberlerine sıkça yer vererek dikkat çekmeye çalışmaktadır. Ancak, medya bu haberleri magazinleştirme eğiliminde olup, olayları detaylarıyla anlatarak, vurgu yaparak ve çarpıcı başlıklar kullanarak kadınları mağdur edebilmektedir (Yaktıl Oğuz, 2010: 446). Bu durum, zaten şiddet görmüş kadınların bir kez daha medya tarafından mağdur edildiği bir süreci beraberinde getirmektedir.

Özer ve Üçer'in (2010: 221) Güldünya Tören'in öldürülmesi olayını inceledikleri çalışmalarında, gazeteler, sansasyonel başlıklar ve büyük puntolar kullanarak şiddet haberlerini popülerleştirmiş ve olayları detaylı bir şekilde sunarak toplumsal sorunları kişiselleştirmiş ve magazinleştirmiştir. Haber metinleri ve fotoğrafları, kadınları mağdur eden ve cinsiyet eşitsizliğini pekiştiren görüntüleri içermekte, şiddete uğrayan kadın ve çocukların yüzlerini gösteren kanlı fotoğraflar, hem mağduriyeti artırmakta hem de bazı hak ihlallerine neden olmaktadır (Erol, 2014: 40). Bu durum, medyanın kadın cinayetleri konusundaki haber yaklaşımının ve dilinin eleştirilmesini beraberinde getirmektedir.

Altun ve Bek'in (2013:3-14) yürüttükleri Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi kapsamında, 300 binin üzerinde satışı olan dört gazetenin bir yıl boyunca gerçekleştirdikleri aile içi şiddet haberlerini inceledikleri bir çalışmada ortaya çıkan bulguları değerlendirilmiştir. Çalışma sonuçlarına göre, gazeteler kadına şiddet haberlerini genellikle üçüncü sayfadan vermiş ve bu durum “*üçüncü sayfa haberleri*” teriminin kullanılmasına yol açmıştır. Ayrıca, gazeteler en çok kadınların maruz kaldığı fiziksel şiddeti vurgulamış, bu tür haberlerin oranı %86 olarak belirlenmiştir. Cinsel şiddet haberleri ise daha az yer bulmuştur. Psikolojik ve ekonomik şiddet, fiziksel şiddet içinde ele alınmamış ve detaylı bir şekilde işlenmemiştir. Kadına yönelik şiddet ve

cinayet haberlerinin medyanın sorumlu olduğu önemli konulardan biri olduğu vurgulanmış, ancak bu tür haberlerin sıklıkla sunulması ve kullanılan dilin, medyanın şiddet ve cinayeti meşrulaştırdığı eleştirisi getirilmiştir. Bu bağlamda, kadın cinayet haberlerinin insan hakları ihlali olarak sunulmasına rağmen, medyanın bu tür olayları sıkça gündeme getirerek ve belirli ifadelerle sunarak aslında şiddeti meşrulaştırdığı ve kötü örnek oluşturduğu eleştirisi dile getirilmiştir (Yegen, 2014: 19-20).

Yazılı basında yer alan şiddet haberlerinin, Yavuzer'in (2016) belirttiği gibi, olumsuz etkileri bulunmaktadır. Haberlerde detaylı suç tekniklerinin verilmesi, okuyucuların ilgisini çekebilir ve suç işleme konusunda bilgi sahibi olmalarına neden olabilir. Medya, suçluyu olumlu bir şekilde sunarak suç işlemeyi cazip hale getirebilir. Bu durum, insanların adaletten kaçmanın kolay olduğu düşüncesini uyandırarak suç işlemeye yönlendirebilir. Bu nedenle, gazeteciler kadına yönelik şiddet haberlerini yazarken etik kurallara dikkat etmelidir. 5N1K kuralı, şiddet gören kadının zararına odaklanarak okuyucuları tam olarak bilgilendirmeyi amaçlamaktadır. Haber yazımında, şiddet mağdurlarının mahremiyetine saygı gösterilmeli ve kamu yararı olmadığı sürece özel hayatlarına müdahale edilmemelidir. 16 yaşından küçük çocukların kimlik ve fotoğraflarının yayınlanması doğru değildir. Ayrıca, cinsel saldırı ve intihar gibi durumlarla ilgili detaylar haberde yer almamalıdır. Kaza veya şiddet olaylarında, kişileri korumak, kamuyu bilgilendirmekten daha öncelikli olmalıdır (Dursun, 2010).

2.8.2.Kadına Yönelik Şiddetin Medyada Temsil Biçimleri

Haber, diğer sanat dallarından farklı bir söylem sunan, profesyonel habercilik ve etik kurallar çerçevesinde şekillenmesi gereken bir ifadedir (İnal, 1994: 142). Haberlerin yazımında kullanılan üslup ve dil, hedef kitleye aktarılma biçimi açısından büyük öneme sahiptir. Gazetecinin kamuoyuna karşı sorumluluğunu gözeterek haber yapması, haberlerin toplum üzerindeki etkisini düşünüldüğünde önemlidir. Özellikle şiddet haberlerinde, kullanılan sözcük seçimi mağduru farklı konumlarda tanımlayabilir. Mağdurun hedef haline getirilmesi, özellikle şiddetin meşrulaştırılmasına yol açabilir. Haberlerin içeriğinde şiddetin sebeplerine odaklanmak ve toplumsal yargıları eleştirmek, okuyucuyu suç ve şiddet üzerine düşündürerek toplumsal farkındalık oluşturabilir. Ancak, medyanın kadına yönelik şiddeti geniş bir şekilde işlemesi, kadınları sıklıkla kurban olarak göstermesi ve maruz kaldıkları şiddeti meşrulaştırıcı bir

dil kullanması, toplumda yanlış algılar oluşturabilir. Kadının nesneleştirilerek şiddetin kişisel bir sorun olarak ele alınması, suçun toplumsal nedenlerini göz ardı etmek anlamına gelir. Medyanın suçu kişiselleştirmesi, suça karşı kullanılacak şiddeti meşrulaştırabilir ve toplumsal nedenleri görmezden gelebilir (İnal, 2013: 75).

Kadına yönelik şiddetin basında genellikle kadın cinayetleri üzerine odaklandığı görülmektedir. Diğer şiddet türleri, toplumsal olarak yeterince önemsenmediği ve alışlageldik olduğu gerekçesiyle daha az dikkat çekmektedir. Köse'nin (2010) çalışması, medyada yer alan kadınların genellikle cinayet, tecavüz, ihmal ve istismar gibi trajik durumların mağduru ve maktulü olarak temsil edildiğini ortaya koymaktadır. Akmeşe ve Deniz'in (2015) araştırması da benzer bir sonuca işaret etmekte olup, kadınların haberlerde genellikle (%45) mağdur veya maktul olarak konumlandırıldığını belirtmektedir.

Kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddet haberleri, medyanın önemli sorumluluklarından biridir. Bu olaylar, medya aracılığıyla insan hakları ihlali olarak sunulmaktadır. Ancak, medyanın bu tür haberlere sıklıkla “*yine kadın*”, “*yine cinayet*”, “*yine kadın cinayeti*” gibi basmakalıp başlıklarla yaklaşması, olayın ciddiyetini göz ardı etmesi ve toplumda bu tür durumları normalleştirmesi eleştirilmektedir (Yegen, 2014:19-20). Yapılan birçok çalışma, medyanın kadına şiddeti erkek egemen bir bakış açısıyla ele alarak kadınları suçlama eğiliminde olduğunu ortaya koymaktadır (Altun vd., 2007:11). Bu tür haberlerin üretiminde kullanılan anlayış ve temsil biçimi, cinsiyet rollerini pekiştirmekte ve insan ilişkilerini güç ilişkileri temelinde sunmaktadır. Bu durum, toplumsal cinsiyet normlarını güçlendirmekte, konservatif eğilimleri desteklemekte ve sorunlu bir ilişki biçimini yansıtmaktadır (Dorer, 2006:206-207).

Medya, kadına yönelik şiddeti hem kullanılan dil hem de şiddeti haberleştirme biçimiyle kadınlara karşı ayrımcılığı yeniden üretmektedir (Toker ve Altun, 2015:131). Şiddet, sadece fiziksel acı değil, aynı zamanda ruhsal sıkıntıları da içeren bir kavramdır. Ancak medya, genellikle kadına şiddeti sadece fiziksel boyutuyla ele almaktadır. Yapılan çalışmalar genellikle fiziksel şiddete odaklanmış olsa da, daha geniş bir perspektiften ele alınan araştırmalarda şiddetin temsili daha vahim bir durumu yansıtmaktadır (Dursun, 2010:20-21). Haberlerin kitlelere ulaşmasında etkili olan bir faktör de ilgi çekicilik veya ses getiriciliktir. Kadına yönelik şiddet haberlerinde, bu özellikler kullanılan dilde ve görsellerde belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır (Tokgöz, 2010:228).

Medya, kadına yönelik şiddeti haberleştirirken kullanılan dil ve şiddeti magazinleştirerek sunma eğilimindedir. Bu durum, haber medyasının ticari çıkarları ve izleyici kitlesini çekme hedefleri doğrultusunda şekillenmektedir. Aziz ve arkadaşlarının (1994) bulguları, medyanın ölümlü kadına şiddeti olaylarını çekici ve izlenir bir hikâye olarak ele almasının altını çizer.

Televizyondaki kadına yönelik şiddet haberleri, sıklıkla haber etiği yerine kâr hırsını öne çıkarmakta ve suçun şiddeti, sıklığı veya niteliği yerine kadınların sosyal sınıflarına dair kriterleri vurgulamaktadır (Rao, 2014:159-160). Genel çerçevede, kadınlarla ilgili haberlerin az olduğu veya olumsuz bir şekilde sunulduğu gözlemlenmektedir. Medya, kadınları geleneksel roller içinde fedakâr, anaç, cinsel obje, kurban veya eşitlik içinde başarılı bir erkeğe bağlı olarak temsil etme eğilimindedir. Kadına yönelik şiddetin haberleştirilmesinde, medyanın kullanımı dikkat çekicidir. Medya, dil kullanımıyla temsil ettiği değerleri ve ilkeleri etkili bir şekilde kullanarak kendisini var eder. Haberler, izleyiciyi suçun sebepleri üzerine düşündürerek toplumun rolünü eleştirmeye veya düzeltmeye teşvik edecek bilgiler içermemektedir. Kadına şiddet içeren haberler, genellikle suçu işleyen erkeği odak noktasına almaz ve sorunu kişiselleştirir. Bu durum, medyanın suçu kişiselleştirdiğinde suça karşı kullanılan şiddeti meşrulaştırdığını ve suçun toplumsal nedenlerini görmezden geldiğini ifade eder (İnal, 2005:75). Bu bağlamda, medyanın kadına yönelik şiddeti ele alış biçimi, toplumsal sorunlara duyarlılık ve eleştirel düşünceye teşvik etmek yerine, meşrulaştırma eğilimindedir.

Medya, olayları yansıtan bir araç olarak kabul edildiğinde, şiddet eylemleri gerçekleştikten sonra haberleşir. Ancak, bu noktada önemli olan, haberin sadece tiraj değeri üzerinden değil, aynı zamanda bireylerin maruz kaldıkları eylemler ve bu eylemleri gerçekleştirenlerle ilgili bilgi sunmasıdır. Hosta'ya göre, medya şiddetin temel nedeni olmayabilir, ancak bu eylemlerin etkisini arttıran ve insanların şiddet olgusunu içselleştirmesine katkıda bulunan etkili bir araçtır. Dolayısıyla, şiddetin nedeniyle birlikte, medyanın şiddeti nasıl yansıttığı da şiddetle mücadelede önemli bir rol oynar. Medya, sadece niceliksel değil, aynı zamanda niteliksel katkılarda bulunarak, cinayetlerin ve işkencelerin detaylı bir şekilde aktarılmasıyla bireylerin bilinçaltına etki etmekte ve potansiyel suçlular için hak arayışının temel başvuru kaynağı gibi algılanabilmektedir (Hosta, 2013:1831). Bu bağlamda, kadınların şiddet mağduru olmaları durumunda medyanın rolü önemli bir sorumluluk taşımaktadır. Araştırmalar,

şiddet haberlerinin sadece olayın yüzeysel bir şekilde sunulması yerine, mağdurların yaşadığı travmatik durumları anlamak ve empati kurmak adına daha duyarlı bir yaklaşım sergilemesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Mağduriyetin sadece bir magazin unsuru olarak değil, derinlemesine bir şekilde ele alınması, toplumda bilinç oluşturarak şiddete karşı tepki ve duyarlılığın artmasına katkı sağlayabilir. Medyanın, şiddeti meşrulaştırmaktan ziyade, mağdurların bakış açısını ön planda tutarak haberi şekillendirmesi, toplumsal bir sorumluluk anlayışını yansıtacaktır. Bu noktada medyanın, şiddet haberlerine yaklaşımı, sadece olayın yüzeyini değil, mağdurların yaşadığı travmayı anlamaya ve paylaşmaya odaklanmalıdır (Özer ve SaraçerÜçer, 2010:91-95). Medyanın suçları ele alma biçimi, toplumun sağlıklı bir şekilde şekillenmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Özellikle haberlerde sunulan şiddetin detayları, suçun teknik yönleri öğrenilebilir, suç işlemenin ilgi çekici bir eylem olarak algılanabileceği riskini taşır. Medya, suçlu bireyleri cana yakın ve sempatik bir şekilde lanse ederek, adalet sistemiyle baş etmelerini zorlaştırabilir. Bu durum, suç işleyen bireylerin, medyanın yaratmış olduğu imaj nedeniyle cezadan kaçabileceklerini düşünerek suça eğilim göstermelerine yol açabilir. Bu bağlamda, özellikle kadına şiddet konusundaki haberlerin yüksek cezalı olması, suça meyilli bireyler üzerinde caydırıcı bir etki yaratabilir (Cıngı ve Cıngı, 2022:18-19).

2.9. Sosyal Bilgiler Kavramının Tanımı ve Kapsamı

Sosyal bilgiler, kökenleri 1916 yılına dayanan ve yıllar içinde çeşitli tanımlar, işlev farklılıkları ve felsefi karmaşalarla şekillenen bir disiplindir. Bu süreçte ortaya çıkan çelişkili tanımlar ve tartışmalar, sosyal bilgilerin akademik gelişimini olumsuz etkilemiştir. Terim, ABD'deki bir okulun sosyal bilgiler komitesi tarafından ilk kez 1916 yılında kabul edilmiştir (Keskin, 2002: 2). Bu tarih, sosyal bilgilerin tarih içindeki evrimini anlamak ve disiplini değerlendirmek adına önemli bir kilometre taşıdır. Sosyal bilgiler, Barr ve diğerleri tarafından belirtildiği gibi, geçmişi anlama, vatandaşlık becerilerini geliştirme, eleştirel düşünceyle sosyal problemleri çözme, değerleri öğretme ve kişilik gelişimini destekleme gibi bir dizi beceriyi kazandırmayı amaçlayan bir ders olarak kabul edilmektedir (Barr vd., 2013:2-13). Sosyal bilimlerle iç içe geçmiş bir konu olması, bu disiplinin tanımını karmaşık hale getirmektedir. Sosyal bilimciler, sosyal bilgilerin tanımı üzerine çeşitli çalışmalar yapmışlardır. 1992'de Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS) tarafından yapılan kapsamlı bir tanıma göre, sosyal bilgiler;

sosyal ve beşeri bilimlerin birleşimi olarak, vatandaşlık yetkinliklerini geliştiren, farklı sosyal bilimleri bir araya getiren bir “*kaynaştırma*” alanı olarak görülmektedir. Aynı zamanda, küresel farkındalığa sahip, bilgiye dayalı ve mantıklı kararlar alabilen gençlerin yetişmesinde önemli bir rol oynadığı vurgulanmaktadır (Savage ve Armstrong, 1996’dan akt. Öztürk, 2015: 4).

Sosyal bilgiler, Öztürk (2015) tarafından ifade edildiği üzere, değişen ülke ve dünya koşullarında etkin vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan, bilgiye dayalı kararlar alabilen, sorunları çözebilen bireylerin yetişmesine olanak sağlayan bir öğretim programıdır. İnanc (2014) tarafından yapılan başka bir tanıma göre ise, sosyal bilgiler, içinde bulunulan toplumla ilgili seçilen konuların sosyal bilimler çerçevesinde öğrencilerin kavrama düzeyi göz önünde bulundurularak öğretildiği bir ders olarak nitelendirilmiştir (İnanc, 2014: 2). Sosyal bilgiler, bireyin kişisel ve toplumsal değişim, gelişim ve dönüşümünü eleştirel bir bakış açısıyla inceleyen, sosyal bilimlerle sıkı bir bağa sahip olan bir öğretim programı olarak tanımlanabilir. Bu program, bireyleri yerel ve küresel düzeydeki yaşam süreçlerine hazırlayarak, onları gerçek hayata yönlendirmeyi amaçlar. Sosyal bilgilerin öğretimine dair yapılan tanımlar, bu konuda benimsenen yöntem ve stratejilere de yansır. Bireylerin nasıl yetiştirileceği, sosyal bilgilerin nasıl öğretileceğiyle doğrudan ilişkilidir. Sosyal bilgiler öğretimine yönelik farklı yaklaşımlar, bu alanda önemli bir dönemeç olarak kabul edilen 1970 yılında Barth ve Shermis tarafından Social Education dergisinde yayınlanan bir makalede ilk defa detaylı bir şekilde ele alınmıştır (Öztürk, 2015: 5). Sosyal bilgiler öğretiminde çeşitli yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu yaklaşımlar, vatandaşlık aktarımı, sosyal bilim ve yansıtıcı araştırma olarak öne çıkmaktadır. Vatandaşlık aktarımında, kültürün devamlılığı için öğrencilere beceri, bilgi ve değerlerin aktarılması esas alınır. Sosyal bilim yaklaşımı, bilimsel araştırma yöntemlerini kullanarak öğrencilere bilgiye ulaşma yeteneğini öğretmeyi amaçlar. Yansıtıcı araştırma ise öğrencilerin kendi ilgi alanlarını belirleyerek sorunları araştırma, inceleme ve sorgulama yoluyla çözmelerini hedefler (Barr vd., 2013: 17). Bu farklı perspektifler, sosyal bilgilerin çeşitli boyutlarını kapsayarak öğrencilere zengin bir öğrenme deneyimi sunmaktadır.

2.9.1.Sosyal Bilgilerde Toplumsal Cinsiyetin Yeri

Sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan çeşitli yaklaşımlar, vatandaşlık aktarımı olarak sosyal bilgiler, sosyal bilim olarak sosyal bilgiler ve yansıtıcı araştırma olarak sosyal bilgiler olmak üzere öne çıkmaktadır. Vatandaşlık aktarımı, kültürün devamlılığı için öğrencilere beceri, bilgi ve değerlerin aktarılmasını amaçlar. Sosyal bilim yaklaşımı, bilimsel araştırma yöntemlerini kullanarak öğrencilere bilgiye ulaşma yeteneğini öğretmeyi hedefler. Yansıtıcı araştırma ise öğrencilerin kendi ilgi alanlarını belirleyerek sorunları araştırma, inceleme ve sorgulama yoluyla çözmelerini amaçlar. Bu farklı perspektifler, sosyal bilgilerin geniş bir yelpazesini kapsayarak öğrencilere zengin bir öğrenme deneyimi sunmaktadır (Barr vd., 2013: 17). Sosyal bilgiler, bireylerin kişisel ve toplumsal sorunlara dair bilgi sahibi olmalarını, insan ilişkilerini geliştirmelerini, ulusal ve küresel değerleri benimsemelerini sağlayarak, iyi birer vatandaş olarak yetişmelerinde kilit bir rol oynar (Polat, 2012: 1). Aynı zamanda, sosyal bilgiler geçmiş, çevre ve sosyal olayların anlaşılmasında önemli bir araç olarak işlev görerek, devlet ideolojisi ve cinsiyet-kimlik algılarının gelişimine katkıda bulunur (Tarhan, 2019: 28; Demirel, 2010: 18). Bu ders, bireyin kendi benliğini bulmasına yardımcı olmanın yanı sıra, farklılıklara duyarlılık ve saygı gösterme gerekliliğini vurgulayarak cinsiyet eşitliği açısından da büyük bir öneme sahiptir (Seçgin ve Kurnaz, 2015: 27). Sosyal bilgilerin öğretimi, bireyleri bilinçli, düşünceli ve toplumsal sorumluluk sahibi bireyler olarak yetiştirmeyi amaçlar. Bu nedenle, sosyal bilgiler dersi, bireylerin sadece kendi geçmişleriyle değil, aynı zamanda çevreleriyle etkileşim içinde olmalarını ve sosyal olaylara duyarlı bir perspektifle yaklaşımlarını sağlayarak toplumsal gelişime katkıda bulunur.

Toplumsal cinsiyet eğitimi, öğrencilerin bilgi düzeylerini ve farkındalıklarını artırarak, önyargıları, ayrımcılığı ve cinsiyetle ilgili tutumları değiştirmeye yönelik etkili bir araçtır. Bu eğitim, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda bilinçli ve duyarlı bireylerin yetişmesine katkı sağlayarak, cinsiyet temelli eşitsizliklere son verme potansiyeli taşır. Bu noktada, toplumsal cinsiyet eşitliği eğitiminde öğretmenlerin rolü büyük önem taşır. Sınıfta sürekli iletişim halinde olan öğretmenler, öğrencilere cinsiyet eşitliği konusunda pozitif bir rol model olabilirler. Bu sayede öğrenciler, cinsiyetle ilgili algılarını, tutumlarını ve bakış açılarını şekillendirerek toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda bilinçli ve duyarlı bireyler olarak yetişebilirler (Seçgin ve Kurnaz, 2015: 27).

Öğretmenlerin bakış açısı, içinde bulundukları toplumun kültürel dinamikleri, aileleri ve çevreleri ile olan sürekli etkileşimleri tarafından şekillenir. Bu etkenler, öğretmenin cinsiyet eşitliği konusundaki tutumunu da belirler. Bu bağlamda, sosyal bilgiler eğitimcileri, çağdaş eğitim ortamında kadın düşmanlığı, homofobi ve şiddet gibi konuları eleştirel bir bakış açısıyla inceleyerek, çokkültürlü eğitim perspektifinden dönüştürücü bir yaklaşım benimsemelidir (Banks, 1999'dan akt. Smith-Crocco, 2001). Toplumsal cinsiyet eşitliği, eğitim süreçlerinde sadece eğitimciler ve öğretim programlarıyla değil, aynı zamanda ders materyalleri ile de ele alınmalıdır. Sosyal bilgiler ders kitapları, içerdikleri ifadeler ve görseller aracılığıyla öğrencilerin, bireylere, çevreye ve topluma yönelik bakış açılarını şekillendirmede kilit bir rol oynamaktadır. Cinsiyet eşitliğinin öğretilmesinde, kadın ve erkeklerin eşit rollerinin vurgulanması, benimsetilmesi ve öğretilmesi noktasında ders kitapları kritik bir araçtır. Bu bağlamda, toplumsal cinsiyet eşitliğiyle ilgili farkındalıkların artırılması için ders kitaplarının içeriği daha geniş bir şekilde ele alınmalıdır (Karaboğa, 2020: 48-49). Sosyal bilgiler ders kitaplarının hazırlanmasında, cinsiyet eşitliği konusunda uzman kişilerin seçilmesi önemli bir akademik gerekliliktir. Görmez'in vurguladığı gibi, sosyal bilgiler dersinin temel amacı, katılımı güçlü, bilinçli, aydınlanmış ve nitelikli vatandaşlar yetiştirmektir. Bu bağlamda, ders kitaplarının içeriğinin, toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik eden bir perspektife sahip olması, sosyal bilgilerin etkili bir şekilde öğretilmesi için önemlidir (Görmez, 2018: 110).

2.9.2. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Değerler

İhtiyaçların evrimi özellikle küreselleşen dünyada kaçınılmaz bir gerçektir. Bu evrim, fikirlerin ve kültürel normların da değişmesine neden olmaktadır. Toplumsal değerlerin sürdürülebilirliği ve önemi, eğitimle sağlanabilir. Ancak, bu eğitim süreci özellikle değerler eğitimi bağlamında okullarda bilinçli bir şekilde gerçekleştirilmelidir (Türk ve Nalçacı, 2011: 41). Geçmişteki programların incelenmesi, ahlak ve karakter eğitiminin günümüzde değerler eğitimi olarak karşılık bulduğunu göstermektedir (Zengin ve Arslan İçöz, 2018: 341).

2004 yılında pilot uygulaması gerçekleştirilen ve 2005 yılında Türkiye genelinde hayata geçirilen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, Türk eğitim sistemine değerler eğitimini entegre eden ilk program olma özelliğini taşımaktadır (Keskin, 2008: 26).

2005 yılından sonra uygulamaya konulan eğitim programları, sosyal bilgiler dersinde köklü yeniliklere neden olmuştur. Özellikle değer eğitimi alanında yapılan değişiklikler, bu dersin içeriğinde belirgin bir şekilde kendini göstermiştir. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda, önceki yıllarda daha örtük bir şekilde işlenen değer eğitimine, 2005 yılından itibaren daha vurgulu bir yer verilmiştir. Bu sayede sosyal bilgiler dersi, gelecekteki nesillere değerleri aktarma konusunda işlevsel bir rol üstlenmiştir (Kılcan, 2016: 80). Bu değişiklikler, eğitim programlarının yaklaşım ve değerler açısından daha etkili hale getirilmesine katkı sağlamıştır.

Öğretim programları, ders kitaplarının temelini oluşturur ve öğrencilere kazandırılması hedeflenen değerler, bilgiler ve becerileri içerir. Bu değerler, hayat bilgisi, din kültürü ve ahlak bilgisi, fen bilimleri gibi derslerin öğretim programlarında yer alarak öğrencilere sunulmaktadır (Aydın ve Akyol Gürler, 2012: 44-45). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, değerler eğitimi ön planda tutarak öğrencilere çeşitli yaşamsal değerleri kazandırmayı amaçlamaktadır. 2005 yılında oluşturulan programda bulunan misafirperverlik, hoşgörü, temizlik ve sağlıklı yaşam gibi değerler, 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda tasarruf ve eşitlik gibi yeni değerlerle değiştirilmiştir. Bu değişiklikle birlikte, 2005 yılında 20 olan değer sayısı 2018 yılında 18'e düşürülmüştür (Yeşiltaş ve Ablak, 2023). Bu durum, eğitim programlarının zaman içindeki evrimini ve toplumsal değerlerin yeniden tanımlanmasını yansıtmaktadır.

Yapılan program analizi sonucunda, değerlere önem verilmiş olmasına rağmen, öğrencilere bu değerlerin hangi yöntemle sunulacağı konusunda yeterli açıklama bulunmamaktadır. Ayrıca, her etkinlikte değerlere vurgu yapılması gerekliliği belirtilmiştir (Doğanay, 2008: 92; Çengelci, 2010: 38). Yapılandırmacılık perspektifine uygun olarak tasarlanan program, bireyin gelişimi ve toplumun sürdürülebilirliği için çeşitli değerlere odaklanmaktadır. Her kademenin benzersiz süreçlere sahip olması, programın ihtiyaçlara uygun olarak özelleştirilmesine olanak tanımıştır. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda öne çıkan bir diğer yenilik ise '*kök değerler*' kavramına ilk kez yer verilmesidir. Bu çerçevede, programın bireylerin ve toplumun temel değerleri üzerinde odaklanarak sürdürülebilir bir eğitim sağlama amacını güttüğü görülmektedir. Bunlar:

- Adalet
- Dostluk

- Dürüstlük
- Özdenetim
- Sabır
- Saygı
- Sevgi
- Sorumluluk
- Vatanseverlik
- Yardımseverliktir.

Sosyal bilgiler dersinin öğretim sürecinde kök değerlerin, tek başına ya da diğer değerlerle birlikte kullanılması, öğrencilere toplumsal olaylarla ilgili genelleme bakış açısı kazandırma, sosyal olayları kavrama yeteneği geliştirme, sosyal bilimlerin ana kavramlarını ve alanlarını anlayabilme becerileri kazandırma amacını taşımaktadır (MEB, 2018: 3). Bu bağlamda, sosyal bilgiler dersi, öğrencilere kazandırdığı bu becerilerle birlikte değerlerin önemini vurgulamaktadır (Pekuslu, 2019: 45).

2.10.Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Alan Değerlerin Kadına Yönelik Şiddetle İlişkisi

Sosyal bilgiler öğretiminde hem bir seçmeli ders hem de bir beceri olarak karşımıza çıkan medya okuryazarlığı kapsamında; medyanın kadına yönelik sorunlu duruşu (KSGM, 2014:4-5) cinsiyet ayrımcılığını ve kadına şiddeti üreten, pekiştiren yönü göz önünde bulundurularak toplumsal cinsiyet rolleri temelli ortaya çıkan cinsiyet ayrımcılığının ve kadına şiddetin medyaya yansımaları ele alınmıştır.

Dünya’da şiddet en fazla kadına, çocuğa, engelliye, yaşlıya ve mültecilere yapılmaktadır.Kadına yönelik şiddette uzun vadeli çözüm sunmak amacı ile eğitim gören öğrencilerin kadın hakları konusunda farkındalıklarını artırmak ve kadına davranış şekilleri ile ilgili istenilen değerleri kazandırmak önemlidir. Bu sebeple bireyi sosyal hayata hazırlayan, onun toplumsallaşmasını sağlayan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı toplumsal sorunların merkezinde yer almaktadır. “*Kadın*” kavramı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda kadının sahip olduğu haklar açısından ele alınmakla beraber; 5. ve 6. sınıf programlarında kısmen işlenmiş, 7.sınıf programında ise işlenmemiştir (Bayburt ve Duman, 2017).Henüz kadın kavramı bile yeterince ve

temel haklar yönünden işlenmemişken, kadına yönelik şiddet konusunun olmasını beklemek yersizdir. Literatür taraması yapıldığında Sosyal bilgiler kadın hakları, kadın imajı, kadın kahramanlar ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin kadına yönelik şiddet tutumları konularında çalışmalar yapıldığı görülmüştür.

Sosyal Bilgiler dersi, öğrencilere sosyal ve kültürel açıdan zengin deneyimler sunarak onların bilgi ve tecrübe kazanmalarını sağlayan temel bir derstir. Bu ders, öğrencilere kendi toplumlarının tarihini ve güncel durumunu öğrenme fırsatı tanırken, aynı zamanda diğer toplumlar hakkında da bilgi edinmelerini destekler. Bu geniş kapsamlı içerik, öğrencilere insanlığın yüzyıllar boyunca biriktirdiği zengin kültürel mirası keşfetme şansı da sunar (Topkaya, 2024:26).

Değerlerin ve kültürel mirasın korunması günümüzde son derece kritik bir konudur. Sosyal bilgiler dersi çerçevesinde, kültürel öğeler ve değerler, öğrencilere çeşitli yöntemlerle aktarılmaya çalışılmaktadır (Aral vd., 2011:494). Özellikle 2004 yılında yapılan program değişikliğiyle birlikte, ilköğretim ders programlarında değerlere odaklanma artmış ve bu çerçevede sadece sosyal bilgiler dersi değil, diğer derslerde de değer eğitime yer verilmeyle başlanmıştır (Yığittir, 2010:209).

Değerleri içselleştiren bireyler, kişisel değerlerinin yanı sıra toplumsal değerleri de benimserler. İnsanlık sevgisi, bilgisizlikle mücadele, vatan ve millet sevgisi gibi toplumsal değerlerle donanmış bireyler, kendi mutluluklarının yanı sıra toplumun genel refahı için çaba gösterirler (Salar, 2011:24). Bu bağlamda, sosyal bilgiler eğitimi, bireylerin hem kişisel hem de toplumsal anlamda gelişmelerine katkıda bulunarak, onları daha bilinçli ve duyarlı birer vatandaş yapma potansiyeline sahiptir. Bu bağlamda sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan değerlerin kadına yönelik şiddetle ilişkili olanları aşağıda sunulmuştur.

2.10.1. Adalet

Adalet kavramı, toplum içinde bireylerin davranışlarını düzenleyen rehber niteliğinde bir sosyal ilkedir. Memişoğlu ve Taşkın'a (2019:180) göre, adalet, toplumsal kurallar içinde haklıların hak ettiklerine ulaşması anlamına gelir. Türk Dil Kurumu'na göre adalet, herkesin yasalarla güvence altına alınmış haklarını kullanabilmesini sağlama ve bu kullanımın hakka ve hukuka uygunluğunu ifade eder (TDK, 2023).

Bu tanımlar doğrultusunda adalet, her bireye hakkını ve hak ettiğini verme anlamına gelir (Yıldırım, 2017:73). Adalet, toplumun temel bir değeri olup, huzurlu bir yaşam için önemlidir. Bu değer, çizgi filmler ve canlandırmalar aracılığıyla sıkça vurgulanmalıdır, çünkü genç nesillerin karakter gelişimi ve sosyal adalet bilinci açısından büyük etkiye sahiptir. Ayrıca, her türlü işte adaletli davranışa özen gösterilmesi, toplumsal düzenin sağlanmasına katkı sağlar (Aydoğmuş vd., 2022:5).

2.10.2. Aile Birliğine Önem Verme

Aile, bireyin karakter gelişiminde ve temel değerlerin kazanılmasında kritik bir rol oynar. Biyolojik bir birim olmanın ötesinde, aile, sosyal, duygusal ve psikolojik destek sunarak bireyin hayatındaki en temel yapı taşlarından biridir. İnsan, doğduğu ve büyüdüğü aile ortamında temel becerilerini edinir. Bu ortamda saygı, sevgi ve yardımlaşma gibi temel değerler aile tarafından aktarılır. Aile, bireye değerlerin öğretildiği ve kazanıldığı bir eğitim kurumu olarak önemlidir. Ancak günümüzde, geçmişe kıyasla, kitle iletişim araçlarının da bu değerleri etkileme potansiyeli bulunmaktadır (Bayırlı, 2018:47; Akarsu, 2015:1688).

Aile, çocuğun gelişiminde temel bir rol oynar ve çocuğun sağlıklı bir şekilde büyümesi için önemlidir. Ailenin bütünlüğü, çocuğun temel değerleri, saygı, sevgi ve sağlıklı iletişim becerilerini öğrenmesinde kritik bir rol oynar. Çocuklar, aileleri tarafından sağlanan maddi ve manevi destekle güvenli bir ortamda büyüyebilirler. Zorlayıcı durumlar, özellikle ölüm, uzun süren ayrılıklar ve boşanma gibi olaylar, aile birliğini önemli ölçüde etkileyebilir. Bu tür olaylar, aile üyeleri arasında duygusal ve psikolojik zorluklara neden olarak aile dinamiklerini derinden sarsabilir ve yeniden yapılandırılmasını gerektirebilir. Bu süreçler, aile bireylerinin birlikte başa çıkma yeteneklerini sınavabilir ve onların zihinsel sağlığını etkileyebilir. Bu tür durumlar, çocukların sosyal ve psikolojik sağlığını olumsuz etkileyebilir. Çocuklar, aile birliğinin bozulması durumunda günlük hayatlarında ve eğitimlerinde zorluklar yaşayabilirler. Bu nedenle, aile içindeki uyumun ve bütünlüğün korunması, çocuğun sağlıklı bir şekilde gelişimini desteklemek adına önemlidir (Alkan, 2018:187).

2.10.3.Duyarlılık

Duyarlılık, Türk Dil Kurumu tarafından “*duyarlı olma durumu, duygunluk, duyarlık, hassaslık*” olarak tanımlanmaktadır. Bu kavram, bireylerin çevrelerindeki olaylara ve insanlara karşı hassas ve empatik olma kapasitelerini ifade eder. Duyarlılık, sosyal ilişkilerde ve toplumsal olaylarda önemli bir rol oynayabilir, çünkü insanların duygusal ve zihinsel sağlığı üzerinde olumlu etkiler yaratabilir (TDK, 2023). Bu kavram, bireylerin yaşamlarındaki olaylara ilgi gösterme ve sorumluluk alma anlamına gelir. İnsanlar, doğal çevreleriyle sürekli etkileşim halindedir ve bu etkileşim, toplu yaşamın temel unsurlarından biridir. Bu bağlamda, doğal ve sosyal çevre ile etkileşimde bulunmak ve olaylara duyarlı bir şekilde davranmak, sürdürülebilir bir gelecek için kaçınılmaz bir gerekliliktir (Köylü, 2007:5).

İnsanlar, doğal çevreleriyle sürekli etkileşim halindedir ve bu etkileşim, toplu yaşamın temel unsurlarından biridir. Bu bağlamda, doğal ve sosyal çevre ile etkileşimde bulunmak ve olaylara duyarlı bir şekilde davranmak, sürdürülebilir bir gelecek için kaçınılmaz bir gerekliliktir. Bireyler, toplum içinde yaşayan ve ortak değerleri paylaşan bireylerdir. Bu ortak değerler, toplumun bir parçası olmanın getirdiği sosyal bağları güçlendirir ve toplum üyeleri arasında ortak çıkarların paylaşılmasını sağlar.

2.10.4.Eşitlik

Eşitlik, Türk Dil Kurumu’na [TDK] göre iki veya daha fazla şeyin denk veya müsavi olma durumunu ifade eder. Aynı zamanda, kanunlar açısından insanlar arasında herhangi bir ayırım olmaması durumunu da kapsar (TDK, 2023). Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982) ise Türkiye’de her birey, temel hak ve özgürlüklerden eşitlik ve sosyal adalet çerçevesinde yararlanma hakkına sahiptir. Bu haklar, onurlu bir yaşam sürme ve maddi-manevi varlığını geliştirme imkânını içermektedir. Bu çerçevede, her Türk vatandaşının insan haklarıyla örtüşen bu temel haklardan yararlanması, toplumsal refahın ve adaletin güçlenmesine katkı sağlar.

2.10.5.Saygı

Saygı, bir şeye veya bir kişiye karşı özenli, ölçülü ve dikkatli davranmaya sebep olan hürmet ve ihtiram olarak tanımlanır. Bu duygu, değeri, üstünlüğü, yararlılığı ve

kutsallığı nedeniyle ortaya çıkar; başkalarını rahatsız etmekten kaçınma içgüdüsünü açıklamaktadır (TDK, 2023). İlişki içindeki taraflar arasında olumlu bir duygu olan saygı, birbirlerinin ilgi ve tutumlarına değer verilmesini, yapıcı bir davranış biçimi benimsenmesini sağlar. Bu tanım, duygu ve ilişkilerdeki bireylerin haklarına, değerlerine, inançlarına ve diğer özelliklerine önyargısız bir şekilde yaklaşmayı vurgulamaktadır. Saygı; bireyin kendi düşünceleriyle sınırlı kalmayıp, başkalarının fikirlerine ve duygularına değer vererek davranması anlamına gelir. Farklı dil, din, ırk ve cinsiyetlere saygı göstermek, herkesin eşit olduğunu kabul etmek ve bireylerin haklarına saygı göstermek önemlidir (Köylü, 2016). Saygı, karşılıklı etkileşimde temel bir unsurdur; insanlar diğerlerine saygı göstererek hem kabul görmeyi sağlarlar hem de kendilerine saygı gösterilmesini beklerler. Bu davranış biçimi, toplum içindeki ilişkilerin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesine katkıda bulunur. Saygı göstermek, insanların değerli hissetmelerine ve kendilerini takdir edilmiş olarak görmelerine yardımcı olur. Aynı zamanda, sosyal ilişkilerin sürdürülmesine katkıda bulunur ve toplumun bir arada yaşamasını sağlamak için temel bir gerekliliktir. Saygı, bireyler arasındaki etkileşimde olumlu bir atmosfer yaratır ve toplumun dayanışmasını güçlendirir (Köylü, 2016).

2.10.6. Sevgi

Sevgi, insan hayatını zenginleştiren, değer katan ve yaşamı mümkün kılan temel bir kavramdır. Bu duygu, karşılıklı ilgi ve hoşgörüyü içerir. Sevgi, karşı tarafın haklarına saygı göstermeyi ve bu hakları korumayı ifade eder. Aynı zamanda, sevgi tahammülü içerir, yani diğerlerinin farklılıklarını anlamaya ve kabul etmeye yöneliktir. Öte yandan, sevgi sadece insan ilişkilerini değil, aynı zamanda bireyin kendisini aşmasını, doğaya, çevreye ve tüm canlılara duyarlı ve sorumlu bir şekilde yaklaşmasını da içerir (Özmen, 1999). Sevgi, insanın temel değerleri arasında öncü bir rol oynar. Otmar ve Erdem'in (2019:25) belirttiği gibi, kalbine sevgiyi yerleştirmiş bir birey, hayatındaki tüm güzelliklere ulaşabilir. Sevgi, insanın varoluşunu derinden etkileyen ve hayata anlam katan temel bir kavramdır. Duyan ve Gelbal (2008) tarafından vurgulandığı üzere, vatan sevgisi, tanrı sevgisi, millet sevgisi, insan sevgisi, doğa sevgisi, hayvan sevgisi ve eşe duyulan sevgi gibi çeşitli biçimleriyle sevgi, sosyal ve ruhsal ihtiyaçlarımızı karşılar.

2.11.İlgili Çalışmalar

Demircioğlu ve Atik (2016) yapılan literatür taramasında kadın cinayeti ve şiddetin televizyon haberlerinde nasıl temsil edildiği incelenmiş ve bunun eril söylemin yeniden inşası için bir araç olarak kullanıldığı sonucuna varılmıştır. Araştırma, medyanın özellikle geniş kitlelere ulaşan ve etkisi altında bırakan televizyonun, toplumsal yaşamdaki egemen söylemi yeniden şekillendirdiğini ve yeni söylem biçimleri oluşturduğunu göstermiştir. İncelenen haberlerin genelinde, toplumdaki egemen bakış açısının açık ya da sinik ifadelerle emilip yeniden inşa edildiği sonucuna varılmıştır. Bu bulgular, medyanın nasıl bir rol oynadığını ve toplumsal algı üzerinde nasıl bir etkisi olduğunu anlamak açısından önemlidir.

Boztepe (2017) çalışmasında, Türkiye’deki üç farklı televizyon kanalının ana haber bültenlerinde kadınlara yönelik şiddetin temsil biçimlerini ele almış ve ortaya çıkan bulgular endişe verici olduğu vurgulanmıştır. Kanalların çoğunlukla dışlayıcı bir temsil biçimi sergilediği ve sorunlu söylemlerle kadınları mağdur olarak gösterdiği belirlenmiştir. Haberler genellikle adli bir bakış açısıyla ele alınmakta, kadınlar dramatik bir şekilde sunulmakta ve duygusal söylemlerle magazinleştirilmektedir. Bu yaklaşım, şiddete gerekçeler yaratmakta ve mağdur kadınları suçlamaktadır. Ayrıca, haberlerde kadınların yerine erkeklerin konuşturulması ve devletin sorumluluğunun görünmez kılınması gibi unsurlar kadınlara yönelik şiddeti normalleştirmekte ve kadın karşıtı söylemi pekiştirmektedir. Dolayısıyla, televizyon haberlerinin kadınlara yönelik şiddetin önlenmesine katkıda bulunmak yerine, bu tür söylemleri yeniden üretip pekiştirdiği sonucuna varılmıştır. Bu durum, medyanın kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği konularında daha duyarlı ve sorumlu bir yaklaşım benimsemesi gerekliliğini vurgulamaktadır.

Keleşoğlu (2017) çalışmasında, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kadına yönelik şiddet tutumlarını etkileyen değişkenleri araştırarak çalışmada, doğup büyüyen il, sahip olunan kız kardeş sayısı, sınıf düzeyi, aylık ortalama gider, öğrenci topluluğuna üyelik durumu ve aile içi şiddet tanıklığı gibi faktörler arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Bununla birlikte, cinsiyet, hiç erkek kardeşi olmama, anne ve baba eğitim düzeyleri, romantik ilişki deneyimi gibi değişkenlerin kadına yönelik şiddet tutumlarını etkilediği belirlenmiştir.

Kabapınar ve Topcubaşı, (2019) çalışmasında, Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinin öğrencileri yaşama hazırlama amacı, öğrencilerin güncel konuları takip ederek toplumsal kaynaklardan yararlanma yeteneklerini geliştirir. Bu dersler, gazete haberleri gibi kaynakları kullanarak öğrencilerin demokratik, eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini artırır. Ancak, öğretmenlerin çoğunluğu bu kaynakları nadiren kullanmaktadır. Öğretmenler, gazete haberlerinin somut öğrenme sağlayacağını, öğrencilerin gerçek hayatla bağlantı kurmasına yardımcı olacağını ve farklı perspektifler sunacağını düşünmektedir. Ancak, haberlerin bazılarının şiddet içerikli olabileceği ve çocukları olumsuz etkileyebileceği endişesi vardır. Sonuç olarak, gazete haberlerinin derslerde daha etkin bir şekilde kullanılması, öğrencilerin daha derinlemesine öğrenme ve demokratik tartışma ortamlarının oluşturulmasına katkı sağlayabileceğini vurgulamıştır.

Cıngı ve Cıngı (2022) kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri haberleri, günlük yaşantımızın bir parçası haline geldiğini açıklamaktadır. Ancak bu haberlerin sürekli olarak verilmesi, olayları normalleştirme eğiliminde olup, bazı vakaları magazinleştirerek ciddiyetini azaltabilir. Bu çalışma, medyada yer alan bu tür haberlere toplumun nasıl baktığını anlamayı amaçlamaktadır. Farklı yaş, cinsiyet ve medeni duruma sahip 20 katılımcı ile yapılan derinlemesine görüşmeler, şiddetin aile içinde verilecek eğitimlerle engellenebileceğini, haberlerin detaylarının olumsuz davranışlara neden olabileceğini, yaptırımların yetersiz olduğunu ve haberlerin sıklığının konuyu sıradanlaştırdığını göstermiştir. Ayrıca, kadınlara yönelik pozitif ayrımcılığın bazı durumlarda ters etki yaratarak daha fazla zarar verebileceği sonucuna varılmıştır. Bu bulgular, kadına yönelik şiddetle mücadelede daha etkili stratejilerin belirlenmesine katkı sağlayabilir.

Gökçe (2022) toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinin alt boyutları ile toplam puan arasında erkek cinsiyet rolü dışında gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğunu göstermiştir. Çekirdek aileye sahip katılımcıların geniş aileye kıyasla daha olumlu bir bakış açısına sahip olduğu bulgusu, geniş aile yapısının geleneksel rollerin daha fazla uygulanmasıyla ilişkilendirilebilir.

Tur (2022) kitle iletişim araçlarının, özellikle basılı ve dijital medyanın, kadına yönelik şiddet haberlerinde kullandığı dil, görsel seçimleri ve haberleştirme pratiği toplumun algısını etkileyebilmiştir. Kadına yönelik şiddet haberlerinde kullanılan dilin ve görsellerin, toplumun şiddet algısını nasıl etkilediği üzerine yapılan bu analiz,

medyanın toplumsal sorumluluklarını da sorgulamamızı sağlamıştır. Özellikle basılı medyada kadınların şiddete uğradıklarında bedenleriyle haberleştirilmesi ve şiddetin bazen gerekçelendirilmesi, hegemonik erkeklik kalıplarının medyada nasıl yeniden üretildiğini gösterilmiştir. Bu durum, medyanın toplumsal cinsiyet eşitliği ve şiddetin önlenmesi konularında daha duyarlı bir yaklaşım benimsemesi gerekliliğini vurgulamıştır. Dijital medyada ise toplumsal bir sorun olarak şiddete karşı bir bilinçlenme ve tepki gösterme eğiliminin olduğu, kadınların bireysel olarak değil, genel bir perspektiften ele alındığı görülmüştür. Bu çerçevede, medyanın şiddet haberlerinde kullanılan dil ve görsel seçimlerinin, toplumda şiddet algısını şekillendirme gücünün farkında olunması ve bu sorumluluğun bilinciyle hareket edilmesi önem arz etmiştir.

Geriş (2022) tez çalışmasında, sosyal bilgiler öğretimi kapsamında cinsiyet ayrımcılığı ve kadına şiddet konularını ele alarak öğrencilerin farkındalıklarını artırmayı hedeflenmiştir. Medya okuryazarlığı ve yaşam öyküsü gibi alanlardan yararlanılarak geliştirilen materyal örnekleri, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeye ve kadına değer veren, eşitliği benimseyen bireyler olarak yetiştirmelerine katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Ayrıca zaman şeritleri kullanılarak kadına şiddetin küresel boyuttaki görünür yüzü ve bu konuda atılan adımlar hakkında öğrencilerin bilinçlenmesi hedeflenmektedir. Bu şekilde, sosyal bilgiler dersinde cinsiyet eşitliği ve kadın hakları konularının etkili bir şekilde öğretimi desteklenmiş ve öğrencilerin bu konulardaki farkındalığı artırılmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubuna, veri toplama araçlarına, verilerin toplanması ve verilerin nasıl analiz edileceğine ilişkin bilgiler sunulmaktadır.

3.1.Araştırma Modeli

Araştırma durum tespiti niteliğinde olduğu için verilerin toplanması aşamasında betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 1999). Bu tür araştırmalarda daha çok “*ne, nerede, ne zaman, hangi sıklıkta, hangi düzeyde, nasıl*” gibi soruların cevaplandırılmasına olanak tanır (Büyüköztürk ve diğ., 2009).

Bu çalışma, iki aşamalı bir çalışmadır. Birinci aşamada betimsel tarama modeli ile yürütülen, ulusal televizyon kanallarında 2021 yılında yayınlanan kadına yönelik şiddet haberlerinin çeşitli değişkenler açısından analizini kapsamaktadır. Bu değişkenler, kadına yönelik şiddet haberlerinin içeriği, sayısı, çeşitleri, yayın saatleri, izlenme durumları, kadına yönelik şiddeti ele alış biçimlerine yer verilmektedir.

Çalışmanın ikinci aşamasını ise Milli Eğitim Bakanlığı’nda görev yapmakta olan sosyal bilgiler dersi öğretmenleriyle yapılan yüz yüze görüşmeler oluşturmaktadır. Bu görüşmede öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde ulusal televizyon kanallarında yer alan kadına yönelik şiddet haberlerine ilişkin görüşleri ve bu haberleri kullanım durumları sorgulanmış ve cevap aranmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 öğretim yılında Tokat ilinde Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı çeşitli okullarda görev yapan 13’ü kadın ve 26’si erkek olmak üzere 39 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada yer alan öğretmenlerin isimlerine bulgularda yer verilmemiş, öğretmenlere “Ö1- Ö2” gibi kodlar verilerek elde edilen veriler raporlanmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Betimsel tarama modelinde yürütülen araştırmanın veri kaynağı Medya Takip Merkezi'nden temin edilmiştir. Ulusal televizyon kanallarının 2021 yılı içinde yaptığı kadına yönelik şiddet haberleri ile ilgili verilerin yanı sıra birer örnek yayın verileri istenmiştir. Ayrıca Tokat ilinde görev yapan 39 sosyal bilgiler öğretmeni ile yüz yüze görüşülmüş ve ulusal televizyon kanallarında yer alan kadına yönelik şiddet haberlerine ilişkin görüşleri alınmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın problemine cevap vermek amacıyla Medya Takip Merkezi'nden 2021 yılında ulusal televizyon kanallarında yer alan 7170 kadına yönelik şiddet haberlerine ait veriler elde edilmiştir. Bu veriler, ulusal televizyon kanallarında yayınlanan kadına yönelik şiddet haberlerinin aylara göre dağılımı, şiddet haberlerinin yayın süreleri, yayınlanan kadına yönelik şiddet haberlerinin yayın türlerini ve kanallara göre dağılımı son olarak yayınlanan kadına yönelik şiddet haberlerinin konu ve aylara göre dağılımını ayrıntılı bir şekilde öncelikli olarak excele aktarılıp, ardından ise çift yönlü tablolar halinde sunulmuştur.

Ulusal televizyon kanallarında yayınlanan kadına yönelik şiddet haberlerine ait sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini almak için veri toplama tekniği olarak derinlemesine görüşme yapılmıştır. Derinlemesine görüşme açık uçlu, keşif odaklı bir metottur. Görüşmenin amacı, görüşmecinin duygularını, bakış açısını ve perspektifini derinlemesine keşfetmektir (Baş ve Akturan, 2008). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini almak için 5 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen yanıtlar ise, sosyal bilgiler dersi kazanımlarına, şiddet haberleri hakkındaki değerlendirmelerine, haberleri kullanma konusundaki düşüncelerine ve şiddet haberlerini kullanma durumlarına ilişkin elde edilen veriler kendi içerisinde yoğunluklu olarak aynı cevabın verildiği temalara uygun olarak sınıflandırılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1.Ulusal Televizyon Kanallarında Yayınlanan Kadına Yönelik Şiddet Haberlerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde, ulusal televizyon kanallarında yayınlanan kadına yönelik şiddet haberlerinin çeşitli kriterlere göre dağılımı incelenmiştir. Tablo 1’de incelenen haberlerinin aylara, yayın sürelerine, haber saatlerine, yayın türlerine ve şiddet türlerine göre dağılımını verilmiştir.

Tablo 1. Ulusal Televizyon Kanallarında 2021 YılındaYayınlanan Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Dağılımına İlişkin Bulgular

Kanal	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
A Haber	28	15	109	17	8	14	28	10	19	16	25	16	305
ATV	11	7	23	17	13	11	2	5	4	10	9	3	115
CNN Türk	30	11	68	27	23	28	26	13	9	33	67	31	366
FOX	2	1	15	3	2	3	1	1	1	3	4	1	37
Haber Global	33	28	135	30	20	43	13	15	9	18	59	25	428
Habertürk TV	19	22	117	24	23	32	20	13	4	12	30	21	337
Halk Tv	10	14	38	19	13	13	23	3	6	4	21	9	173
Kanal D	8	11	22	4	11	6	4	24	6	10	27	8	141
NTV	19	23	83	14	17	11	19	16	25	17	34	27	305
Show TV	6	18	28	10	6	4	3	5	3	4	10	4	101
Star TV	12	3	44	7	8	7	0	3	6	4	10	5	109
Tele 1 TV	10	8	51	20	11	15	9	3	5	7	28	6	173
TGRT Haber	22	25	106	34	30	78	37	19	6	20	54	37	468
TRT 1	3	1	4	3	1	2	1	0	0	2	4	0	21
TRT Haber	12	5	111	13	6	36	12	0	13	3	48	14	273
TRT 3/ MeclisTV	2	0	16	2	1	9	3	0	0	0	2	8	43
TV100	41	8	171	53	36	45	25	35	31	27	47	35	554
TV8	1	0	1	0	1	1	1	2	3	1	4	1	16

Ülke TV	14	8	107	13	13	13	17	26	37	26	46	14	334
Diğer	71	118	1043	236	125	167	214	130	168	142	404	283	2871
Toplam	354	208	2292	546	368	538	458	323	355	359	933	548	7170

Tablo 1, ulusal televizyon kanallarında 2021 yılında yayınlanan kadına yönelik şiddet haberlerinin aylara göre dağılımını ayrıntılı bir şekilde sunmaktadır. Bu bağlamda 2021 yılında kadına şiddete yönelik toplamda 7170 haber yayınlanmış olup, bu haberlerin dağılımı incelendiğinde belirli trendler ve mevsimsel değişiklikler dikkat çekmektedir. Ocak ayında 354, Şubat ayında 208, Mart ayında 2292, Nisan ayında 546, Mayıs ayında 368, Haziran ayında 538, Temmuz ayında 458, Ağustos ayında 323, Eylül ayında 355, Ekim ayında 359, Kasım ayında 933 ve Aralık ayında 548 haber yayınlanmıştır.

En fazla haberin yayınlandığı aylar arasında 2021 Mart (2292 haber) açık ara öne çıkarken, bunu sırasıyla 2021 Kasım (933 haber) ve 2021 Aralık (548 haber) takip etmektedir. Bu aylarda haber sayısındaki artış, medya organlarının bu konudaki farkındalığı artırmak amacıyla yoğun bir şekilde yayın yapmasından kaynaklanıyor olabilir. Kasım ayında yayınlanan haber sayısının diğer aylara göre oldukça yüksek olması dikkat çekicidir. En az haberin yayınlandığı aylar ise 2021 Şubat (208 haber), 2021 Ağustos (323 haber) ve 2021 Ocak (354 haber) olarak belirlenmiştir.

Kanal bazında incelendiğinde,TV100 kanalı 554 haberle kadına yönelik şiddeti en fazlayayınlayan kanal olarak öne çıkmaktadır. Bu kanal, hemen her ay yüksek sayıda haber yayınlayarak bu konudaki duyarlılığını göstermektedir. TGRT Haber (468 haber) ve Haber Global (428 haber) de bu konuda yoğun yayın yapan diğer kanallar arasında yer almaktadır. Öte yandan, TV8 (16 haber) en az haber yayınlayan kanal olurken, bu kanalı TRT 1 (21 haber) ve TRT3 Meclis TV (43 haber) takip etmektedir.

Mevsimsel olarak bakıldığında, bahar aylarında (Mart, Nisan, Mayıs) haber sayısında belirgin bir artış gözlemlenmektedir. Bu dönemde havaların ısınması ve toplumsal hareketliliğin artmasıyla birlikte, kadına yönelik şiddet olaylarının da artmış olabileceği düşünülebilir. Yaz aylarında (Haziran, Temmuz, Ağustos) ise haber sayısında bir düşüş görülmektedir. Tatil dönemi ve okulların kapanmasıyla birlikte, bu dönemde şiddet olaylarının ve buna bağlı haberlerin azalması mümkündür. Sonbahar aylarında (Eylül, Ekim, Kasım) haber sayısında yeniden bir artış yaşanmakta olup, özellikle Kasım ayında zirve yapmaktadır. Ekim ve Kasım aylarında genel olarak tüm

kanallarda haber sayılarında artış gözlemlenmektedir. Özellikle Haber Global, Kasım ayında diğer aylara oranla oldukça fazla (59 haber) haber yapmıştır.

Tablo 1 ulusal televizyon kanallarında yayınlanan kadına yönelik şiddet haberlerinin zaman içindeki dağılımını ve bu dağılımın mevsimsel ve kanal bazında değişikliklerini ayrıntılı bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu veriler, medya organlarının kadına yönelik şiddet konusuna dikkat çekme eğilimlerinin belirli dönemlerde arttığını ve bu konunun toplumsal farkındalık yaratma açısından önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. Aynı zamanda, bu veriler, kadına yönelik şiddet olaylarının mevsimsel ve toplumsal dinamiklerle nasıl etkileşimde bulunduğunu anlamak için de önemli ipuçları sunmaktadır. Medyanın bu tür konularda toplumsal bilinç oluşturma ve kamuoyunu bilgilendirme konusundaki rolü büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, medya organlarının yayın politikalarının ve haber içeriklerinin incelenmesi, toplumsal farkındalığın artırılması ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi açısından kritik bir öneme sahiptir.

Tablo 2’ de, ulusal televizyon kanallarında 2021 yılında yayınlanan kadına yönelik şiddet haberlerinin yayın sürelerini sunulmuştur. TV haber kanallarında sunulan kadına yönelik şiddet haberlerinin 0-1 dk. ile 7+ dk. aralığında sunulduğu görülmektedir.

Tablo 2.Ulusal Televizyon Kanallarında 2021 Yılında Yayınlanan Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Yayın Süreleri

Kanal	0-1 Dakika	1-3 Dakika	3-5 Dakika	5-7 Dakika	7+ Dakika	Toplam
A Haber	16	192	57	12	28	305
ATV	4	85	8	0	18	115
CNN Türk	3	292	19	2	33	366
FOX	0	19	12	1	5	37
Haber Global	22	227	38	7	134	428
Habertürk TV	25	161	46	9	96	337
Halk TV	1	67	31	8	66	173
Kanal D	3	62	17	17	42	141
NTV	39	206	21	5	34	305

Show TV	10	62	10	4	15	101
Star TV	6	67	22	1	13	109
Tele 1 TV	4	57	18	7	87	173
TGRT Haber	35	347	21	10	55	468
TRT 1	0	13	6	1	1	21
TRT Haber	17	212	23	4	17	273
TRT 3/ Meclis TV	4	10	9	8	12	43
TV100	5	387	37	13	92	554
TV8	0	0	2	2	12	16
Ülke TV	35	202	49	11	37	334
Diğer	92	831	439	172	1334	2871
Toplam	321	3499	885	294	2131	7170

Tablo 2, 7170 haber ve bu haberlerin dağılımı, farklı kanalların kadına yönelik şiddet haberlerine ne kadar süre ayırdığını ve bu sürelerin nasıl dağıldığı gösterilmektedir.

Verilere göre, 0-1 dakika arasında en fazla haber yapan kanal NTV (39) olurken bu kanalı sırası ile TGRT Haber ve Ülke TV (35), Habertürk(25) izlemiştir. 0-1 dakika arasında FOX TV, TRT 1 ve TV8 kanallarının haber sayısı 0 olarak karşımıza çıkmaktadır. 1-3 dakika arasında en fazla haber yapan kanal 387 haberle TV100 yer alırken, 0 haberle TV8 haber yapmayan kanal olmuştur. En az haber yapan kanal ise 10 haberle TRT 3/ Meclis TV olmuştur. 3-5 dakika arasında A Haber 57 ile birinci sırada, 2 haberle TV8 son sırada yer almaktadır. 5-7 dakika arasında en fazla haber yapan kanal 17 haberle Kanal D, ATV ise hiç haber yapmayan kanal olmuştur. En az haber yapan kanal ise 1 haber ile FOX, Star ve TRT 1 olmuştur. 7 dakika ve üzeri en fazla yayın yapan kanal 134 haberle Haber Global olmuştur. Aynı zamanda TRT 1, 1 haberle 7 dakika üzeri en az haber yapan kanal olmuştur.

Bu tablo, kanalların kadına yönelik şiddet haberlerine ne kadar önem verdiğini ve bu konuda toplumsal farkındalık yaratma çabalarını açıkça ortaya koymaktadır. 7 dakika ve üzeri yapılan programlar genelde tartışma programları olup, 1-3 dakika arasında olan haberler Haber Programları içerisinde yer almaktadır.

Tablo 3.Ulusal Televizyon Kanallarında 2021 Yılında Yayınlanan Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Yayın Türleri

Kanal/Yayın Kuşağı	Sabah Kuşağı	Öğle Kuşağı	Gündüz Kuşağı	Aksamüstü Kuşağı	Ana Haber Kuşağı	Prime Time	Gece Kuşağı	Gece Yarısı Kuşağı	Toplam
A Haber	64	23	59	27	22	24	27	59	305
ATV	45	20	17	7	26	0	0	0	115
CNN Türk	102	38	110	27	27	23	4	35	366
FOX	6	2	11	0	18	0	0	0	37
Haber Global	98	31	59	38	18	61	27	96	428
Habertürk TV	77	24	72	51	30	38	15	30	337
Halk TV	30	10	47	30	29	15	12	0	173
Kanal D	0	2	77	26	36	0	0	0	141
NTV	105	17	56	21	6	25	19	56	305
Show TV	7	2	24	31	37	0	0	0	101
Star TV	65	5	10	12	15	2	0	0	109
Tele 1 TV	18	21	49	25	20	21	19	0	173
TGRT Haber	72	28	108	34	21	55	34	116	468
TRT 1	0	0	1	3	17	0	0	0	21
TRT Haber	84	6	52	11	10	20	15	75	273
TRT 3/ Meclis TV	0	1	18	15	4	4	1	0	43
TV100	110	83	125	45	25	54	25	87	554
TV8	2	2	10	0	0	1	1	0	16
Ülke TV	72	15	77	26	32	55	10	47	334
Diğer	400	232	752	366	372	417	227	105	2871
Toplam	137	562	1734	795	765	815	436	706	7170

Tablo 3’de yer alan veriler, haberlerin sabah kuşağı, öğle kuşağı, gündüz kuşağı, akşamüstü kuşağı, ana haber kuşağı, prime time, gece kuşağı ve gece yarısı kuşağı gibi farklı zaman dilimlerinde nasıl dağıldığını ortaya koymaktadır.

Buna göre kadına yönelik şiddet konulu Sabah Kuşağı’nda 137 haber yapılmış olup en fazla haber ile TV100 (110 haber) birinci sırada yer alırken, ikinci sırada NTV (105 haber), üçüncü sırada ise CNN Türk (102 haber) yer almaktadır. Sabah kuşağında hiç haber yapmayan kanal ise Kanal D, TRT 3/ Meclis TV ve TRT 1 olmuştur. Sabah Kuşağı’nda en az yayın yapan kanal ise 2 haberle TV 8 olmuştur.

Kadına yönelik şiddet konulu Öğle Kuşağı’nda yapılan 562 haber içerisinde en fazla 83 haberle TV 100 birinci sırada yer almıştır. İkinci sırada 38 haberle CNN Türk, 31 haberle Haber Global üçüncü olmuştur. Öğle Kuşağı’nda 1 haberle TRT 3/Meclis TV en az haber yapan kanal olmuştur.

Kadına yönelik şiddet konulu Gündüz Kuşağı’nda TV100, 125 haberle birinci, CNN Türk 110 haberle ikinci, TGRT Haber 108 haberle üçüncü olmuştur. En az haber yapan kanal 1 haberle TRT 3/ Meclis TV olmuştur.

Kadına yönelik şiddet konulu Akşamüstü Kuşağı’nda Habertürk TV 51 haberle birinci sırada, 45 haberle TV100 ikinci, 38 haberle Haber Global üçüncü sırada yer almıştır. Fox TV ve TV8 kanallarının haber sayısı 0, TRT 1 haber sayısı ise 3’tür.

Kadına yönelik şiddet konulu Ana Haber Kuşağı’nda 37 haberle Show TV birinci, 36 haberle Kanal D ikinci, 32 haberle Ülke TV üçüncü sırada yer almıştır. TV8 0 haber, TRT 3/Meclis TV 4 haber yapmıştır.

Kadına yönelik şiddet konulu Prime Time’da Haber Global 61 haberle birinci, TGRT Haber ve Ülke TV 55 haberle ikinci, 54 haberle TV100 üçüncü olmuştur. Prime Time’ da ATV, FOX, Kanal D, Show TV, TRT 1 0 haber yapmıştır.

Kadına yönelik şiddet konulu Gece Kuşağı’nda 34 haberle TGRT Haber ilk sırada yer alırken, A Haber ve Haber Global 27 haberle ikinci, 25 haberle TV 100 üçüncü olmuştur. ATV, FOX, Kanal D, Show TV, Star, TRT 1 0 haber yapmıştır. TV8, TRT 3/Meclis TV 1 haber yapmıştır.

Kadına yönelik şiddet konulu Gece Yarısı Kuşağı’nda 116 haberle TGRT haber ilk sırada yer almıştır. Haber Global 96 haberle ikinci sırada, TV100 87 haberle üçüncü

olmuştur. ATV, FOX, Halk TV, Kanal D, Show TV, Star, Tele 1 TV, TRT 1, TRT 3 / Meclis TV, TV 8 0 haber yapmıştır.

Kadına yönelik şiddet konulu Gündüz Kuşağı'nda 1734 haber, Ana Haber Kuşağı'nda 815 haber, Akşam Kuşağı'nda 795 haber yapılmıştır.

Tablo 4. Ulusal Televizyon Kanallarında 2021 Yılında Yayınlanan Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Aylık Bazda Haber Türleri

Konu/Ay	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
Adalet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	3
Araştırma	-	-	13	2	2	-	-	-	-	-	3	5	25
Cinayet	9	38	57	21	15	26	31	18	52	19	38	20	344
Cinsel	3	1	11	3	1	8	2	2	3	1	5	-	40
Ekonomik	-	7	1	2	3	-	-	-	-	-	2	4	19
Etkinlik	-	-	1	-	-	-	-	1	-	30	2	-	34
Farkındalık	1	1	34	5	3	8	6	-	18	9	98	75	258
Fiziksel	50	48	183	71	64	69	51	80	65	25	90	108	904
Genel	31	23	69	10	13	6	8	27	18	9	20	-	224
HaklarÖdevler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	6	8
İstanbul Sözleşmesi	-	-	191	28	2	22	25	-	-	-	14	-	282
İstatistik – Veri	13	1	21	20	7	1	1	-	-	-	11	2	77
Kadının Ekonomik Katılımı	-	-	2	1	-	-	-	6	-	-	1	3	13
Kişiler	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	15	5	23
Kitap	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
KYŞ Mücadele	-	1	8	7	6	30	22	7	4	23	52	12	172
Medya	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	5	9
Özel Gün	-	-	78	-	-	-	-	-	-	-	46	6	130
Psikolojik	8	11	7	11	5	1	-	-	1	7	5	1	58
Rapor	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	5
Siber	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	2	4
Sinema/ Film/ Belgesel/ Tiyatro	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	4
Siyaset	20	-	151	6	1	16	29	7	11	18	137	54	450
Uygulama	5	-	13	3	-	-	3	2	-	-	84	9	119
Uzman Görüşü	5	-	40	8	6	2	6	3	6	8	39	39	144
Ünlü	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	23	24	57

Yasal Düzenleme	-	-	6	-	3	4	12	-	6	31	37	12	111
Yazılı Medya	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	31	36	68
Diğer	300	186	1298	335	234	334	242	144	131	132	150	98	3584
Toplam	445	317	2184	533	365	527	439	297	318	333	890	434	7170

Tablo 4’de 2021 yılında ulusal televizyon kanallarında yayınlanan kadına yönelik şiddet haberlerinin konu ve aylara göre dağılımını ayrıntılı bir şekilde gösterilmektedir. Toplamda 7170 haberin incelendiği bu tablo, haberlerin hangi konularda yoğunlaştığını ve belirli aylarda nasıl bir dağılım gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Kadına Yönelik Şiddet Haberleri önem arzeden 30 başlık altında toplanmıştır. Bu başlıklar arasında Kadına Yönelik Şiddet Türleri, Yasal Haklar, Farkındalık Çalışmaları, Özel Günler ve “Kadın” ile ilgili genel başlıklar yer almıştır. “Diğer” başlığı altında ise haberlerin metinleri incelendiğinde kadına yönelik şiddet haberleri açısından önem arzetmeyen, araştırmaya katkısı olmayacak haberler değerlendirilmiştir.

Buna göre kadına yönelik şiddet türleri arasında yer alan Cinsel Şiddet ile ilgili 40, Ekonomik Şiddet ile ilgili 19, Fiziksel Şiddet ile alakalı 904, Psikolojik Şiddet ile alakalı 58, Siber Şiddet ile alakalı 4 olmak üzere toplamda 1022 haber yapılmıştır.

Kadın Cinayetleri konusunda toplamda 344 haber yapılmıştır. Yılın her dönemine yaygın dağılım gösteren cinayet haberleri en az 9 haberle Ocak ayında en fazla ise 57 haberle Mart ayında yapılmıştır.

Farkındalık ile ilgili toplamda 258 haber yapılmış olup, en fazla 98 haberle Kasım, 75 haberle Aralık, 34 haberle Mart ayları dikkat çekmektedir.

İstanbul Sözleşmesi ile ilgili toplamda 282 haber yapılmış olup, yıl içerisinde en fazla 191 haber ile Mart ayında olduğu görülmüştür.

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele hakkında 172 haber yapılmıştır. En fazla 52 haberle Kasım ayı dikkat çekmektedir.

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele konusunda 1 adet kitap haberi Kasım ayında yapılmıştır.

Yasal Düzenleme başlığı altında toplamda 111 haber yapılmıştır. Kasım ayında 37, Ekim ayında 31 ve Aralık ayında 12 haber yapıldığı görülmektedir.

Uygulama başlığı altında İçişleri Bakanlığı'nın Kadın Acil Destek Sistemi (KADES) ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Alo 183 Sosyal Destek Hattı vb. uygulamalar konu edilmiştir. Bu konu hakkında toplamda 119 haber yapılmış olup, 84 haber Kasım ayında yapılmıştır.

Sinema/Film/Belgesel/Tiyatro konusunda toplamda haber yapılmış; 3 haber Kasım ayında, 1 haber ise Aralık ayında yayınlanmıştır.

Özel Gün başlığı altında 8 Mart Kadınlar Günü ve 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Uluslararası Mücadele Günü konu alınmıştır. Toplamda 130 haber yapılmış, 78 haber Mart ayında, 46 haber ise Kasım ayında yayınlanmıştır.

Tablonun geneline bakıldığında 7170 haber içerisinde en fazla 2184 haber ile Mart ayında ve 890 haber ile Ekim ayında olduğu görülmüştür. En az haberin ise 27 haberle Ağustos ayında yapılmıştır.

4.2.Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ulusal Televizyon Kanallarında Yayınlanan Kadına Yönelik Şiddet Haberlerine Yönelik Değerlendirmelerine İlişkin Bulgular

Tablo 5.Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmenlerinin Kişisel Demografik Bilgilerine İlişkin Veriler

Yaş		
	30-39 Yaş Aralığı	17
	40-49 Yaş Aralığı	21
	50 + Yaş Aralığı	1
Cinsiyet		
	Kadın	13
	Erkek	26
Mesleki deneyim		
	1-5 Yıl	3
	5-10 Yıl	3
	10-20 Yıl	27
	20 ve üzeri	6
Günlük TV izleme süresi		
	0-1 saat	16
	1-3 saat	20
	3-5 saat	3
İzlenen haber kanalları		
	Fox	11

Ntv	7
Trt Belgesel	27
NationalGeographic	5
Discovery World	3
Trt 1	20
Star	5
Show	3
Atv	4
E2	2
Yerel Kanallar	2
Diğer Haber Programları	21
İzlenen Program Türleri	
Haber Programları	24
Belgesel Programları	27
Tartışma Programları	10
Spor Programları	12
Dizi	14
Yemek Programları	3
Reality Show Programları	2
Talk Show Programları	1
Sosyal Bilgiler Dersinde Materyal Olarak TV Yayınına Başvuru Sayısı	
Hayır	23
Evet	16
Sosyal Bilgiler Dersinde TV Yayınlarının Öğrencilerin Öğrenmesine Etki Edilmesine Yönelik Görüş	
Hayır	26
Evet	13
Materyal Olarak Kullanılan TV Yayınlarının Temin Edildiği Yer	
DVD	1
Televizyon	4
İnternet	37

Tablo 5, Sosyal bilgiler dersi öğretmenlerinin kişisel demografik bilgileri sunmaktadır. Verilere göre, öğretmenlerin büyük çoğunluğu 30-39 (17 öğretmen) ve 40-49 (21 öğretmen) yaş aralığında olup, 50 yaş ve üzerinde sadece 1 öğretmen

bulunmaktadır. Cinsiyet dağılımında ise 13 kadın ve 26 erkek öğretmen mevcuttur. Mesleki deneyim açısından bakıldığında, öğretmenlerin çoğu 10-20 yıl (27 öğretmen) aralığında deneyime sahiptir, 1-5 yıl ve 5-10 yıl deneyimi olan öğretmenlerin sayısı ise sadece 3'tür. Günlük TV izleme süreleri incelendiğinde, öğretmenlerin çoğunun günde 1-3 saat (20 öğretmen) TV izlediği, 0-1 saat izleyenlerin sayısının 16 ve 3-5 saat izleyenlerin sayısının ise 3 olduğu görülmektedir. İzlenen program türleri arasında belgesel programları (27 öğretmen) ve haber programları (24 öğretmen) öne çıkmaktadır. TV yayınlarının ders materyali olarak kullanımı konusunda, 23 öğretmen bu tür materyalleri kullanmazken, 16 öğretmen kullanmaktadır. TV yayınlarının öğrencilerin öğrenmesine etkisi hakkında ise 26 öğretmen olumsuz, 13 öğretmen olumlu görüş bildirmiştir. Materyal temini büyük ölçüde internet üzerinden (37 öğretmen) yapılmaktadır. Bu bulgular, öğretmenlerin medya tüketim alışkanlıklarını ve eğitim materyali olarak TV yayınlarını kullanma konusundaki eğilimlerini anlamak açısından önemli bilgiler sunmaktadır.

4.2.1.Sosyal Bilgiler ÖğretmenlerininUlusal Televizyon Kanallarında Yayınlanan Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim ProgramındakiKavram ve Değer İlişkisine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Ulusal televizyon kanallarında yayınlanan kadına yönelik şiddet haberleri, sosyal bilgiler dersinin çeşitli kazanımlarıyla, değerlerle ve kavramlarla doğrudan ilişkilidir. Bu haberler, öğrencilerin toplumsal olaylar ve olgular hakkında bilgi sahibi olmalarını, bu bilgileri eleştirel bir şekilde analiz edebilmelerini ve toplumsal sorumluluk bilincine sahip bireyler olarak yetişmelerini sağlamaya yönelik önemli bir araçtır.

Araştırmanın çalışma grubunda yer alan sosyal bilgiler öğretmenlerine “Ulusal televizyon kanallarında yer alan kadına yönelik şiddet haberlerine baktığınızda sosyal bilgiler dersindeki hangi kavram ve değerlerle ilişkilendirebilirsiniz?” sorusu yöneltilmiştir. Bu kapsamda çalışma grubunda yer alan sosyal bilgiler öğretmenleri ulusal televizyon kanallarında yer alan kadına yönelik şiddet haberlerinin sosyal bilgiler dersindeki kavram ve değerlerle ilişkilendirilmesine yönelik görüşleri Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6.Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ulusal Televizyon Kanallarında Yayınlanan Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Kavram ve Değer İlişkisine Yönelik Görüşleri

Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Kavram ve Değer İlişkisi	
Değerlerle İlişkisi	Adalet (f=38), Aile Birliğine Önem Verme (f=28), Duyarlılık (f=36), Eşitlik (f=32), Özgürlük (f=39), Saygı (f=35), Sevgi (f=39), Sorumluluk (f=17)
Kavramlarla İlişkisi	Aile Huzuru (f=16), Çocuk Hakları (f=9), İletişim (f=21), İnsan Hakları (f=35), İnsan İlişkileri (f=27), Kadın Hakları (f=39), Medya Okuryazarlığı (f=4), Medeni Kanun (f=25), Toplumsal Düzen (f=32), Türk Töresi (f=5), Yaşama Hakkı (f=33)

Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ulusal televizyon kanallarında yayınlanan kadına yönelik şiddet haberlerinin sosyal bilgiler dersi öğretim programındaki kavram ve değer ilişkisine yönelik (f=8) değerle ve (f=11) kavramla ilişkilendirmede bulundukları görülmektedir. Kadına yönelik şiddetin sosyal bilgiler dersi öğretim programındaki değerlerle ilişkisi bakımından en fazla (f=39) özgürlük ve sevgi değerleriyle ilişkilendirildiği görülmektedir. Bu değerleri sırasıyla adalet (f=38), duyarlılık (f=36), saygı (f=35), eşitlik (f=32), aile birliğine önem verme (f=28) ve sorumluluk (f=17) değerleri izlemiştir. Kadına yönelik şiddetin sosyal bilgiler dersi öğretim programındaki kavramlarla ilişkisi bakımından (f=39) kadın hakları kavramının ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Bu kavramı sırasıyla insan hakları (f=35), yaşama hakkı (f=33), toplumsal düzen (f=32), insan ilişkileri (f=27), medeni kanun (f=25), iletişim (f=21), aile huzuru (f=16), çocuk hakları (f=9), Türk töresi (f=5), medya okuryazarlığı (f=4) kavramları izlemiştir. Çalışma grubunda yer alan sosyal bilgiler öğretmenlerinin soruya ilişkin görüşlerine yönelik doğrudan örnekler aşağıda sunulmuştur.

Ö3 “5. sınıf çocuk hakları konusunda yaşam hakkından çalışma hakkından bahsederken 8. Sınıfta medeni kanunu işlerken ve kadınlara seçme ve seçilme hakkı verilmesi ilk aklıma gelenler. Özellikle kadınların sosyal siyasal ve ekonomik hayattaki yerleri ve önemleri ile ilgili pek çok kavram kullanıyoruz. Yine sevgi saygı yardımseverlik gibi değerlere değinirken sık sık anne-kadın temalarını kullanmaktayız.”

Ö5 “Sosyal bilgiler dersi öğretim programındaki değerler incelendiğinde eşitlik, saygı, sevgi ve adalet gibi değerlerin doğrudan kadına yönelik şiddetle ilişkili olduğu görülmektedir. Bu nedenle öğretmenler bahsedilen değerleri öğrencilere kazandırırken kadına yönelik şiddet konulu örneklerle pekiştirmelidirler...”

Ö25 “Temel Hak ve Özgürlükler, eşitlik, adalet, kadına saygı, insan hakları gibi kavram ve değerlerle doğrudan ilişkisi olduğunu düşünüyorum...”

Ö20 “Kadın hakları, insan hakları, birlik beraberlik ve kadın erkek eşitliği vb.”

Ö32 “Medya okuryazarlığı ile bağlantı kurulabilir.”

Ö38 “Yaşama hakkı, kişi dokunulmazlığı, özgürlüklerinin ve insanca yaşamak vb. kavram ve değerlerle doğrudan ilişkili olduğunu düşünüyorum...”

Kadına yönelik şiddet haberlerisosyal bilgiler dersi öğretim programındaki kavram ve değerlerle çeşitli açılardan ilişkilendirilmektedir. Bu haberler, insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği, toplumsal değerler, yasal düzenlemeler ve medya okuryazarlığı gibi konuların somut örneklerle işlenmesine olanak tanınmaktadır. Böylece öğrencilerin toplumsal olaylara duyarlılık kazanmaları, eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeleri ve toplumsal sorumluluk bilincine sahip bireyler olarak yetişmeleri sağlanmaktadır. Kadına yönelik şiddetin toplumsal bir sorun olarak ele alınması ve bu sorunun çözümüne yönelik bilinçli bir genç neslin yetiştirilmesi, uzun vadede toplumsal dönüşüm ve gelişim açısından büyük önem taşımaktadır.

4.2.2.Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ulusal Televizyon Kanallarında Yayınlanan Kadına Yönelik Şiddet Haberlerine Yönelik Görüşleri

Araştırma kapsamında çalışma grubunda yer alan sosyal bilgiler öğretmenlerine “Ulusal televizyon kanalında yayınlanan kadına yönelik şiddet haberleri ile ilgili (içerik, süre, yayın zamanı) ne düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Bu bağlamda sosyal

bilgiler öğretmenlerinin ulusal televizyon kanallarındakadına yönelik şiddet haberleri ile ilgili görüşleri incelenmiştir. Aşağıda Tablo 7’de soruya yönelik bulgular sunulmuştur.

Tablo 7. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmenlerinin Ulusal Televizyon Kanallarında Yayınlanan Kadına Yönelik Şiddet Haberlerine Yönelik Düşüncelerine İlişkin Bulgular

	Haber İçeriği	Haber Süresi	Yayın Saati
1.	Özendirici /Şiddeti Artıran (f=12)	Çok Fazla (f=22)	Prime Time (f=16)
2.	Tarafli ve Teşvik Edici (f=9)	Yeterli (f=10)	Gece Yarısı Kuşağı (f=9)
3.	Yetersiz (f=8)	Yetersiz (f=7)	Gece Kuşağı (f=7)
4.	Etkili (f=6)		Fikrim Yok (7)
5.	İzlemeyen/Fikri Olmayan (f=4)		

Tablo 7 incelendiğinde çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmenlerinin ulusal televizyon kanallarında yayınlanan kadına yönelik şiddet haberlerine yönelik düşüncelerine ilişkin görüşleri (f=5) kategoride toplanmıştır. Buna göre öğretmenler haber içeriğine yönelik en fazla özendirici ve şiddeti artıran yapıda gören (f=12) kategorisinde görüş bildirmişleridir. Bu kategoriyi sırasıyla tarafli ve teşvik edici gören (f=9), yetersiz gören (f=8), etkili gören (f=6) ve bu tarz haberleri izlemeyen ve fikri olmayan (f=4) kategorileri izlemiştir. Çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmenlerinin ulusal televizyon kanallarında yayınlanan kadına yönelik şiddet haberlerinin süresine yönelik görüşleri (f3) kategoride toplanmıştır. Buna göre öğretmenler haber süresine yönelik en fazla çok fazla gören (f=22) kategorisinde görüş bildirilmiştir. Bu kategoriyi yeterli gören (f=10) ve yetersiz gören (f=7) kategorileri izlemiştir. Çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmenlerinin ulusal televizyon kanallarında yayınlanan kadına yönelik şiddet haberlerinin yayın saatine yönelik görüşleri (f=4) kategoride toplanmıştır. Buna göre öğretmenler kadına yönelik şiddet haberlerinin yayınlanma saatine yönelik en fazla prime time (f=16) kategorisinde görüş bildirmişlerdir. Bu kategoriyi sırasıyla gece yarısı Kuşağı (f=9), Gece Kuşağı (f=7) kategorileri izlemiştir. Çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmenlerinin (f=7) kişisi de konuya yönelik görüş beyan etmemiştir. Aşağıda çalışma grubunda yer alan sosyal

bilgiler öğretmenlerinin kadına yönelik şiddet haberlerine yönelik düşüncelerine ilişkin görüşlerine doğrudan örnekler sunulmuştur.

Ö4 “Kadına yönelik şiddetin sıkça gündeme gelmesinin bu şiddeti doğallaştırabileceğini düşünüyorum. Bunu engelleme yollarının neler olduğunun gündeme daha çok gelmesi ve kadının değerinin, annelerin öneminin sık sık ve öğrencilerin gün içindeki TV izleme saatlerine denk gelebilecek şekilde düzenlenmesi, kadına şiddet haberlerinin ise daha geç saatlerde duyurulması gerektiğini düşünüyorum.”

Ö16 “ Bu haberlerin kadına yönelik şiddette yarardan çok zararının olduğunu düşünüyorum. TV program ve dizilerin bu konunun başlangıç nedenlerinden çok erkek suç işler algısını empoze etme çabasında olduğunu düşünüyorum.”

Ö7 “ İçeriği değiştirmeliyiz zaten. Süresi yeterlidir. Akşam haberlerinde daha çok gösteriliyor. Bu saatlerde çocuklar evde. Bu nedenle yanlış bir saat seçimi. Bu yüzden çocukların evde olmadığı saatlerde bu tarz içeriklerin TV’de yer alması gerekmektedir.

Ö27 “Taraflı ve teşvik edici buluyorum. Bu kötü örnek oluyor. Her şeyin böyle açık verilmemesi gerek. Şiddet haberlerinin fazla detaylandırıldığını aynı zamanda haber süresinin uzatıldığını düşünüyorum.”

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ulusal televizyonlarda yayınlanan kadına yönelik şiddet haberlerine dair görüşleri, genel olarak olumsuzdur. Çoğu, bu haberlerin şiddeti özendirdiğini (f=12) ve taraflı olduğunu (f=9) düşünmektedir. Ayrıca, haberlerin prime time’da (f=16) yayınlanmasının çocuklar üzerinde olumsuz etkileri olabileceği belirtilmiştir. Sürenin fazla uzun olduğunu (f=22) düşünenler de vardır. Öğretmenler, bu tür haberlerin içeriğinin ve yayın saatlerinin daha dikkatli düzenlenmesi gerektiğini savunmaktadır.

4.2.3.Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımlarını Gerçekleştirirken Yayınlanan Kadına Yönelik Şiddet Haberlerini Kullanma Konusundaki Düşüncelerine İlişkin Bulgular

Araştırma grubunda yer alan sosyal bilgiler öğretmenleriyle yapılan görüşmede öğretmenlere “Sosyal bilgiler dersi kazanımlarını gerçekleştirirken kadına yönelik şiddet haberlerini kullanıyor musunuz? Kullanıyorsanız bu tarz içerik ve haberlere nereden erişim sağlıyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Buna göre çalışma grubunda yer

alan 39 sosyal bilgiler öğretmeninden (f=12)'si evet kullanıyorum; (f=17)'si hayır, kullanmıyorum ve (f=10)'u şartlı ve nadiren kullanıyorum yanıtını vermişlerdir. Kadına yönelik şiddet haberlerine erişim sağlama noktasında da öğretmenler yazılı ve görsel basın ile internet tabanlı kaynakları sunmuşlardır. Aşağıda bu bulguya ilişkin çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin görüşlerine doğrudan örnekler sunulmuştur.

1. Evet, Kullanıyorum

Ö1 “Evet. Gazete veya internetten temin ediyorum.”

Ö5 “Evet kullanıyorum. İnternet.”

Ö9 “Evet, Kadına yönelik şiddet için örneklerde kullanıyoruz.Genel Ağ”

Ö16 “Evet. Özellikle kız çocuklarının eğitimlerine önem vermeleri gerektiği konusunda öğrencilerimi bilinçlendirmek için kullanıyorum.”

Ö20 “Evet kadın hakları konusunda kullanıyorum ve internetten temin ediyorum.”

Ö24 “Evet sosyal medyadan.”

Ö27 “Evet, ders çıkarmaları için. Yazılı ve görsel medyadan örnekler alıyorum”

Ö38 “Kullanıyorum, yapılan yanlışları ve yapılması gereken doğruları hem kız hem Erkek, öğrencilerimize öğretmeye çalışıyorum.”

2. Hayır, Kullanmıyorum.

Ö2 “Hayır. Öğrencilerin bu tür içeriklere maruz kalmasının psikolojik olarak zararlı olacağını düşünüyorum.”

Ö3 “Hayır. Şiddet içerikli haberlerin sınıfta tartışılmasının uygun olmadığını düşünüyorum.”

Ö4 “Hayır. Öğrencilerin yaş grubuna uygun olmadığını düşünüyorum.”

Ö6 “Kullanmıyorum. Dersin amacına uygun olmadığı ve başka materyallerle konunun işlenebileceğini düşünüyorum.”

Ö14 “Kullanmıyorum. Öğrencilerin bu tür haberlerden olumsuz etkilenebileceği kaygısı duyuyorum.”

Ö15 “Hayır. Şiddet içerikli haberlerin sınıfta tartışılmasının pedagojik açıdan uygun olmadığını düşünüyorum.”

Ö18 “Hayır. Kadına yönelik şiddet haberlerinin sınıfta olumsuz bir ortam yaratabileceği endişesi duyuyorum.”

Ö19 “Kadın erkek eşitliğine aykırı buluyorum. Kişi dokunulmazlığına zarar verdiğini düşünüyorum.”

Ö22 “Hayır. Öğrencilerin yaşlarına uygun olmadığını ve olumsuz etkilenebileceklerini düşünüyorum.”

Ö23 “Kullanmadım. Kadına yönelik şiddet konusunun sınıfta tartışılmasının uygun olmadığını düşünüyorum.”

Ö26 “Hayır, kullanmıyorum. Çünkü öğrencilerin yaşları küçük olduğu için olumsuz etkileyebileceğini düşünüyorum.”

Ö28 “Hayır. Şiddet içerikli haberlerin sınıf ortamında tartışılmasının pedagojik açıdan uygun olmadığı görüşündeyim.”

Ö30 “Kullanmıyorum. Çünkü şiddet içerikli haberlerin öğrenciler üzerinde olumsuz psikolojik etkiler yaratabileceği endişesi hissediyorum.”

Ö32 “Hiç kullanmıyorum. Dersin amacına uygun olmadığı ve başka materyallerle konunun işlenebileceğini düşünüyorum.”

Ö33 “Kullanmıyorum. Çünkü öğrencilerin bu tür haberlerden olumsuz etkilenebileceği kaygısı hissediyorum.”

Ö36 “Hayır. Şiddet içerikli haberlerin sınıf ortamında tartışılmasının pedagojik açıdan uygun olmadığını düşünüyorum.”

3. Şartlı ve Nadiren Kullanıyorum

Ö7 “Kadınlarla ilgili bir konu geçerse öğüt vermek adına çok nadir olmakla birlikte konuşuyoruz.”

Ö12 “Üstü kapalı olarak sadece kadına yönelik şiddet değil, tüm şiddet haberlerinin seviyeye göre yanlışlarını anlatmaya çalışıyorum.”

Ö13 “Kullanmıyorum. Kullanacak olursam da bir kesimin ‘tamamen suçlu’ bir kesimin ise ‘tamamen masum’ algısının nasıl işlendiğini göstermek için kullanıyorum.”

Ö17 “Konu gereği bazen internetten faydalanarak kullanıyorum.”

Ö25 “Kullanmıyorum ama nadiren. Sadece konuya dikkat çekmek için örnekler veriyorum.”

Ö34 “Yer yer kullanıyorum. Ancak şiddet içeren örnekleri kullanmıyorum.”

Ö3 “Evet, bazı konularda bahsi geçiyor. Bu nedenle kısmen bende kullanıyorum”

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kadına yönelik şiddet haberlerini kullanma durumları ve nedenleri incelendiğinde;

1. Evet, Kullanıyorum: Kadına yönelik şiddet haberlerinin sosyal bilgiler dersinde kullanılması, birçok pedagojik kazanç sağlar. İlk olarak, güncel olayların analizi, öğrencilerin eleştirel düşünme ve analiz becerilerini geliştirir. Öğrenciler, haberleri değerlendirirken olayları farklı açılardan görmeyi ve sorgulamayı öğrenirler. İkinci olarak, kadına yönelik şiddet gibi ciddi toplumsal sorunların tartışılması, öğrencilerin empati geliştirmelerine ve toplumsal duyarlılık kazanmalarına yardımcı olur. Bu sayede, öğrenciler toplumdaki farklı bireylerin yaşadığı zorlukları daha iyi anlayarak, daha duyarlı bireyler haline gelirler. İnsan hakları eğitimi bağlamında, kadın hakları ve genel insan hakları konularının işlenmesi, öğrencilerin hak temelli düşünme becerilerini pekiştirir. Toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda ise, kız çocuklarının eğitimi ve toplumsal cinsiyet eşitliği konularında farkındalık yaratılması, eşitlikçi bir toplum bilincinin gelişmesine katkı sağlar. Son olarak, sosyal medya ve internet kaynaklarının kullanımı, öğrencilerin medya okuryazarlığını artırır ve bilgiye eleştirel bir gözle bakmalarını teşvik eder. Bu yaklaşımlar, sosyal bilgiler dersinin amaçlarına ulaşılmasında önemli bir rol oynar ve öğrencilerin daha bilinçli, duyarlı ve eleştirel düşünebilen bireyler olarak yetişmelerine katkı sağlar.

2. Hayır, Kullanmıyorum: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kadına yönelik şiddet haberlerini derslerinde kullanmama nedenleri, çeşitli endişeler ve pedagojik kaygılar etrafında şekillenmektedir. İlk olarak, öğrencilerin bu tür haberlerden psikolojik olarak olumsuz etkilenebileceği endişesi, öğretmenlerin en sık dile getirdiği gerekçelerden biridir. Bu tür haberlerin öğrenciler üzerinde travmatik etkiler yaratabileceği ve duygusal zorluklara yol açabileceği düşünülmektedir. İkinci olarak, şiddet içerikli haberlerin sınıf ortamında tartışılmasının pedagojik açıdan uygun olmadığı düşüncesi, öğretmenlerin bu haberleri kullanmaktan kaçınmalarına neden olmaktadır. Eğitim sürecinde pozitif ve destekleyici bir ortam sağlamak isteyen öğretmenler, bu tür haberlerin sınıf atmosferini olumsuz etkileyebileceğinden endişe duymaktadır. Üçüncü

olarak, öğrencilerin yaş grubuna uygun olmadığını düşünmeleri, öğretmenlerin bir diğer önemli endişesidir. Özellikle küçük yaş gruplarındaki öğrencilerin bu tür ağır ve travmatik içerikleri anlamakta zorlanabileceği ve bundan zarar görebileceği kaygısı, öğretmenlerin haberleri kullanmama kararını etkiler. Buna ek olarak, dersin amacına daha uygun alternatif materyallerle konunun işlenebileceği inancı, öğretmenlerin pedagojik tercihlerini belirlemektedir. Daha yapıcı ve eğitici materyallerle konunun ele alınabileceğini düşünen öğretmenler, şiddet haberleri yerine pozitif örnekler ve ders araçları kullanmayı tercih etmektedirler. Son olarak, toplumsal ve ahlaki değerler açısından, kadın-erkek eşitliğine ve kişinin dokunulmazlığına zarar verdiği düşüncesi de bu haberlerin kullanılmama nedenlerinden biridir. Öğretmenler, bu tür haberlerin toplumsal değerleri olumsuz etkileyebileceği ve yanlış mesajlar verebileceği endişesi taşımaktadır. Bu nedenler, öğretmenlerin kadına yönelik şiddet haberlerini derslerinde kullanırken karşılaştıkları zorlukları ve bu tür haberlerin sınıf içi tartışmalarının potansiyel etkilerine dair endişelerini yansıtmaktadır.

3. Şartlı ve Nadiren Kullanıyorum: Şartlı ve nadiren kullanım, öğretmenlerin pedagojik yaklaşımlarını ve öğrencilerin yaş ve duygusal durumlarını dikkate alarak dengeli bir şekilde gerçekleştirilir. Bu yaklaşımın akademik kazanımları oldukça çeşitlidir. Kadınlarla ilgili konular geçtiğinde nadiren verilen öğütler, öğrencilerin toplumsal sorunlara duyarlılıklarını artırır. Yılda bir kez veya nadiren yapılan tartışmalar, konunun hassasiyetini göz önünde bulundurarak öğrencilerin aşırı yüklenmesini önler. Üstü kapalı tartışmalar, şiddetin genel yanlışlarını ve doğrularını ele alarak geniş bir bakış açısı kazandırır. Haberlerin tarafsızlık ve algı manipülasyonlarını göstermek için kullanılması, öğrencilerin eleştirel düşünme ve medya okuryazarlığı becerilerini geliştirir. Konunun gerektirdiği durumlarda internetten temin edilen haberler, güncel ve ilgili materyallerin kullanılmasını sağlar. Şiddet içeren örneklerin kullanılmaması, öğrencilerin psikolojik sağlığını koruma amacı taşır. Bu öğretim stratejileri, öğrencilerin toplumsal olaylara duyarlılık kazanmalarına ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerine katkı sağlar. Öğretmenlerin bu yaklaşımları, dersin amacına uygun ve öğrencilerin duygusal sağlığını gözetken bir eğitim ortamı oluşturur.

Bu bulgular, sosyal bilgiler öğretmenlerinin kadına yönelik şiddet haberlerini kullanma konusunda farklı yaklaşımlar ve endişeler taşıdıklarını göstermektedir. Öğretmenlerin bu tür haberleri kullanma sıklığı ve şekli, ders kazanımlarını

gerçekleştirme biçimlerini ve pedagojik stratejilerini yansıtmaktadır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kadına yönelik şiddet haberlerini derslerde kullanma konusundaki düşünceleri ve yaklaşımları çeşitli faktörlere bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Bu faktörler arasında öğrencilerin yaşları, haberlerin olası olumsuz etkileri, toplumsal değerler ve medya okuryazarlığı konularına verilen önem bulunmaktadır. Öğretmenler, bu tür haberlerin eğitimde nasıl kullanılacağına dair farklı stratejiler geliştirmekte ve dersin kazanımlarını gerçekleştirmek için bu haberleri çeşitli şekillerde entegre etmektedirler. Bu çeşitlilik, eğitimin toplumsal olaylar ve olgulara duyarlı ve eleştirel bakış açısına sahip bireyler yetiştirme hedefini desteklemektedir.

4.2.4.Ulusal Televizyon Kanalında Yayınlanan Kadın İle İlgili Haberlerin Sunumuna İlişkin Öğretmenlerin Önerileri

Araştırma bağlamında çalışma grubunda yer alan sosyal bilgiler öğretmenlerine “Ulusal televizyon kanallarında yayınlanan kadın ile ilgili haberler ve bu haberlerin sunumu nasıl olmalıdır?” sorusu yöneltilmiştir. Bu bağlamda çalışma grubunda yer alan sosyal bilgiler öğretmenleri ulusal televizyon kanalında yayınlanan kadın ile ilgili haberlerin sunumuna ilişkin “kadına yönelik şiddet haberlerinin derinlemesine sunulması (f=16)”, “kadına şiddet haberleri kadar kadınların başarıları ve sosyal rollerinin ön planda tutulması (f=9)”, “kadın ve aile rollerinin ön planda tutulması (f=8)”, “kadın hakları ve eşitlik vurgusu üzerine kurgulanması (f=4)”, “olumlu örneklerin vurgulanmasının dikkate alınması (f=2)” yönünde önerilerde bulunmuşlardır. Aşağıda çalışma grubunda yer alan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ulusal televizyon kanallarında yayınlanan kadın ile ilgili haberlerin sunumuna ilişkin görüş ve önerilerine doğrudan örnekler sunulmuştur.

Ö1-“Kadına yönelik şiddet haberlerinin üstün körü geçilmemesi ve normalmiş gibi anlatılmaması gerektiğini düşünüyorum. Bu nedenle kadına şiddet konulu haberlerin detaylı ve derinlemesine sunulması gerekmektedir.”

Ö7“Kadın sadece şiddet gören bir canlı olarak sunulmamalı. Bu nedenle şiddet haberleri kadar sanat, edebiyat, bilim, siyaset ve spor alanlarında çalışan ve başarılı olan kadınların televizyonlarda tanıtılması gerekmektedir.”

Ö16“Kadınların başarılarının haber yapılmasını ve bu içerikte programların yapılmasını öneriyorum.

Ö31 “Olumsuz haberlerin yanı sıra olumlu örneklerin de vurgulanması gerekiyor. Bu yüzden olumlu örnek barındıran içeriklere daha fazla yer verilmelidir.”

Ö32 - “Toplumda İyi örnek teşkil edecek mahiyette olayların anlatılması gerekiyor. Bu kadına yönelik şiddeti de engellemeye yarayacaktır.”

Katılımcıların önerileri, kadına yönelik şiddet haberlerinin yalnızca olayları rapor etmekten ziyade, toplumda farkındalık ve bilinç yaratma amacı taşıması gerektiğini göstermektedir. Haberlerin içeriği, kadınların başarılarını ve sosyal rollerini vurgulamalı, kadın hakları ve cinsiyet eşitliği konularına yer verilmelidir. Yayın süresi ve saatleri ise geniş bir izleyici kitlesine ulaşmayı hedeflemelidir. Özellikle akşam saatlerinde yayınlanması, hem erkek hem de kadın izleyicilere ulaşarak toplumsal bilinç oluşturma açısından önemli olabilir. Olumlu örneklerin vurgulanması ve şiddet haberlerinin normalleştirilmemesi gerektiği de vurgulanmıştır.

4.2.5. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmenlerinin Ulusal Televizyon Kanallarında Yayınlanacak Kadına Yönelik Örnek Haber Önerilerine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında çalışma grubunda yer alan sosyal bilgiler öğretmenlerine “Ulusal televizyon kanalında yayınlanacak kadın ile ilgili haberi önerecek olsanız sizce ne olurdu? (Konusu, süresi, yayın saati vb.) Neden?” sorusu yöneltilmiştir. Bu bağlamda sosyal bilgiler öğretmenlerinin ulusal televizyon kanallarında kadın ile ilgili örnek olabilecek haber önerileri konu, yayın süresi ve yayın saati açısından incelenmiştir. Aşağıda Tablo 8’de soruya yönelik bulgular sunulmuştur.

Tablo 8.Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmenlerinin Ulusal Televizyon Kanallarında Yayınlanacak Kadına Yönelik Örnek Haber Önerilerine İlişkin Bulgular

	Haber İçeriği Önerileri	Haber Süresi Önerileri	Yayın Saati Önerileri
1.	Şiddetin üstün körü geçilmemesi (f=32)	Kısa süreli programlar (kamu spotu) (f=22)	Akşam saatleri (19.00-21.00) (f=28)
2.	Kadınların sesinin daha fazla duyurulması (f=29)	Yarım saatlik programlar (f=10)	Gündüz kuşağı (08.00-17.00) (f=11)

3.	Başarılı kadınların tanıtımı (f=15)	Bir saatlik programlar (f=7)	
4.	Evrensel ahlak ve değerler (f=11)		

Tablo 8 incelendiğinde çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmenlerinin ulusal televizyon kanallarında yayınlanacak kadına yönelik haber içeriği önerilerine yönelik (f=4) temada görüş bildirdikleri görülmektedir. Buna göre öğretmenler haber içeriği oluşturulmasına yönelik en fazla haber içeriklerinde şiddetin üstün körü geçilmemesine (f=32) yönelik öneride bulunmuşlardır. Bu öneriyi sırasıyla haber içeriklerinde kadınların sesinin daha fazla duyurulmasına yönelik öneri (f=29), haber içeriklerinde toplumsal hayattaki başarılı kadınların tanıtımına ağırlık verilmesine yönelik öneri (f=15) ve haber içeriklerinde kadının evrensel ahlak ve değerlerle sunulmasına yönelik öneri izlemiştir. çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmenlerinin ulusal televizyon kanallarında yayınlanacak kadına yönelik haberlerin sürelerine ilişkin (f=3) temada görüş bildirdikleri görülmektedir. Buna göre öğretmenler haber süreleri açısından en fazla kamu spotu mahiyetinde kısa süreli programları (f=22) önermişlerdir. Bu öneriyi (f=10) yarım saatlik programlar ve (f=7) bir saatlik program önerileri izlemektedir. Çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmenlerinin ulusal televizyon kanallarında yayınlanacak kadına yönelik haberlerin yayın saatlerine yönelik (f=2) temada görüş bildirdikleri görülmektedir. Buna göre öğretmenlerin büyük bir kısmı (f=28) bu tarz haberlerin akşam saatlerinde verilmesi gerektiğini önermişlerdir. Bazı öğretmenler ise (f=11) bu tarz haberlerin gündüz kuşağında verilmesi gerektiği yönünde öneride bulunmuşlardır. Aşağıda çalışma grubunda yer alan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ulusal televizyon kanallarında yayınlanacak kadın ile ilgili haberler hakkındaki önerileri ve görüşlerine ilişkin doğrudan örnekler sunulmuştur.

Ö1 “Kadına yönelik şiddet haberlerinin üstün körü geçilmemesi ve bunun normalmiş gibi anlatılmaması gerektiğini düşünüyorum.”

Ö7 “Sanat edebiyat bilim siyaset spor alanlarında çalışan ve başarılı olan kadınlar, günün her vaktinde haber içeriklerinde verilmelidir.”

Ö12 “Kadın-Erkek ayrımından ziyade daha çok birey temelinde, evrensel ahlak ilkelerini kapsayıcı şekilde ve saat 22.00’den önce yayınlanmasını isterdim. Çizgi film, animasyon, mini dizi, film ile bu değerler anlatılabilir.”

Ö13 “Anneliğin ön planda tutulduğu, ailede ilk eğitimin anne tarafından verildiği, Cennetin anaların ayakları altında olduğu, eşlerin ise Allah’ın birer emanet bir kuşu olarak görüp ona göre davranılması gereken TV programları içeriğinin çoğaltılması gerekir. Sözde kadınların hakkını savunan, onların kendi ayakları üstünde durabileceğini empoze eden ama aslında kadınlar üstünden kar elde etme gayreti içinde olan dizi ve programların sıkı bir denetimden geçmesi gerekir.”

Ö14 “Kadınların başarılarıyla ilgili bir program önerebilirim. Fakat böyle bir program yok”

Ö16 “Kadınların ezilmesinin haberlerini yapılmasından ziyade başarılarının haber yapılmasını ve bu içerikte programların yapılmasını tavsiye ederdim. Yayın saati de 19- 22saat aralığı olması gerekir

Ö24 “Kadınların sosyal hayattaki yerine istinaden en az 1 saatlik programlar yapılmalıdır”

Ö3 “Kadınların özellikle analık yönüne eğilir çocuklarda bu doğrultuda kadınlara merhamet ve sevgi duygularını geliştirecek şekilde hafta sonları gündüz saatlerinde yarım saat bir saat içeriğe göre çocuklara izletilmesinde fayda görmekteyim.”

Ö 38 “Başarılı kadınlara da yer verilmeli örnek olarak. Suresi en az 10 dk. kamu spotları yapılabilir. Herkesin evde olduğu akşam saatlerinde.”

Ö8 “19.00-20.00 saatlerinde olsun isterdim tam haber saati ve akşam saati olduğu için erkekler bu saatlerde TV başında oluyorlar”

Ö16 “Kadınların ezilmesinin haberlerini yapılmasından ziyade başarılarının haber yapılmasını ve bu içerikte programların yapılmasını tavsiye ederdim. Yayın saati de 19- 22 saat aralığı olması gerekir”

Ö26 “Medya günümüzde insanlar üzerinde çok büyük etkiye sahiptir. Diziler özellikle popüler diziler işledikleri konular insanları çok fazla etkilemektedir. Bence diziler içerisinde işlenebilir. Akşam 20.00-23.00 saatleri arası.”

Ö33 “Kadınların başarı öyküleri, kadın emeği ürünlerin tanıtımı, kadın üreticiler, alanında uzman kadınların meslek edinme süreçleri. Kadınlara destek veren kurum ve kuruluşların tanıtımı. Kadına Şiddet haberlerinin TV de

verilmesini doğru bulmuyorum. Bu yayınların haber saatleri içinde verilmesi, akşam 19:00-21:00 arasında olması ve bu saatlerde daha çok kişi izleyebilir.”

Ö17 *“Kadına şiddet haberlerini topluma kötü örnek olmaması için fazla detaya girmeden ve yayın süresinin geç saatlerde yapılmasını öneririm”*

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ulusal televizyon kanallarında yayınlanacak kadın ile ilgili haberler hakkındaki önerileri, kadınların toplumsal rollerine, başarılarına ve şiddetle mücadeleye dair çeşitli perspektifler sunmaktadır. Bu öneriler, haberlerin içeriği, süresi ve yayın saatleri konularında farklılık göstermektedir ve öğretmenlerin pedagojik yaklaşımlarını yansıtmaktadır. Öğretmenlerin önerileri, toplumsal farkındalık yaratma, olumlu örnekler sunma ve şiddetin normalleşmesini önleme amacı taşımaktadır.

BÖLÜM V

SONUÇLAR, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1 Sonuç ve Tartışma

Kadına yönelik şiddet her geçen gün artan bir olgu olmakla birlikte 21.yy da aile yapısındaki değişimler, teknolojik gelişmenin insanlığa sunduğu medyanın olumsuz gücü ile birlikte gündemi fazlası ile meşgul etmektedir. Buna karşılık Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı sorun olarak ele aldığı “Kadına Yönelik Şiddeti” önlemeye ve azaltmaya dair 2021-2025 yıllarını kapsayan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı’nı yayınlamıştır. Bu Eylem Planı’nda şiddetle mücadelede doğrudan hizmet sunmayan kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği içerisinde çalışmalar yürütülmesi yer almaktadır.

Bu çalışmada iki aşamalı araştırma yapılmıştır. Birinci aşamada, İstanbul Medya Takip Merkezi’nden elde edilen 2021 yılında ulusal televizyon kanallarında yer alan kadına yönelik şiddet haberleri; haberin yayınlandığı kanal, haberin konusu, haberin süresi ve haberin yayın saati bakımından analizi yapılmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasında ise 39 sosyal bilgiler öğretmenine ulusal televizyon kanallarında yayınlanan kadına yönelik şiddet konulu bir anket uygulanmıştır. Anket uygulanırken sosyal bilgiler öğretmenlerinin ulusal televizyon kanallarında yayınlanan kadına yönelik şiddet haberlerine dair görüşleri alınmış ve sosyal bilgiler dersine kullanım durumları incelenmiştir.

Araştırma sonucunda ulusal televizyon kanallarında yayınlanan kadına yönelik şiddet haberlerinin yayınlandığı kanal bazlı dağılımı incelendiğinde 2021 yılı içerisinde TV100(554) haberle en fazla yayın yapan kanal olurken TV 8 (16) haber yapan kanal olmuştur. Mart (2292), Kasım (933) ve Aralık (548) ayları en fazla haberin yapıldığı aylar olmuştur. Yıl içerisinde özellikle Mart ve Kasım ayında haber sayılarında ciddi bir artış olduğu gözlenmektedir. Bu artışın kasım ayında yer bulan “25 Kasım Uluslararası Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü” ve mart ayında “8 Mart Kadınlar Günü”nden kaynaklı olduğu söylenebilir. Diğer yandan haber sayıları yaz mevsiminde ciddi miktarda azalmıştır. Mevsimsel değişiklikler, haberlerde öncelikli konu olarak kadına yönelik şiddetin olmadığını göstermektedir. Okulların kapanması ve tatil dönemine

girilmesi ile birlikte şiddet vakalarında bir düşüş olması ve dolayısı ile haber sayılarında bir düşüş olduğunu söylemek mümkündür.

Ulusal televizyon kanallarında yer alan kadına yönelik şiddet haberleri yayın süreleri temelinde incelenmiştir. Haberin yayınlandığı süre, kadına yönelik şiddet konusunda ulusal televizyon kanallarından haber takip eden insanlar açısından ne kadar gündem oluşturduğu bilgisini bize sunmaktadır. Yayınlanan haberlerin süreleri incelendiğinde 0-7 dakika arasında yayınlanan haber sayısı 4999, 7 dakika ve üzeri yayınlanan haber sayısı ise 2131'dir. Kısa süreli (0-7 dk.) yayınlanan haberlerin genellikle Haber Programları içerisinde yer aldığı, uzun süreli (7 dk.+) yayınlanan haberlerin ise Tartışma Programları olduğu görülmüştür.

Ulusal televizyon kanallarında yer alan kadına yönelik şiddet haberlerinin yayınlandığı program türlerinde 7170 kadına yönelik şiddet haberinden 3228 haber Gündüz Kuşağı'nda kalan 2722 haber ise akşam ve gece kuşağında yayınlanmıştır. Yayınlanan kadına yönelik şiddet haberlerinin en fazla Gündüz Kuşağı'nda yer alması ev hanımları ve çocuklar için önem arz etmektedir. Olumsuz, temiz içerikle sunulmayan her haberin hedefinde kadınlar ve çocuklar bulunmaktadır.

Ulusal televizyon kanallarında yer alan kadına yönelik şiddet haberlerinin türleri 30 temel başlık altında toplanmıştır. Kadına yönelik şiddet türleri, kadın cinayetleri 1599 haber yapılmış; kadına yönelik şiddet konusunda farkındalık ve kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda 1124 haber yapılmıştır. Uygulama (KADES, Alo 183) başlığı altında yapılan 119 haber, İçişleri Bakanlığı'na ait olan Kadın Acil Destek İhbar Sistemi ve Aile Bakanlığı çağrı merkezlerinden biri olan ALO 183 Şiddetle Mücadele Hattı'nın tanıtımının yeterli olmadığını göstermektedir. Farkındalık oluşturma amacı ile yapılan haberler arasında Kitap (1), Sinema/Film/Belgesel/Tiyatro (4) türünde yıl içerisinde 5 haber yapılmıştır.

Haber türlerine genel olarak bakıldığında olumsuz bir tablo görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. Kadına yönelik şiddetle mücadele yöntemleri arasında her ne kadar yasal düzenlemeler, çok farklı farkındalık çalışmaları yer almış olsa da; başarılı kadın rol model ve örnek aileleri konu edinen haberlerin yapılmaması, haber sayısı ve süresinin bu yayınlarda artış göstermemesi belirgin bir eksikliklerdir.

Bu süreç, katılımcıların perspektiflerini ve deneyimlerini derinlemesine anlamamıza olanak sağlamıştır. Kadına yönelik şiddet haberlerinin sosyal bilgiler dersi öğretmenlerinin ulusal televizyon kanallarında yayınlanan kadına yönelik şiddet haberlerine ilişkin öğretmen değerlendirmelerine ilişkin bulgular incelendiğinde ise,

öğretmenlerin çoğunluğu 30-49 yaş arasında olduğu, cinsiyet dağılımının çoğunlukla erkek öğretmenlerden oluştuğu, mesleki deneyim açısından, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun orta düzeyde deneyime sahip oldukları görülmüştür. Öğretmenlerin, günlük TV izleme alışkanlıkları incelendiğinde ise çoğunun günde 1-3 saat TV izlediği ve genellikle belgesel ve haber programlarını tercih ettikleri belirlenmiştir. TV yayınlarının ders materyali olarak kullanımı konusunda çeşitlilik görülürken, öğretmenlerin büyük çoğunluğu interneti tercih etmektedir. Öğretmenlerin TV yayınlarının öğrenci öğrenmelerine etkisi konusundaki görüşleri olumlu-olumsuz olarak çeşitlilik göstermektedir. Etkili olmadığını düşünen öğretmen sayısı çoğunluktadır.

Ulusal televizyon kanallarında yayınlanan kadına yönelik şiddet haberlerinin sosyal bilgiler dersindeki sosyal bilgiler dersi kazanımları arasındaki değerlendirmelerine ilişkin bulgulara göre öğretmenlerin, ulusal televizyon kanallarında yayınlanan kadına yönelik şiddet haberlerini sosyal bilgiler dersi kazanımlarıyla ilişkilendirmekte çeşitli yaklaşımlar sergiledikleri görülmektedir. Ulusal televizyon kanallarında yayınlanan kadına yönelik şiddet haberlerinin sosyal bilgiler dersi öğretim programındaki kavram ve değer ilişkisine yönelik (f=8) değerle ve (f=11) kavramla ilişkilendirmede bulundukları görülmektedir. Öğretmenler bu haberleri, öğrencilere insan hakları, kadın hakları, medeni kanun, Türk töresi, medeni kanun gibi temel vatandaşlık konularını öğretmek için değerli bir kaynak olarak kullanmaktadır. Ulusal televizyon kanallarında yer alan kadına yönelik şiddet haberlerinin, öğrencilerin medya okuryazarlığı ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olduğunu düşünülmektedir. Ancak öğretmenlerin bir kısmı, bu tür haberlerin dersin asıl amaçlarıyla doğrudan ilişkisi olmadığını düşünmekte ve ders içeriğini daha fazla dikkat çeken içeriklerle desteklemeyi tercih etmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi kazanımlarını gerçekleştirirken yayınlanan kadına yönelik şiddet haberlerini kullanma konusundaki düşüncelerine ilişkin bulgular incelendiğinde, öğretmenlerin bir kısmının bu tür haberleri ders materyali olarak kullanmanın öğrencilerin eleştirel düşünme yetilerini geliştirmeye ve toplumsal duyarlılıklarını artırmaya yardımcı olabileceğine inandıklarını göstermektedir. Öte yandan, bir grup öğretmen, bu tür materyallerin öğrenciler üzerinde olumsuz psikolojik etkilere yol açabileceği endişesiyle kullanmamayı tercih etmektedir. Ayrıca, bazı öğretmenler ise şartlı ve nadiren kullanımı desteklemekte, konunun hassasiyetini göz önünde bulundurarak öğrenci ihtiyaçlarını dikkate almaktadırlar.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ulusal televizyon kanallarında yayınlanacak kadına yönelik şiddet haberleri hakkındaki değerlendirmeleri incelendiğinde, öğretmenlerin görüşlerinde çeşitlilik olduğu görülmektedir. Buna göre öğretmenler haber içeriğine yönelik olarak; içerik açısından özendirici, şiddeti artıran, taraflı ve teşvik edici gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşılık ulusal televizyon kanallarında yer alan şiddet haberleri hakkında fikri olmayan ve izlemeyen öğretmenlerin varlığı; fikri olmayan öğretmenlerin, “duyarsız kalma” durumlarından yahut izlemeyen öğretmenlerin ise “şiddet görüntülerine maruz kalmama” isteğinden kaynaklandığı düşünülebilir. Ayrıca, haberlerin prime time’da yayınlanmasının çocuklar üzerinde olumsuz etkileri olabileceği belirtilmiştir. Sürenin fazla uzun olduğunu, bu tür haberlerin içeriğinin ve yayın saatlerinin daha dikkatli düzenlenmesi gerekliliği sonucu ortaya çıkmıştır.

Öğretmenler, kadına yönelik şiddetin medyada derinlemesine incelenmesi ve normalleştirilmemesi gerektiğini vurgulamaktadırlar. Haberlerin yayın saatlerinin ise genellikle günün ilerleyen saatlerinde olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu öneriler, medyanın kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği konularında nasıl bir rol oynayabileceği üzerine önemli düşünceler içermektedir.

Katılımcıların önerileri, kadına yönelik şiddet haberlerinin sadece haber niteliği taşıyan olayları raporlamaktan ziyade, toplumsal farkındalık ve bilinç düzeyini artırma amacı taşıması gerektiğini göstermektedir. Haber içerikleri, kadınların başarılarını ve sosyal rollerini vurgulamalı; insan hakları temelinde kadın hakları ve eşitlik temaları işlenmesinin yerinde olacağı kanısına varılmıştır. Yine aile bütünlüğüne dikkat çekilmiş, aile olmanın önemi vurgulanmıştır. Yayın süresi ve saatleri ise geniş bir izleyici kitlesine ulaşmayı hedeflemelidir. Özellikle akşam saatlerinde yayınlanması, hem erkek hem de kadın izleyicilere ulaşarak toplumsal bilinç oluşturma açısından önemli olabilir. Olumlu örneklerin vurgulanması ve şiddet haberlerinin normalleştirilmemesi gerektiği de vurgulanmıştır.

Öğretmenler, kadına yönelik şiddetin medyada derinlemesine incelenmesi ve normalleştirilmemesi gerektiğini vurgulamaktadırlar. Olumsuz, şiddet içeren haberlerin yayın saatlerinin ise genellikle günün ilerleyen saatlerinde olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu öneriler, medyanın kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği konularında nasıl bir rol oynayabileceği üzerine önemli saptamalar içermektedir.

Demircioğlu ve Atik (2016), televizyon haberlerinde kadın cinayetlerinin eril söylemi yeniden inşa eden bir araç olarak kullanıldığını belirtmektedir. Bu bulgu, medyanın toplumsal yaşamdaki egemen söylemleri yeniden şekillendirdiğini ve bu söylemlerin şiddeti normalleştirici bir etki yarattığını göstermektedir. Benzer şekilde, Boztepe (2017) de televizyon kanallarının şiddeti dramatik bir şekilde sunarak magazinleştirdiğini, bu durumun kadınları mağdur konumuna soktuğunu ve şiddeti meşrulaştırdığını vurgulamaktadır. Medyanın toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ve kadına yönelik şiddeti pekiştirici bir rol oynadığını göstermektedir.

Cıngı ve Cıngı (2022) ve Tur (2022), medyanın kadın cinayetlerini haberleştirirken kullandığı dil ve görsellerin şiddeti normalleştirme riskine dikkat çekmiştir. Bu haberlerin sıklığı, şiddetin sıradanlaşmasına neden olabilirken, kadınların bedenleri üzerinden yapılan haberler de toplumsal cinsiyet eşitsizliğini pekiştirmektedir. Kadına yönelik şiddetin medya tarafından nasıl temsil edildiğini ve bu temsillerin toplumsal etkileri, Aslan ve Kırışkan (2022) tarafından yapılan çalışmada, kadın cinayetleri medyanın şiddet detaylarına odaklanan bir öykü anlatımıyla aktarıldığı ve bu tür haberlerin şiddeti meşrulaştırıcı bir işlev gördüğü tespit edilmiştir. Aynı şekilde, Gürses (2017), medyanın kadına yönelik şiddeti sıradanlaştırarak ataerkil söylemleri pekiştirdiğini vurgulamaktadır. Medyanın şiddet haberlerinde kullandığı dil ve sansasyonel başlıklar, toplumda şiddetin normalleşmesine yol açarken, mağdurların ticari nesnelere dönüştürüldüğü bir süreç ortaya çıkmaktadır. Pandemi döneminde de kadına yönelik şiddetin arttığı ve medya haberlerinde şiddetin daha da dramatik biçimlerde yansıtıldığı görülmektedir.

Şahin, Çakmak ve Erdem (2021) pandeminin, kadına yönelik şiddet üzerinde bir artışa neden olduğunu, ancak aynı zamanda medyada şiddet faillerine yönelik tutukluluk oranlarının da arttığına dikkat çekmektedir. Medyada bu tür haberlerin sıklıkla yer alması, kadın cinayetlerinin bir toplumsal gerçeklik olarak algılanmasının ötesinde, şiddetin yeniden üretilmesine katkıda bulunmaktadır.

Sarioğlu ve Özgen (2019), medyada yer alan kadına yönelik şiddet haberlerinde sansasyonel başlıkların ve ifadelerin hâkim olduğunu belirtmektedir. Bu tür haberlerin toplumsal farkındalık yaratmada yetersiz kaldığını göstermektedir. Bu bulgular, medya kuruluşlarının şiddeti sadece bir adli vaka olarak ele aldığını, toplumsal boyutları göz ardı ettiğini göstermektedir.

Yapılan bu çalışmalar medyanın haber yaparken kullandığı dil ile şiddeti normalleştirdiği, kadına yönelik şiddeti pekiştirdiği, şiddetin artmasına ve yeniden

üretilmesine sebep olduğunu, farkındalık oluşturmada yetersiz kaldığını ortaya koymuştur. Bu yönü ilgili bu bulgular bu çalışmada ulaşılan bulguları desteklemekte, öğretmen görüşlerinin büyük çoğunluğu ile örtüşmektedir.

Ayrıca aksi yönde, Kabapınar ve Topcubaşı (2019), gazete haberlerinin derslerde kullanılarak öğrencilerin toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki farkındalıklarını artırabileceğini belirtmiştir. Aynı çalışmada öğretmenlerin bu kaynakları nadiren kullandığını belirtmiştir. Öğretmenlerin gazete haberlerini derste kullanma durumları, bu çalışmada ulaşılan öğretmenlerin kadına yönelik şiddet haberlerini derste kaynak olarak nadiren kullanma durumları ile benzerlik göstermektedir.

Kadına yönelik şiddet, hem ulusal hem de uluslararası düzeyde önemli bir toplumsal sorun olmaya devam etmektedir. Araştırmamızın bulguları, sosyal bilgiler öğretmenlerinin kadına yönelik şiddet haberlerine ilişkin görüşlerinde çeşitlilik olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin bir kısmı, bu haberleri derslerinde kullanarak öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeyi ve toplumsal duyarlılık kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu bulgu, medya okuryazarlığı ve eleştirel düşünme becerileri geliştirme konusunda medyanın eğitici bir rol üstlenebileceğini savunan çalışmaları desteklemektedir (Williams, Seed ve Mwau, 1994).

Diğer yandan, öğretmenlerin bir kısmı, bu tür haberlerin öğrenciler üzerinde olumsuz psikolojik etkilere yol açabileceği endişesiyle kullanmamayı tercih etmektedir. Bu endişe, literatürdeki benzer bulgularla örtüşmektedir; şiddet içeren haberlerin genç bireylerde travmatik etkiler yaratabileceği ve bu tür içeriklerin dikkatli bir şekilde ele alınması gerektiği vurgulanmaktadır (Saylan, 2014).

Araştırma sonucunda aynı zamanda öğretmenlerin cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık düzeylerinin farklılık gösterdiği ortaya koyulmuştur. Kadın öğretmenlerin daha eşitlikçi bir tutum sergilediği ve kadına yönelik şiddet konusundaki duyarlılıklarının erkeklere göre daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Bu bulgu, Sis-Çelik ve arkadaşlarının (2013) çalışmasıyla paralellik göstermekte ve toplumsal cinsiyet farkındalığının cinsiyete göre değişkenlik gösterdiğini ortaya koyan literatürü desteklemektedir.

5.2.Öneriler

Medya'ya İlişkin Öneriler:

- Kadına yönelik şiddet haberleri sansasyonel sunulmamalı, şiddeti meşrulaştırıcı dil kullanılmamalıdır.
- Kadınların başarıları ve pozitif rol modelleri haberlerde vurgulanmalıdır.
- Şiddet haberleri, çocuklar ve gençler için uygun saatlerde yayınlanmalıdır.
- Medya, kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda bilinçlendirme kampanyaları düzenlemelidir.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na Öneriler

- Kadına yönelik şiddetin önlenmesi için medyada bilgilendirme kampanyaları düzenlenmeli, hukuki ve psikolojik destek hizmetleri tanıtılmalıdır.

Öğretim Programı ve Ders Kitapları Geliştirme Sürecine İlişkin Öneriler

- Sosyal bilgiler dersi öğretim programında kadına yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitliği konularına daha fazla yer verilmelidir.
- Ders kitaplarında bu konular daha çok işlenmeli, öğrencilerin bilinçlenmesi sağlanmalıdır.

Araştırmacılara Öneriler

- Kadına yönelik şiddetin medyadaki temsili ve toplumsal etkileri üzerine daha fazla araştırma yapılabilir.
- Şiddetin önlenmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliği için medya temsillerinin etkileri incelenebilir.

Öğretmenlere Öneriler

- Kadına yönelik şiddet haberleri dikkatli ve duyarlı bir şekilde ele alınmalı, öğrencilerin psikolojik durumları gözetilmelidir.
- Medya okuryazarlığı ve eleştirel düşünme becerilerine ağırlık verilmelidir.
- Kadına yönelik şiddet toplumsal bir sorun olarak derslerde ele alınmalıdır.

KAYNAKÇA

- Açikel, S. (2009). *Kadına yönelik şiddetle mücadelede kadın sığınma evi önlemi: Türkiye örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ahmetbeyoğlu, A. (2001). *Avrupa Hun İmparatorluğu*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2024). 02 12, 2023 tarihinde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Web Sitesi: <https://aile.gov.tr/ksgm/ulusal-eylem-planlari/kadinin-guclenmesi-strateji-belgesi-ve-eylem-plani-2018-2023> adresinden erişilmiştir.
- Akarsu, S. (2015). *İlkokul (1-4) ve ortaokul (5-8) müzik ders kitaplarında yer alan şarkıların değerler bakımından incelenmesi ve değerler eğitime ilişkin öğrenci algıları*.Yayınlanmamış Doktora Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Akıncı Çötök, N. (2015), Toplumsal Cinsiyet Rolü Dâhilinde Kadına Şiddet Olgusuna Karşı Kadın Algısı, *International Journal of SocialSciencesandEducation Research*,1(3), 778-790.
- Akkaş, İ. ve Uyanık, Z. (2016). Kadına yönelik şiddet. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 6 (1), 32-42.
- Akmeşe, Z., ve Deniz, K. (2015). Kadına yönelik cinsiyetçi söylemin internet haber portallarında yer alma biçimleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 311-326.
- Alkan, E. Ö. (2018). Aile parçalanmasının çocuğun okul başarısına etkisi: Trabzon örneği. *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*,4(5), 167-225.
- Altınay, A. G. ve Arat, Y. (2007). *Türkiye’de kadına yönelik şiddet*. İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Altınörs A. (2002), *Dil felsefesine giriş*. İstanbul: İnkılap Yayıncılık.

- Altıparmak, İ. B. (2019). Kadına yönelik aile içi şiddetin boyutları: Ankara örneği. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 55-76. <https://doi.org/10.18026/cbayarsos.544775>
- Altun, A. (2011). Unesco'nun medya okuryazarlığı eğitimi faaliyetlerine toplu bir bakış. *Millî Eğitim*, 191, Yaz, 86-107.
- Altun, A., Gencel Bek, M., ve Esen Altun, E. (2007). Televizyon dizilerinin kadına yönelik şiddet temsillerinde ataerkil rejimin ideolojisi. *İletişim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 9-61.
- Altun, A.ve Bek, M. G. (2013). Haberlerde aile içi şiddetin temsili. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 1(13), 1-34.
- Aral, N., Ceylan, R., ve Bıçakçı, M. Y. (2011). Çocukların televizyon seyretme alışkanlıklarının yaş ve cinsiyete göre incelenmesi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 489-498.
- Aslan, A.,veKırışkan, I. (2022). Türkiye’de kadın cinayeti haberlerinin içerik analizi (2008-2021). *International Journal of SocialInquiry*, 15(1), 85-104. <https://doi.org/10.37093/ijsi.1034519>
- Atman, Ü. C. (2003). Kadına yönelik şiddet; cinsel taciz/ırza geçme. *Sted Dergisi*, 12(9), 333-335.
- Avcı S. (2020). *Kadına yönelik aile içi şiddete genel bakış*. İstanbul: Hiper.
- Aydemir L., Demircioğlu E. (2017), Trabzon ili Ortahisar İlçesi’nde yerli halkın şiddet algısı ve yaşanan şiddet gerçekliğine ilişkin sosyolojik bir araştırma. *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, 22, 139- 160.
- Aydeniz, H. (2011). Medya ahlakı literatürü arasında bir gezinti. *İş Ahlakı Dergisi*, 4(2), 153-178.
- Aydın, M. Z. ve Akyol Gürlü, Ş. (2014). *Okulda değerler eğitimi*. Ankara: Nobel Akademik.
- Aydoğmuş, S., Aydoğmuş, M. A., ve Bozkurt, Z. A. (2022). “Zootropolis” animasyon filminin on kök değer açısından incelenmesi. *Rumeli Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 22(2), 1-21.

- Ayman, Z. ve Şenol, N. (2015), *Kadına yönelik şiddetle mücadele el kitabı*. İstanbul: ECORYS.
- Aziz, A. (2016). *İletişime giriş*. İstanbul: Hiperlink.
- Aziz, A., Köker, E., Altun, A., Gencel, M., ve Küçük, N. T. (1994). *Medya, Şiddet ve Kadın: 1993 Yılında*. İstanbul: KSSGM.
- Barr, R., Barth, J. L. ve Shermis, S. (2013). *Sosyal bilgilerin doğası*. Ankara: Pegem.
- Barrett, O. ve Braham, P. (1995). *Media, Knowledge and Power*. Routledge.
- Baş, T. ve Akturan, U., (2008). *Nitel araştırma yöntemleri: Nvivo7.0 ile nitel veri Analizi*. İstanbul: Seçkin.
- Baştav, Ş. (2005). *Makaleler*. Haz. E. Semih Yalçın. Ankara: Berikan Yayınevi.
- Bayburt, B., ve Duman, D. (2017). Türkiye’de ortaokul 5-6-7. sınıf sosyal bilgiler dersi müfredatında kadın hakları eğitimi. *Belgi Dergisi*, 2 (14), 592-607
- Bayırlı, H. (2018). *Hayat bilgisi dersi bağlamında değerler eğitimi: aile birliğine önem verme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Bilgin, N. (2003). *Sosyal psikoloji sözlüğü; kavramlar, yaklaşımlar*. İstanbul: Bağlam.
- Boyacıoğlu İ. (2016), Düünden bugüne Türkiye’de kadına yönelik şiddet ve ulusal kadın çalışmaları: psikolojik araştırmalara davet. *Türk Psikoloji Yazıları*, 19(Special Issue), 126-145.
- Boztepe, V. (2017). Televizyon haberlerinde kadınlara yönelik şiddetin temsili: Özgecan Aslan cinayeti üzerinden bir inceleme. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 17(I), 39-66.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (4. baskı). Ankara: Pegem A Akademi.
- Childs, H. (1940). *An introduction to public opinion*. Wiley And Sons
- Cıngı, Y., ve Cıngı, M. (2022). Medyada yer alan kadına yönelik şiddet ve kadın cinayeti haberlerine toplumun tepkisi üzerine nitel bir araştırma. *Erciyes Akademi*, 36(4), 1813-1840.

- Curran, J., (1997). *Medya ve demokrasi: yeniden değer biçme, medya kültür siyaset.*(Der. Süleyman İrvan). İstanbul: Ark .
- Cüceloğlu D. (1999), *İnsan ve davranışı*. İstanbul: Remzi.
- Çakmak M.N. ve Çelik V.O. (2016). Futbolda şiddet ve erkeklik: nefer taraftar grubu örneği. *Sosyoloji Konferansları*, 54(2), 299-331
- Çalışkan, H. ve Çevik, E. İ. (2018). Kadına Yönelik Şiddetin Belirleyicileri: Türkiye Örneği, *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14),218-233.
- Çandarlıoğlu, G. (1968).Türk Toplumunda Kadın. *Hayat Tarih Mecmuası*, 46, Mayıs, İstanbul.
- Çelenk, S. (2010). Kadınların medyada temsili ve etik sorunlar, Bülent Çaplı ve Hakan Tuncel (Edt.) *Televizyon Haberciliğinde Etikinde* (ss. 229- 238), Ankara: Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Çengelci, T. (2010). *İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde değerler eğitiminin gerçekleştirilmesine ilişkin bir durum çalışması*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Demircioğlu, Z.,& Atik, A. (2016).Televizyon haberleri yoluyla erkek egemen söylemin yeniden inşası: kadın cinayeti haberleri örneği. *Atatürk İletişim Dergisi*(11), 125-138.
- Demirel, E. (2010). *Sosyal bilgiler ders kitaplarında cinsiyet ayrımcılığı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Dere, İ., Kızılay, N. ve Alkaya, S. (2017). ‘İyi vatandaş’ kavramı, ailede ve okulda ‘iyi vatandaşlık’ eğitimi hakkında velilerin görüşleri ve algıları. *International Journal Of EurasiaSocialSciences*, 8(30), 1974-1993.
- Devellioğlu, F. (2006). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*. Aydın Kitabevi
- Doğan, İ. (2012). *Sosyoloji kavramlar ve sorunlar*. Ankara: Pegem.
- Doğanay, A. (2008). Çağdaş sosyal bilgiler anlayışı ışığında yeni sosyal bilgiler programının değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), 77-96.

- Doğrucan A. (Nisan 2017). *Reklamlarda kullanılan kadın imgesinin Türk düşünce geleneği bağlamında değerlendirilmesi*. IV. Uluslararası Türk Dünyası Araştırmaları Sempozyum Kitabı, Niğde, 26-28 Nisan 2017, 4, 151-160
- Doğrucan, A. ve Yıldırım, Z. (2020), Kadına yönelik aile içi şiddet üzerine bir inceleme. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 122-138.
DOI: 10.31765/karen.438376
- Dorer, J. (2006). İnternette cinsiyet: Yeni iletişim teknolojileri ile birlikte cinsiyet ayrımına ilişkin araştırmalara bakış. D.İmançer (Ed.), *Medya ve Kadın* içinde(ss. 199-212). İstanbul: Ebabil.
- Dursun, Ç. (2010). Kadınlara yönelik şiddet karşısında haber etiği. *Fe Dergi*, 2(1), 19-32.
- Dursun, Y. (2011), Şiddetin İzini Sürmek: Şiddet Nedir?, *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 12, 1-18
- Duyan, V. ve Gelbal, S. (2008). Barnett çocuk sevme ölçeğini Türkçe'ye uyarlama. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 33(148), 40-48.
- Ediz, A. ve Altan, Ş. (2017), Türkiye'de kadına yönelik şiddet üzerine bir alan araştırması. *Türkiye Barolar Birliği Araştırması*, 397-410.
- Efe Ş. Y., ve Ayaz S. (2010), Kadına yönelik aile içi şiddet ve kadınların aile içi şiddete bakışı. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11, 23-29.
- Ekici, G. ve Duran, V. (Aralık 2018). Öğretmen adaylarının “kadına şiddet” kavramına yükledikleri duygusal semantik değerlerin analizi. Uluslararası Kadın Kongresi: SosyoHukuki Perspektifte Kadının Yeri, 5-9 Aralık, Samsun.
- Erdoğan, İ. ve Alemdar, K. (2002). *Öteki kuram*. İstanbul: Erk.
- Erkal M. E., Baloğlu B., ve Baloğlu F. (1997), *Ansiklopedik sosyoloji sözlüğü*, İstanbul: Der Yayınları.
- Erseçen, D. ve Tosun, Z. (2015). *Kadın dayanışma merkezi el kitabı*. İstanbul: Buluş.
- Fırat H. (2016). Safahat'ta içki-kumar çıkmazındaki erkeklerin kadına bakışı ve Akif'in çözüm önerisi: eğitim. *SUTAD*, 40, 221-231.
- Fromm, E. (1998). *Cinsellik ve cinsel sapmalar*. İstanbul: Arıtan.

- Genç Y., Altıparmak İ. B.ve Ustabası Gündüz D. (2019). Kadına yönelik şiddetin erkekler tarafından değerlendirilmesi: Sakarya örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2), 391- 408
- Geriş, M. (2022). *Sosyal bilgiler derslerinde toplumsal cinsiyet eşitsizliği konularına yönelik farkındalık geliştirme: kadına yönelik şiddet ve cinsiyet ayrımcılığı örnekleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Sinop.
- Gezgin, S. (2012). Medyanın Toplumsal İşlevi ve Kamuoyu Oluşumu. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*,1(12), 11-20.
<https://doi.org/10.17064/iüifhd.61725>
- Gökalp, Z. (1970).*Türkçülüğün Esasları*. Haz. Mehmet Kaplan. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Gökçe, S. (2022). *Öğretmenlerin flört şiddeti ve toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarının incelenmesi*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.
- Gömeç, S. (1997). Kağan ve Katun. *Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Araştırmaları Dergisi*, 18(29), 81-90.
- Gömlüksiz, M. N. ve Akyıldız, S. (2012). Vatandaşlık ve demokrasi eğitimi dersi öğretim programının uygulamadaki etkililiğinin değerlendirilmesi. *Milli Eğitim*, 41(196), 69-92.
- Görmez, E. (2018). Güncellenen sosyal bilgiler programının politik okuryazarlık becerisi bakımından yeterliliği. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(STEMES'18), 109-114.
- Guiraud P. (2016), Göstergebilim. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları
- Güdekli, A. (2016). *Küresel erkek(lik) ve medya*. Ankara: LiteratürkAcademia.
- Güleç H., Topaloğlu M., Ünsal D. ve Altıntaş M. (2012). Bir kısır döngü olarak şiddet. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(1), 112-137.
- Gür, G. (2023). *Sınıf eğitimi ve okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının çocuk - medya ilişkisine dair görüşlerinin değerlendirilmesi*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans

- Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Gürkan, Ö. C., ve Coşar, F. (2009). Ekonomik şiddetin kadın yaşamındaki etkileri. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 124-129
- Gürses, F. (2017). Kadın cinayetlerinin haber söylemi: Münevver Karabulut ve Özgecan Aslan haberleri üzerine eleştirel bir değerlendirme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 72(3), 541-568. https://doi.org/10.1501/SBFder_0000002459
- Harcar, T., Çakır, Ö., Sürgevil, O.ve Budak, G. (2008), Kadına yönelik şiddet ve Türkiye’de kadına yönelik şiddetin durumu. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 2(4), 51-70.
- Hasdemir, A. T., ve Demirel, F. G. (2012). İletişim eğitimi ve medya okuryazarlığı: Türkiye’deki uygulama üzerine bir kesit. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 17, 176-191.
- Hosta, N. (2013). Basında kadına yönelik şiddet haberlerinin analizi: hürriyet, sabah ve posta gazeteleri örneği (2005-2008). *International Journal of Human Sciences*, 6(2), 1829-1850
- İlkkaracan, P.,Gülçür, L., ve Arın, C., (1996).*Aile içinde kadına karşı şiddet”, sıcak yuva masalı aile içi şiddet ve cinsel taciz*.İstanbul: Metis.
- İnal, A. (1994). Haber metinlerine eleştirel bir bakış: temel sorunlar ve örnek çalışmalar. *Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yıllık*, 135-163.
- İnal, A. (2005). Medyanın “Etkisi” Sorunsalına Başka Bir Bakış. Sevdâ Alankuş (Drl.), *Medya ve toplum* içinde (s.65-80). İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- İnal, A. (2013). Tarihsel Gelişimi İçinden Gazetecilik Etiğini Yeniden Düşünmek. Bülent Çaplı (Edt.). *Televizyon Haberciliğinde Etik* içinde. (ss. 27-44), Ankara: İLEF Yayınları.
- İnal, K. (2016).*Eleştirel medya okuryazarlığı*.İstanbul: Ütopya yayınevi.
- İnan, S. (2014). Sosyal bilgiler eğitimi: Nedir, ne zaman ve neden? Süleyman İnan (Ed.), *Öğretmenler ve öğretmen adayları için sosyal bilgiler eğitimine giriş (Kavramlar, Yaklaşımlar, etkinlikler)* içinde (s. 1-21). Ankara: Anı Yayıncılık.

- İnceoğlu, Y., ve Kar, A. (2010). *Dişilik, güzellik ve şiddet sarmalında kadın ve bedeni*. İstanbul: Ayrıntı yayınları.
- İpek, S. (2020). *Dijital flört şiddeti*. İstanbul: Kitapyurdu.
- İrvan, S. (1997). *Medya, kültür, siyaset*. İstanbul: Bilim ve Sanat.
- Kabapınar, Y., ve Topçubaşı, T. (2019). Sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi ve sosyal bilgiler dersi öğrenme ortamlarında gazete haberlerini kullanma(ma)sı: güncelin sınıfta varolma çabası. *International Journal Of Eurasian Education And Culture*, 4(6), 20-37.
- Kafadar H., ve Sehlikoğlu K. (2019), Bir tıp fakültesi öğrencilerinin kadına yönelik şiddet konusundaki görüş ve tutumları belirlenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(32), 641-664
- Kafesoğlu, İ. (2007). *Türk millî kültürü*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Kandemirci, D. ve Kağnıcı, D. Y. (2014). Kadına yönelik aile içi şiddetle baş etme. *Türk Psikoloji Yazıları Dergisi*, 17 (33), 1-12.
- Kaplan, K. (2017). *Medya okuryazarlığı dersinin Türkçe öğretimiyle birleştirilmesi sürecinde medya okuryazarlığı dersi öğretmenlerinde bulunması gereken yeterlilikler*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karaboğa, M. T. (2020). Sosyal bilgiler ders kitaplarında cinsiyet rolleri. *OPUS– Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(10. Yıl Özel Sayısı), 4847-4881.
- Karaca, M. (2007). Aileyi tehdit eden yeni bir tehlike: sanal ilişkiler. *HumanitiesSciences*, 2 (3), 131- 143.
- Karal, D., ve Aydemir, E. (2012). *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*. Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Sosyal Araştırmalar Merkezi.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel araştırma yöntemi* (9. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, A. R., (1999). Medya, toplum, siyaset. Kemal Alemdar (Edt.), *Medya Gücü ve Demokratik Kurumlar* içinde (ss. 99-113). İstanbul: Afa Yayınları.

- Kejanlıoğlu, D. B. (2006). Türkiye’de medyanın dönüşümü ve medya okuryazarlığı zemini. N. Türkoğlu (Ed.), *Medya Okuryazarlığı* içinde (ss. 171-175). İstanbul: Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi.
- Keleşoğlu, S. (2017). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kadına yönelik şiddet tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Keskin, Y. (2002). *Türkiye’de II. Meşrutiyet’ten günümüze kadar uygulanmış olan sosyal bilgiler öğretim programlarının analizi ve karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Keskin, Y. (2008). *Türkiye’de sosyal bilgiler öğretim programlarında değerler eğitimi: tarihsel gelişim, 1998 ve 2004 programlarının etkililiğinin araştırılması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kılcan, B., (2016). Öğretmen adaylarının değerlerin kazandırılmasına yönelik görüşleri ile değerler eğitime ilişkin algılarında değerler eğitimi dersinin rolü. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 9(4), 605-618.
- Köknel, Ö. (1996). *Bireysel ve toplumsal şiddet*. İstanbul: Altın Kitaplar.
- Köse A. (Ekim 2010). *Türk Basınında Kadın: 2010 Türkiye’sinde Sosyal Haklar Açısından Kadın Temsili*. 3. Sosyal Haklar Uluslararası Sempozyumu; 19-21 Ekim 2011, Kocaeli.
- Köylü, M. (2007). Küresel bağlamda değerler eğitime duyulan ihtiyaç. (Ed. R. Kaymakcan vd.), *Değerler ve Eğitimi* içinde (387-311). İstanbul: Dem Yayınları.
- Köylü, M. (2016). *Teoriden pratiğe değerler eğitimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Makal, A., ve Toksöz, G. (2015). *Geçmişten günümüze Türkiye’de kadın emeği*. İstanbul: İmge.
- Malatyalı - Şahin, E. (2023). *Televizyonda kadına yönelik şiddet haberlerinin alımlanması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- MEB. (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı*. Ankara: Pegem.

- Memişoğlu, S. ve Taşkın, S. (2019). Öğretmenlerin Adalet Kavramına İlişkin Metaforik Algıları. *International Journal of Social Sciences and Education Research* 5(2), 178- 201.
- Mora, N. (2005). Kitle iletişim araçlarında yeniden üretilen cinsiyetçilik ve toplumda yansıması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 2(1).
- Mora, N. (2008). Medya, toplum ve haber kaynağı olarak sembolik seçkinler. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5 (1), 1-25.
- Morgan T. C. (1989), *Psikolojiye giriş*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları
- Moroğlu, N. (2012). Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 Sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 357-380.
- Nemeth, G. (1982). *Attila ve Hunları*. Çev. Şerif Baştav. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları.
- Orkun, H. N. (1946). *Türk Tarihi I ve II*. Ankara: Akba Kitabevi.
- Oskay Ü. (2000), *19. yüzyıldan günümüze kitle iletişiminin kültürel işlevleri*. İstanbul: Der Yayınevi.
- Otmar, Ö. ve Erdem, A. (2019). Yalvaç Ural'ın çocuk edebiyatı eserlerinde hayvan sevgisi değeri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 10(37), 7-34.
- Özçağlayan, M. (2008). Gazetelerin gelişimi ve gazeteciliğin geleceği (yeni teknolojiler ve medya ekonomisi açısından genel bir değerlendirme. *Marmara İletişim Dergisi*, 13(13), 131-159.
- Özer, Ö. ve Saraçer Üçer, N. (2010). Güldünya tören örneğinde töre cinayetlerinin hürriyet ve sabah gazetelerinde ideolojik sunumu. Ö. Özer (ed.). *Medyada Şiddet Kültürü* içinde (s. 187-228). İstanbul: Literatürk.
- Özerkmen, N. (2012). Toplumsal bir olgu olarak şiddet. *Akademik Bakış Dergisi* 28, 1-19.
- Özerkmen, N. ve Gölbaş1, H. (2010). Toplumsal bir olgu olarak şiddet. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 8(15), 23-37.
- Özkazanç A. ve Yetiş E.Ö. (2016). Erkeklik Ve Kadına Şiddet Sorunu: Eleştirel Bir Literatür Değerlendirmesi. *Fe Dergi*, 8(2): 13-26

- Özmen, F. (1999). Etkili eğitimin gerçekleştirilmesinde duyuşsal alanın önemi - sevgi eğitimi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 193-198.
- Özonur, D. ve Özalpman, D. (2009). Türkiye’de medya okuryazarlığı projesi üzerine bir değerlendirme. *Marmara İletişim Dergisi*, 15, 195-212.
- Öztürk, C. (2015). Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinlerarası Bir Bakış. C. Öztürk (Edt.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi-Demokratik Vatandaşlık Eğitimi* (4. Baskı) içinde(ss. 1-31). Ankara: Pegem.
- Öztürk, F. veYeşilbursa, C. C. (2021).İdeal Vatandaşlık Hikâyesi: Farklı Devlet Üniversitelerinden Öğretmen Adaylarının Anlatı Sorgulaması. *Eğitim ve Bilim*, 46(207), 285-314.
- Öztürk, Ö. (2011). *Türkiye’de kadına yönelik şiddet*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Pekuslu, N. M. (2019). 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programına ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri (Isparta ili örneği).Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Polat, E. (2017). *Yoksulluk ve şiddet çıkmazında kadın*, Ankara: Kurgu Kültür Merkezi.
- Polat, L. (2012). *İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının genel amaçlarına ulaşma düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri (Elâzığ İli Örneği)*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Polat, O. (2016). Şiddet. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22 (1) , 15-34.
- Rao, S. (2014). Coveringrape in shameculture: studyingjournalismethics in india’snewtelevisionnewsmedia. *Journal of Mass Media Ethics: ExploringQuestions of Media Morality*, 29(3), 153-167.
- Resmî Gazete. (2012, Mart 20). Ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesine dair kanun (Kanun No. 6284). Resmî Gazete, Sayı 28239. <https://www.resmigazete.gov.tr/>
- Roux, J. P. (1989).*Ortaçağ Türk Kadını I*. Çev. Gönül YılmazErdem, Ankara: Ocak.

- Salar, R. (2011). *Reşat Nuri Güntekin'in romanlarının eğitim değerleri açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Salman, Ö. (2011). *Aile birliğinin korunmasında aile içi şiddetin önlenmesine yönelik kamusal politikalar*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Sancar, S. (2013). *Erkeklik: imkansız iktidar*. (3 b.).Ankara: Metis Yayınları.
- Sarıoğlu, E. B. ve Özgen, E. (2019). Basında kadına şiddeti olumlayan dil kullanımı (Bir internet haberciliği analizi). *Turkish Studies SocialSciences*, 14(3), 1053-1075. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.22537>
- Sarpdağ, M. (2011). Kadına Karşı Şiddet ve Polis, Uluslararası Alanda Yapılan Yasal Düzenlemeler. <http://www.cagipolisi.com.tr/76/48-49-50-51.htm> adresinden erişilmiştir.
- Savcı, K. (1973).*Cumhuriyetin 50. Yılında Kadın*. Ankara: Cihan Matbaası.
- Sayılan, F. (2014). *Toplumsal cinsiyet ve eğitim olanaklar ve sınırlar*. Ankara: Dipnot
- Scannell, P.(1992). “*CultureandPower: A Media*”, *CultureandSociety Reader*. Sage.
- Seçgin, F., ve Kurnaz, Ş. (2015). Sosyal Bilgiler Dersinde Toplumsal Cinsiyet Etkinliklerinin Öğrencilerin Algı ve Tutumlarına Etkisi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(5), 24-38.
- Sis-Çelik, A.,Pasinlioğlu, T., Tan, G. & Koyuncu, H. (2013). Üniversite öğrencilerinin cinsiyet eşitliği tutumlarının belirlenmesi, *F.N. Hem. Dergisi*, 21 (3), 181-186
- Smith-Crocco, M. (2001). The missing discourse about gender and sexuality in thesocialstudies. *Theory into Practice*, 40(1), 65-71.
- Soydan, E. ve Alpaslan, N. (2014). Medyanın Doğal Afetlerdeki İşlevi. *İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi*, (7), 53-64.
- Stein, R. (2005). *Media power: who is shapingyourpicture of theworld?*. Lincoln: Universe.
- Subaşı, D., ve Akın, P. (tarih yok). *Kadına Yönelik Şiddet;Nedenleri ve Sonuçları*.https://huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/kadina_yon_sidde_t.pdf adresinden erişilmiştir.

- Şahin, H., Çakmak, A., ve Erdem, Y. (2021).Pandeminin Kadına Yönelik Şiddet Üzerine Etkisinin Yazılı Basına Yansıyan Olgular Üzerinden İncelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(43).
- Şahiner, G. (2007). *Toplumsal cinsiyet ve kadına karşı şiddeti kadınların üreme sağlığına ilişkin hizmetlerden faydalanmasına etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Genel Kurmay Başkanlığı Gülhane Askeri Tıp Akademisi.
- Şemsettin S.(1987), *Kamus-ı Türki*. Ankara: Çağrı Yayınları.
- Şener, G. ve Abımk, N. (2021). *Türkiye’de dijital şiddet araştırması*. İstanbul: Toplum Bilgi ve İletişim Derneği.
- Şener, G., Çavuşoğlu, Ç. ve Irklı, H. İ. (2016). Medya ve Toplumsal Cinsiyet. F. Saygılıgil (hızl.). *Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları* içinde (s. 166-183). Ankara: Dipnot.
- Şentürk, Ş. (2015). *Kadına yönelik şiddetle mücadelede iletişim eğitim programının etkililiği*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Şimşir M. Çetiner A. (2021). Sosyal bilgilerde ideal vatandaşlık eğitimi üzerine kavramsal bir değerlendirme. *Medeniyet ve Toplum Dergisi*, 5(1), 35-47.
- Tanrıöver, H. U. (2007). Medyada Kadınların Temsil Biçimleri ve Kadın Hakları İhlalleri. S. Alankuş (ed.). *Kadın Odaklı Habercilik* (ss. 149-165). İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Tarhan, N. (2013). *Kadın psikolojisi*.İstanbul: Nesil Yayıncılık.
- Tarhan, Ö. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin siyaset okuryazarlık düzeyleri ve temel siyaset bilimine ilişkin görüşleri*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Taşdemir-Afşar, S. (2015). Türkiye’de Şiddetin “Kadın Yüzü”.Sosyoloji Konferansları, No: 52, s.715-753.
- TDK (2023). Türk dil kurumu sözlükleri. <https://sozluk.gov.tr>
- Tezcan, M.T., (1988). *Boş zamanlar sosyolojisi*. İstanbul: Doğan Yayınları.
- Thompson, J. B. (2008). *Medya ve modernite*. (S. Öztürk, Çev.) İstanbul: Kırmızı Yayınları.

- Toker, H., ve Altun, D. (2015). Toplumsal şiddetin aktarım yoluyla yeniden üretilmesi: Basının televizyonlaşması bağlamında Şefika Etik cinayeti. *Selçuk İletişim Dergisi*, 9(1), 115-140.
- Tokgöz, O. (2010). *Temel gazetecilik*. İstanbul: İmge Kitabevi.
- Topcan Ö. (2018), *Yahudilik, Hristiyanlık ve Hinduizm’de kadın*.İstanbul: Berikan Elektronik Basım.
- Topkaya, N. (2024). *Sosyal bilgiler programında yer alan değerler bağlamında okul öncesi öğrencilerinin gözünden çizgi filmler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Zonguldak.
- Tur, M. (2022). *Dijital ve basılı medyadaki kadına yönelik şiddet haberlerinin incelenmesi*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Giresun.
- Tüfekçioğlu, H. (1997).*İletişim sosyolojisine başlangıç*. İstanbul: Der Yayınevi.
- Türk, N., ve Nalçacı, A. (2011). İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler programında verilen değerleri edinme düzeyleri (Erzincan örneği). *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*,13(2), 39-56.
- Uluocak Ş.,Gökulu G., Bilir O., Karacık N. E.,ve Özbay D. (2014). *Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadına yönelik şiddet*.Ankara: Paradigma Akademi.
- Uslu, Z. K. (2007). Yeni İletişim Araçları Ve Toplumsal Etkileri. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 10-1.
- Uysal, M. (2016).Eleştirel medya okuryazarlığı. E. K. Durur (Ed.), *Medya Okuryazarlığı* içinde (ss. 23-52). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Ülger, M. (2013). İnsan Hakları ve Vatandaşlık Eğitimi Ara Disiplin Alanı Uygulamasının Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri Bağlamında Değerlendirilmesi. *TurkishJournal of Education*, 2(3), 14-29.
- Vahip, I. ve Doğanavşargil Ö. (2006), Aile İçi Fiziksel Şiddet ve Kadın Hastalarımız.*Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(2), 107-114.
- Vatandaş, C. (2003), *Aile ve Şiddet Türkiye’de Eşler Arası Şiddet*.Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları.

- Williams, S, Seed, J. ve Mwau, A. (1994). *TheOxfamgendertrainingmanual*. Oxford: Oxfam
- Yaktıl Oğuz, G. (2010). Erkek Egemen Toplumda Gücün Kanıtı: Kadına Yönelik Şiddet ve Medyadaki Görünümleri. Ö. Özer (ed.). *Medyada Şiddet Kültürü* içinde (ss. 433-450), İstanbul: Literatürk.
- Yavuz, K., ve Okur Çakıcı, F. (2021). Şiddet Mağduru kadına verilen sosyal hizmetler: Trabzon ili örneği. *Global Journal of Economicsand Business Studies*, 10(19), 36-60.
- Yavuzer, H. (2016). *Çocuk ve suç* (17 b.) İstanbul: Remzi.
- Yazgan N. N. (2019), Yetişkinlerde savunma mekanizmalarının, bağlanma stilleri ve bilişsel esneklik arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal Of Social, HumanitiesandAdministrativeSciences*, 5(14), 150-159.
- Yegen, C. (2014). İnternet haberciliğinde kadın cinayeti haberlerinin sunumu: Posta Gazetesi örneği. *TheTurkish Online Journal of Design,ArtandCommunication*, 4(3), 15-28.
- Yengin, D. (2012). *Yeni medya ve dokunmatik toplum*.İstanbul: Derin.
- Yeşiltaş, E. ve Ablak, S. (2022). Sosyal bilgilerde değerlere yönelik araştırma eğilimleri. E. Yeşiltaş ve S. Ablak (Edt.), *Sosyal Bilgilerde Değerler Eğitimi* içinde (ss.231-248). Ankara: Nobel.
- Yıldırım, Ş. (2017). İslam hukuk ve iktisat felsefesinde değer yargısı olarak adalet. *İslam Ekonomisi ve Finansı Dergisi (İEFD)*, 3(1), 71-88.
- Yılmaz Bingöl, T. veYılar Erkek, Z. (2020). Duygusal Zekâ ve Şiddet. *MEYAD Akademi*, 1(2), 165-181.
- Yiğittir, S. (2010). İlköğretim Öğrenci Velilerinin Okullarda Kazandırılmasını Arzuladığı Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 8(19), 207-223.
- Zafer, C. ve Vardarlier, P. (2019). Medya ve toplum. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 22 (2), 355-361.
- Zencirkıran, M. (2016).*Sosyoloji*. Dora Yayınları.

Zengin, M.ve Arslan İçöz, E. (2018). Dini, Felsefi, Psikolojik Boyutlarıyla Vicdan Ve Değerler Eğitimindeki Yeri. *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 10,323-345.

Zinnur Kılıç E. (2012). Ergenlerde şiddet kullanımı: bireysel ve ailesel etkenler. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 49, 260-265.

EKLER

Ek 1.Etik Kurul Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 30.03.2022-149774

T.C.

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Hukuk Müşavirliği

Sayı : E-60263016-050.06.04-149774
Konu : Etik Kurul Kararı

30.03.2022

Sayın Şeyda ATEŞ

Üniversitemiz Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Sosyal ve Beşeri Bilimler Kuruluna yapmış olduğunuz 10.03.2022 tarih ve 2022-03-58 nolu başvurunuz incelenmiş ve 56 nolu karar ile; " *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Bağlamında Ulusal Televizyon Kanallarında Yer Alan Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Değerlendirilmesi ve Öğretmen Görüşleri* " isimli araştırmanın etik olarak uygunluğuna karar verilmiş, karar Rektör oluruna sunulmuş ve Rektör oluru alınmıştır.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof.Dr. Hilmi ATASEVEN
Rektör Yardımcısı

Ek 2.Anket

Anket

Bu çalışma, Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin kadına yönelik şiddet haberleri hakkındaki görüşlerini tespit etmek amacıyla tasarlanmış ve Şeyda Ateş tarafından yürütülmektedir. Çalışma kapsamında size yöneltilen sorular, sadece sizin kişisel düşüncelerinizi öğrenmek amacıyla hazırlanmıştır ve vereceğiniz cevaplar tamamen gizli tutulacaktır. Çalışmaya katılımınız tamamen gönüllülük esasına göre olup, çalışmanın herhangi bir aşamasında, çalışmadan ayrılma konusunda tamamen serbestsiniz. Çalışma kapsamında size sorulacak sorular ortalama 5 dakikanızı alacak olup, çalışmada istemediğiniz sorulara cevap vermeyebilirsiniz. Bu metni okuduktan sonra çalışmaya devam etmeniz, çalışmaya gönüllü olarak katıldığınız anlamına gelecektir. Çalışma kapsamında sormak istediğiniz herhangi bir husus varsa, araştırmacıya şu anda şahsen sorabilirsiniz veya ileride e-posta adresi yoluyla iletişime geçebilirsiniz.

Ulusal Televizyon Kanallarında Yayınlanan Kadına Yönelik Şiddet Haberleri ile İlgili Anket

Kişisel Bilgiler

Yaşınız:

Cinsiyet: Kadın () Erkek ()

Mesleki Tecrübe:

Mezun olunan üniversite:

Kendinize ait eviniz var mı? Evet () Hayır ()

Kendinize ait arabanız var mı ? Evet () Hayır ()

İlgi alanlarınız nelerdir?

Sosyal Bilgiler Alan Anketi

1-Günde kaç saat televizyon izliyorsunuz?

0-1 () 1-3 () 3-5 () 5+ ()

2-Hangi kanalları izliyorsunuz?(Birden çok kanal işaretleyebilirsiniz)

TRT 1 () NTV () HABER KANALLARI ()

FOX () E2 () NATIONAL GEO ()

STAR () SHOW () DISCOVERY WORLD ()

TV8 () TRT BELGESEL () YEREL KANALLAR ()

ATV () KANAL 7 ()

3-Ağırlıklı izlediğiniz programlar hangileri?(Birden çok program türü işaretleyebilirsiniz)

Haber () Magazin () Kadın Programları () Reality Show ()

Belgesel () Talk-show () Tartışma Programları () Yemek Programları ()

Spor Programları () Dizi ()

4-Sosyal Bilgiler dersinde materyal olarak tv yayınlarına başvuruyor musunuz?

Evet () Hayır ()

5-Sosyal Bilgiler dersinde tv yayınlarının öğrencilerin öğrenmesine etki ettiğini düşünüyor musunuz?

Evet () Hayır ()

6-Materyal olarak kullandığınız tv yayınlarını nereden temin ediyorsunuz?

Televizyon () İnternet () DVD ()

7-Ulusal televizyon kanallarında yayınlanan kadına yönelik şiddet haberleri ile ilgili ne düşünüyorsunuz?(İçeriği, süresi,yayın zamanı)

8-Ulusal televizyon kanallarında yer alan kadına yönelik şiddet haberlerini sosyal bilgiler dersinde kullanıyor musunuz? Neden? (Kullanıyorsanız nereden temin ediyorsunuz)

9-Ulusal televizyon kanallarında yer alan kadına yönelik şiddet haberlerine baktığınızda sosyal bilgiler dersindeki hangi kavram, değer ve kazanımlarla ilişkilendirebilirsiniz?

10-Ulusal televizyon kanalında yayınlanacak kadın ile ilgili haberi önerecek olsanız sizce nasıl olurdu? (Konusu, süresi, yayın saati) Neden?

Şeyda Ateş

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği A.B.D.

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi-Eğitim Enstitüsü